

VALIK
EESTI RAHVALAULUSID

KORRALDANUD
JA
SÕNASTIKUGA VARUSTANUD
V. RIDALA

PH
645
R543
1919
c. 1
ROBA

TARTUS
NOOR-EESTI KIRJASTUS 1919.

Presented to the
LIBRARY *of the*
UNIVERSITY OF TORONTO
by
PROFESSOR HARRY MURK

VALIK EESTI RAHVALAULUSID

Sama autori poolt on varemini ilmunud:

VILLEM GRÜNTALI LAULUD

Noor-Eesti kirjastus . . . . . 1 rbl. 20 k.

GABRIELE D'ANNUNZIO SÜÜTU

Tõlge Itaalia keelest. Noor-Eesti kirjastus . . 4 rbl. — k.

TÕU KÜSIMUS

Eratrükk Eesti Kulturst III. Postimehe kirjastus 1 rbl. — k.

ANNA HAAVA

50-aastase sünnipäeva puhul. Eratrükk Eesti Kirjandusest 90 p.

KAUGED RANNAD

Noor-Eesti kirjastus . . . . . 1 rbl. 60 k.

UNGRU KRAHV ehk NÄCKMANSGRUND

Noor-Eesti kirjastus . . . . . 1 rbl. — k.

MERINEITSIT

Muinaslooline poem XX laulus. Noor-Eesti kirjastus 4 mk.

SAARNAK

Noor-Eesti kirjastus . . . . . 3 mk.

17
VALIK

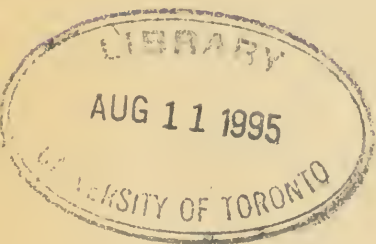
17
EESTI RAHVALAULUSID

KORRALDANUD
JA SÕNASTIKUGA VARUSTANUD
V. RIDALA.

TARTUS
NOOR-EESTI KIRJASTUS 1919.

E. K. S. KOOLIKIRJANDUSE-TOIMEKONNA VÄLJAANNE

NOORESOO KIRJAVARA NR. 49.

E s i s õ n a.

Uue Eesti rahvalaulude kogu tarve, mis valitud laulusid sisaldaks, on ammu tunduv olnud. M. Veske sisu ja vormi poolest kõige paremaid Eesti rahvalaulusid sisaldav kogu 2 osas on müügilt lõppemas, ja, pääle selle, puuduvad sest kogust näited neist rahvaluule varadest, mida J. Hurdi poolt nii võrratumalt palju on kogutud. Viimase toimetatud Vana Kannel ja Setukeste laulud, 3 suures köites, ei ole suurele publikumile ega koolidele kättesaadavad kalliuuse tõttu, päälegi on Vana Kannel juba kirjanduslikuks harulduseks saamas. Ja nii Vana Kannel kui Setukeste laulud on enam teaduslikuks uurimiseks kui kirjanduslikuks tarbeks kavatsatud.

Sellele puudusele meie kirjanduses — ja see puudus on eriti tunduv olnud koolitöös — püüab käesolev kogu omast kohast appi tulla.

Esil olev kogu sisaldab, pääle väheste väljajätete, need rahvalaulud, mis M. Veske I ja II osas leiduvad, ja valiku kõige tähtsamaid ja kaunimaid laulusid ühes mõnede pikemate lugudega Neusi kogust, Vanast Kandlest ja Setukeste lauludest; pääasjaliselt mõlematest viimastest.

Allikas, kust erilaul on saadud, on alguses vastava lühendusega märgitud, ja selle järel leiduvad nummerdused, juhatuses iga kogu vastavasse kohta.

Valikus on kõige päält esteetilist vaatekohta silmas peetud ja püütud lauludest kõige ilusamaid ja sisukamaid valida; vast teises kohas on laulude rühmitus aineid mööda küsimuses olnud.

Laulude paigutamine selle ehk teise järku on, loomulikult, võinud ainepiirkondi lahutades sündida, niipalju kui sarnane jaotamine üleüldse võimalik on olnud, kuna seesuguses rühmitamises eneses midagi valjult teaduslikku ei ole ega võigi olla.

Otstarbekohane näitas autori meelest samuti see, et pikemad lood muist lauludest eraldati ja eri-osakonda, legendide ja ballaa-

dide rühma paigutati, kuna muud laulud erisuguste järkude kaupa esimeses osakonnas aset on leidnud.

Mis laulude keele ja ülestähendusesse puutub, siis on tekst nii alal hoitud, kui see vastavates kogudes leidub, pääle mõne koha, mis trükiveaks on võidud osutada. Isesugused märgid kogu Setu ja Võru lauludes ei ole alal hoitud.

Samuti on z asemel viimati nimetatud lauludes s võetud, kuna õigekirjutus Neusi kogust saadud lauludes meieaegseks on muudetud. H tähe märkimise poolest on M. Veske kogust saadud lauludes muutusi tehtud, sest et h tarvitus ses kogus eneses vähe järjekindlust avaldab.

Laulude algupärane murre on säilitatud nii esteetilisest kui pedagoogilisest vaatekohast välja minnes. Veske kogus, V lühendusega märgitud, on see peaaegu väljavõtteta Viru ranna murre, Hurdi kogudes — V. K. ja S — on see osalt Viljandi ja suuremalt osalt Võru ning Setu murre.

Rahvaluule sündi, algupärasse, ikka, laialelagumise oludesse ja värsitehnilistesse küsimustesse lähemalt puutumata, milleks loode-tavasti mahti leidub mujal, olgu siin kokkuvõtlikult mõned keelelised iseäraldused seletatud, mis ehk lugemise aegu võiksid vähem kodunenud lugejale raskusi juhutada.

Need iseäraldused on järgmised.

Rahvalaulude keeles on sõna lõpus olnud algupärane vokaal enamasti ka siis alale jäänud, kui esimene silp kahesilbistes sõnades pikk oli, näit. : m e e s i , s u u r i , l a e v a . Niisama on lõpu vokaal säilinud mitmesilbistes sõnades, näit. : m a d a l a = madal, m e t s a s t a = metsast. See maksab nii Viru kui Võru ja Setu murde kohta.

Võru-Setu murdes on mitmuse nimetava lõpp -d kaotsi läinud ja selle asemel esindub kurgu sulghäälik, mis 'iga on märgitud olnud : p o i z i ' = poisid, m e h e ' = mehed j. n. e. Sama-sugune d kadu sõnalõpust esindub ajasõna alal ja mujalgi.

Mitmuse omastavas käändes on Viru murde alal -d e lõpu asemel vahest -j e, näit. s õ r m i j e = sõrmede.

Esialgne osastava lõpp -d a on säilinud nii ainuses kui mitmuses : t i e d ä = teed, k u k k u v a d a = kukkuvat, s õ n u d a

= sõnu, või muutunud -ja:ks: kaela soonijani = (mu) kaela sooni.

Sisseütleva lõppuna esindub Viru murdes -je ehk -ie, -ije; viimased kõrvalrõhulise tüve silbi järel. Näit.: sõdaje = sõtta; vedeje = vette; raamatue = raamatusse, helmeteie = helmetesse, narmaaie = narmasse, laulamaie = laulma. Viimasel juhtumusel leidub Võru-Setu murdes lõpp -he, mis veelgi algupärasem on, esialgsest -*sen lõpust saadud; näit.: raamatuhe = raamatusse, laskemahe = laskma. (..)

Seesütleva lõppuna esindub Viru ja Viljandi murdes -ssa: käessä = käes, toassa = toas, laulamaassa = laulmas; Võru-Setu murde alal: h, -hna, näit.: kääroh = käärus, kotohna = kodus. Viimase lõpp on sündinud esialgsest -*sna lõpust nii, et sn: eel h:ks muutus, kuna põhjapoolses murdes ns: e järel s:ks samastus, nii tuli sn:st ühelt poolt hn, teiselt poolt ss.

Saavas käändes esindub Viru murde alal algupärane -ksi lõpp, näit.: isaksi = isaks, ehk vähem algupärane -ksa, mille a: listest lõppudest üleüldiseks tegemise teel on saadud. Lõuna-Eesti murdes on sellevasta s ehk paiguti sse, nagu Viljandi pool: murumunas = murumunaks, laulajasse = lauljaks, ratta'asse = rattaks. ×

Tegeviku oleviku 1-se is. tavaline lõpp -n on Võru-Setu murde alal ära kadunud. Nii öeldakse: nõze = tõusen.

Samuti on lugu minevikus ja muis 1-is vormides: tullii = tulin 3-da isiku lõpp on rahvalauludes sagedasti Viru pool: -kse, -ksi, Lõuna-Eestis: s, -ze; viimané isegi mitmuse 3. is. jaoks. Näit.: küsikse = küsib, anukse = palub, kostelekse = kostleb, istuksi = istub; saas = saab, hälväze = hälvavad. Lõuna pool esindub pääle selle ka lõputa vorm, näit.: vōi = võib, saas = saab.

Nagu nimisõnades, nii on ka ajasõna mitmuse 3-das isikus -d Võru-Setu murde alal ära kadunud, näit.: läävä = lähivad, laulva = laulavad. Seda mitte üksi olevikus, vaid muiski

aegades ja vormides, näit.: tulli va' = tulivad, haari' = haarasid, olli' = olid, lauli' — laulsid. D: e asemel on'.

Mineviku tunnusest esindub rahvalaulude keeles nii Viru pool kui Lõuna-Eestis esialgne i, näit.: kasvi = kasvasin, kirodi = kirjutasin, vei = viis, panni = pani, kõneli = kõneles, kulu di = kuulutas. See mineviku tunnus i on võinud teatavalt juhtumisi kaduda, nagu näit.: läts = läks, oli' = oli, las'k = laskis, või teistel juhtumistel e: ks muutuda: löüse = leidis, ehk üsna kaduda: viperdu = viperdus.

Mineviku ainsuse 3-da is. lõppuna esindub Võru-Setu murde alal sagedasti ie, saadud mineviku tunnusest i: st + 3 is. lõpp he, mis esialgu *-s en on kuulunud ja ,tema' on tähendanud; nii siis ie < *-i + he(n) < * - i + s en. Esialgne se leidub veel oleviku 3. is. lõpus -kse, kus k oleviku tunnus on. Nii sündinud minevikuvorm on õige tavaline Lõuna-Eestis, näit.: aie = ajas, saie = sai, raie = raius. Ainsuse 3. is. eeskujul on see mineviku sünnitus võinud mitmuse kolmanda ja isegi 1-se ja 2-se isiku vormi tungida, näit.: seiet = sõid.

Isesugused mineviku vormid on: tahitse = tahtsid, nagu, teiselt poolt, kõn'ned = kõndisid, singed = sinkusid — kõik mitm. (3. is.) vormid. Need on enamasti analoogia kaudu tekkinud.

Rahvaluule keele iseäralduseks tuleb samuti seda lugeda, et infinitiivi saav käänne Viru ranna murdes asesõna omandusliidetege esindub, näit.: nähakse na = minu näha, minu nähtavaks, et ma näeksin, ehk teada ksen a = et ma teaksin.

Tehtavik on mitmeti kirjakeelest lahkuminev oma vormide poolest Viru ranna murdes.

Sääl esinduvad olevikus ja mõnes muus moodus ks-tumad vormid, nagu neid Soome keel tunneb teispool lahte. Need vormid langevad olevikus sagedasti ühte tegeviku infinitiivi vormidega, kuna lõpudki sarnased on, -a, -ta ehk -taie, näit.: tuua = tuuakse, vüia = viiakse, hüieta = hüütakse, kallata = kallatakse. Võru-Setu murdes on tavalised tehtaviku vormide lõpud olemas, kuid lühendatud kujul: -as, -tas, -taze, -tasse, näit.: viias = viiakse, tuvvas = tuuakse, kutsutas

= kutsutakse, u t e t a z e = uhutakse, a e t a z e = aetakse, p e e - t ä z e = peetakse.

Iseäraline on Lõuna-Eesti murdele see, et tehtavikku samuti pöördakse kõigi isikute lõppudega kui tegevikkugi, näit.: h u k a t a t = sind hukatakse, t a p e t a t = sind tapetakse.

Tehtaviku mineviku lõpp on nii Virumaal kui Lõuna-Eestis -tie, -tiie <*-tihe < *-tisen, kus i mineviku tunnus ja e <*-sen = ta on. Näit.: s ö ö d e t i e = söödeti, r a v i t i e = ravitseti. Selle kõrval esindub teistes rõhuoludes ka -di, näit.: e h i t a d i = ehitati, k a b i s t e d i = kaunistati.

Mis moodudesse puutub, siis on tingimuskõne tunnus -ks- Lõuna-Eestis s:ks muutunud, nagu ka muidu üleüldiselt, näit.: j ä ä s = jääks.

Õige tavaline rahvaluules on kirjakeelest kadunud võimaluskõne ehk potentsiaalse tarvitus, mis võimalikku, oletatavat, kaheldavat tähendab ja mille tunnus -ne- on. Tavaliselt esindub see ainsuse 3. isikus, ühenduses 3. is. lõpuga -k s e. Nii sünnib -n e k s e, -n e s s a, ehk Viru pool -n e i e, mille i e < * h e < * s e n kujust on tekkinud ja ,tema' tähendab. Näit.: n ä g ü n e s e = nägineb, näib küll, k u u l u n e k s e = kuulub küll, l a u l a n e s = laulab küll, l ö ö n e b = lööb küll, t e a n e b = teab küll.

Iseloomuline rahvaluule keelele on samuti sage korduvat tegevust tähendavate tuletuste ehk iteratiivide tarvitus. Need on moodustatud -le ehk -skele liite abil. Näit.: e h m a - t e l i = ehmatas mitu korda, r a p u t e l i = raputas ühtelugu, e h i t e l i = püüdis ehitada, n a a r a s k e l i = katsus naerda, t a o t a s n a e r d a, l a u l a s k e l i = laulis ikka jälle j. n. e.

Iseäraliseks rahvalaulude keelele tuleb pidada ka asesõnaliste omandusliidete esinemist. Neist on õige tavalised 1-st ja 2-st isikut tähendavad liited. Nende lõpud on n i, n a 1- s e i s. ja s i, s a t e i s e i s i k u tähendamiseks, a : l i s e d v o r m i d o n h i l i s e d, i : l i s e d a l g u p ä r a s e d. Näit.: a r m a h e n i = minu armas, u k s i l l a n i = minu uksil, v ä r a v i l l a s a = sinu värvil, olgugi et tähenduse vahe iga kord laulikule eneselegi ei näi selge olnud, nii et lõppude äravahetamist sagedasti esindub.

Harilikule lugejale vähem tuttavate sõnade mõistmiseks leidub raamatu lõpus sõnastik, mille juure siin kohal olgu juhatatud.

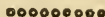
Raamat on kavatsetud kõige peält kooliraamatuks, ja kooli tarvetest on ta õieti välja kasvanud. Aga ühtlasi püüab ta abiks olla laialisele lugejate piirkonnale, kellel kirjanduslikku huvi ja arusaamist leidub meie kõige omapärasema kirjanduse, rahvaluule ja selle loomulise ilu vasta.

Kui seegi katse aitab meie mitte veel täisi ning küllalt üldiselt hinnatud rahvalauludele uusi poolehoidjaid ja sõpru võita, siis on ta kirjutaja meelepärane vaev kuhjani tasutud.

Viiendal maailmasõja aastal, mihklikuu alguses.

Tartu linnas,
1918.

V. Ridala.

Laulud

Laul ja laulik.

Ei ole leelo maasta lõütü.

V. K. I. 113.

Leelokene, laulukene!
Kos sa ollit, kui ma otse?
Ma olli suohna soka alla,
Laaneh laja lehe alla.

⁵ Sääl ma seie sitikida,
Murri maaha mustikida,
Vaale maaha vabernida,
Kodo tõie toomikida:
Oma memme meelütellä,
¹⁰ Oma papa paluhella.

Ole-ei leelo maasta lõütü,
Maasta lõütü, puusta tettü.
Leelo tulnu taiva alta,
Pühä pilvede vahelta.

¹⁵ Päält päivä kumeriku,
Alt kuu kõveriku,
Oma tuodu leelo lehe',
Laulu sõna', kõnne kõrra'.

Nooruse rõem.

V. I. 11.

Ilugeme, kui me võime,
Kärgeme, kui me käime,

Noored noorella ialla,
Parajailla põlvedella!

⁵ Ma ise ilu tegija,
Alles rõemu algejani;
Ilu kannan kaasuksana,
Rõemu rätte nurgassana,
Nalja lood narma'assa.
¹⁰ Koju jäävad meeled kurvad,
Ahju ette naised vaigad,
Tuimad tüttered tubaje.
Ilu tõin enese kaasa,
Nalja noore neiu kaasa.

Milles ei laula neo' neio'?

V. K. I. 116.

Milles ei laula neo' neio',
Milles ei kuugu neo' kulla'?
Neil omma kotoh kosilase',
Umah perreh peioposi'.

⁵ Selle noroh noore' neio',
Vaiki saisva vahaladva'.
Etsa laulke, etsa laske,
Umah uvvehna iähnä,
Terävällä, terve'ellä,
¹⁰ Kasupõlvel kauniella!

Ei meil tule tõine põlvi,
Ega astu tõine aigu.
Tule tuo põlvi tõrane,
Astus aigu marutsemba :
15 Tülitse tüötegiä',
Marutse majapidaja',
Tüli tüöhü minnehnä,
Maru maaha lametehna.

Etsa neio' ilotelge!

V. K. I. 9.

Etsa neio' ilotelge,
Naise' noore' naljatelge!
Nüüd om illos elokene,
Kaunis kasvopõlvekene.
5 Ega ilo iehna lää,
Ega rõõmu perrä rühi;
Ieh läävä ikupäivä',
Takah laste laulupäivä'.

Paras lauluæg.

V. K. II. 1. B.

Neitsikesed, noorekesed!
Nüüd on lusti lõõritada,
Paras põlv on heitã nalja.
Küll saab suile siiski seestã,
5 Keelel vaesel olla vaita,
Kui saab surmavoode'esse,
Õnnis pikile õlile,
Valge laudade vahele,
Keeru liiva keske'elle,
10 Musta mulla pöõrisselle,
Halli liiva ääre alla.

Neitsikesed, noorekesed!
Nüüd on luba lõõritada,
Paras põlv on heitã nalja.
15 Nüüd on katku kauge'ella,
Meeste murdu muile maile,
Naeste taudi Tarvastissa.
Tuleb katku kauge'elta,
Meeste murdu muilta mailta:

20 Võtab tappa targemaida,
Võtab noppi nooremaida,
Imeväid emã sülestã,
Jãtãb vanad vanderdama,
Pãrãtumad peãle ilma.

Etsa laulke, laisa' neio'!

V. K. I. 8.

Etsa laulke, laisa' neio',
Etsa, virve', veeritãge?
Ummeht teil igã kulunes,
Veri nuori veerines.
5 Kui ei laula, mina laida,
Laida tie laisale mehele,
Kitã kõige halvemballe,
Kell olli viiso' viisi süldã,
Kãbla' perãh katesa süldã,
10 Kell saa päivãs jalgo pãstã,
Ajastajas arotella.

Ära laula laisa viisi!

V. II. 4.

Õde, hella, Maiekene,
Ära laula laisa viisi,
Veereta vedela viisi!
Sa saad laisale mehele,
5 Kirjajalle, korjajalle,
Odra vaka ostijalle,
Kaera vaka katsujalle.

* * *

Õde hella, eks ma üelnud?
Sa said joomari mehele,
Kohe kõrsi käimarille.
Tunnuks joomari hobune,
5 Kõrsi käimari kübara:
Hobu koogussa konutab,
Varsa vahib vainijulla,
Silmad söövad, suu vaatab,
Kãbjad kangasta kuovad,
10 Lakka lõhub lõuendida,
Saba villuda sahistab.

Laulu eestvõtja.

V. K. I. 10. A.

- Siin om hulka neidosit,
 Mõni hulka mõrsijit,
 Ei saa hulgast laulijat,
 Sõna kolme kostijat.
- ⁵ Kui mina esi iest ei võta,
 Iest ei võta, pääst ei päästä,
 Sis jääs laulu laulemata,
 Sõna kolme kostemata.
 Iest ma võti esä hulgal,
- ¹⁰ Pääst ma päästi päivilisil,
 Hulgast lauli ullikene,
 Seäst sõrme suurukene.
 Inämb vaiva laulijal,
 Kui ka rihe pessijäl,
- ¹⁵ Rihe pessi, ni unehiti,
 Laulu lauli, tõist murehti.

Kuku kuku, laula laula.

V. I. 6.

- Küla mull' ütleb: kuku, kuku,
 Küla lapsed: laula, laula!
 Kuda mina kukun, kurba lindu,
 Ehk siis laulan, leina lapsi?
- ⁵ Mul pole kaasas suune sulge,
 Suune sulge, laulu lehte,
 Koju jäi mul suune sulge,
 Laua peale laulu lehte,
 Kerstu kappi keele kõlksu.
- ¹⁰ Noored mehed, hellad vennad,
 Pange ratsud rakke'eie,
 Hallid hõbe helmitieie,
 Sõre silmad sõrmukseie,
 Kõrvid karu nahkateie:
- ¹⁵ Sõida ratsula koduje,
 Aja küll hallil alla õue!
 Too mull' kodunt suune sulge,
 Laua pealt too laulu lehte,
 Kerstu kapist keele kõlksu:
- ²⁰ Siis ma laulan linnu viisi,
 Teeksin healta tedre viisi,

Pajataksin pardi viisi,
 A'an juttu hanede viisi.

Üks mull' ütleb: laala, laala!

V. K. II. 5.

- Üks mull' ütleb: laala, laala!
 Teene ütleb: lausu, lausu!
 Kolmas ütleb: kuku, kuku!
 Mina ei laala? Miks ep laala?
- ⁵ Mind põle luodud laulejasse,
 Mind on luodud kündijasse,
 Kündijasse, külväjasse,
 Musta mulla püöräjasse,
 Seemende sisse segäjäs.
- ¹⁰ Oles mind luodud laulijasse,
 Ma laalas lauta laugud härjäd,
 Asemelle hallid härjäd,
 Sõemele sõjahobosed,
 Selgä neil sõjasaduiad,
- ¹⁵ Sadulalle saksamehed,
 Saksa mehele kübärä,
 Kübärälle kuldavöödä,
 Vüöle kullakuduja,
 Kudujalle kuldamõeka.
- ²⁰ Kuldamõegale tegijä,
 Tegijälle nuga terävä,
 Nuale ju kullasseppä,
 Sepäle tangid tasased,
 Sepäle pihid parajad.

Laulasi ma mitu luku.

V. K. I. 11.

- Laulasi ma mitu luku,
 Mitu viit ma veeritäsi,
 Oles mul oma kuulemah,
 Sõsar sõnno võttemah.
- ⁵ Siin oll võõras kuulemah,
 Võõras sõnno võttemah,
 Võõras läts varra vesile,
 Inne ako lätte'elle,
 Veie mu sõna' vesile,
- ¹⁰ Lask laulu laine'elle.

Mis mul abi laulemast?

V. K. I. 114. A.

- Mis mul abi laulemast,
 Laulemast, laskemast?
 Ole-e omma kuulemanna,
 Marja manna saiseanna,
⁵ Kavveh om mino omane,
 Maa takah mesimarja.
 Ei ma tiijä tervist saata,
 Ega anda armu sõnno,
 Kuule-ei ära koolevada.
¹⁰ Mitu puud tie veereh.
 Mitu haljast hainakeista,
 Nie' kõik tälle tervit viigu,
 Nie' andku armu sõnno!
 Kuu tälle kuhja loogu,
¹⁵ Ago tälle haina teku.

Ei tohi tõesti laalda.

V. K. II. 7. A.

- Ei tohi tõesti laalda,
 Hästi heältä kuulutada,
 Sõnad pannasse tähele,
 Rapsitasse raamatusse,
⁵ Pistetässe piibelisse.
 Hommen siis ette heedetässe,
 Tuna ette tuodanessa,
 Suure söögilaua peäle,
 Unise vuodi peäle.
¹⁰ Küll mul kuri kuulatessa,
 Vali siis vasta võtessagi
 Oma helde'id sõnuda,
 Lahedida laulusida.

Laulasigi, ei ma tohi.

V. K. I. 13.

Laulasigi, ei ma tohi,
 Veeritäsi, ei ma viisi.
 Siin om külä katsipäidi,
 Mõisagi mõlembide päidi.

- ⁵ Kubjas jo küläle kuuludi,
 Herrä mõisti mõisuvan:
 Kulle kos joodik laulanes,
 Õllekurku hõiskanes.

Oh tie valjud vanemad.

V. K. II. 315

- Oh tie valjud vanemad!
 Eks te enne olnud noored,
 Eks te teä noore aega,
 Kuhu jäänud noore aega?
⁵ Sinilillede seässä,
 Valgelillede vahele,
 Kullerkupu keske'elle,
 Sinnä on jäänud noore aega.

Ega leelost leibä saa.

V. K. I. 1.

Ega leelost leibä saa,
 Ega laulu lauda kata,
 Või olla une virota,
 Rammu mant raputa.

Andke juua laulijalle.

V. K. II. 19. A.

- Andke juua laulijalle,
 Kiling keelepeksijälle!
 Laulik ei laala rahata,
 Kielt ei pekstä kilingitä.
⁵ Enäm vaeva laulijalle,
 Kui sel rehepeksijälle:
 Rehe peksän, sie unetan,
 Luo laalan, teist tuletan.

Endise heale ilu.

V. I. 9.

Oh seda heada healekesta,
 Viledada viisikesta,

Kui see hüidis ennemuiste,
 Nii kui Rootsi roogu pilli,
⁵ Paidee paras pasuna,
 Viru viisi viiulida,
 Harju kaksi kannelida.
 Ära pettis pilli heale,
 Ära salgas sarve heale,
¹⁰ Kanneli kõmu kautas.
 Saksad mõtlid sarve heale,
 Isandad erele heale,
 Piiskopid pilli heale,
 See'p oli heali vaesel lapsel,
¹⁵ See'p oli kurku kullallana,
 Hele heale hellallana.

Vana ole, alla vao.

V. K. I. 146.

Jummal tied, Jumalakene,
 Mari tied, madalakene,
 Kon mie tõne tõse kõrra,
 Tõne tõse ajastaja,
⁵ Koa liinah, koa liivah,
 Kes meist havvah, kes alale,
 Koa kanni kooli kaali,
 Keä pidi pikä linige,
 Narva naiste kaalaräti,
¹⁰ Soome naiste suuräti.

Vana ole, alla vao,
 Ei kurku enämb kumise,
 Ei helü enämb helise.

Helise, helise ilma.

V. II. 1.

Helise, helise, ilma,
 Kõmise, kõmise, kõrbe,
 Hüia vasta, hiie suuri,
 Laula vasta, laane laia,
⁵ Kuku vasta, kuusemetsa,
 Paugu vasta, palgimetsa —
 Minu hea heale vasta,

Lahedama laulu vasta,
 Viledama viisi vasta,
¹⁰ Kumedama kurgu vasta !

Ilo laul.

S. I. 1.

Ilo sõidi jõke pite,
 Laulu laka vällä pite,
 Hopen iks tammine ieh,
 Regi peräh pedäjäne,
⁵ Naene ruone rieh,
 Sõna' iks sõglaga üsäh,
 Laulu' iks langaga kaalah.
 Nägünese, kuulunese,
 Kiä iks vasta puttusigi?
¹⁰ Vasta puttu poissa hulka.
 Ärä iks haari tehrütellä :
 Kos sa iks läät, ilokene,
 Kohes laset, laulukene?
 Kas sa iks ilo meile tulet,
¹⁵ Kas sa iks tandso meidä tahat?
 Ilo iks keelilä kõneli :
 Ega ik's ma ilo teile lää-äi,
 Ega ma tandso teile taha-ai,
 Lääte iks nurme kündemä,
²⁰ Kaliut iks atra kandema,
 Sää iks är ilo unehutat,
 Laulu meelest minetellet.
 Ilo sõidi jõke pite,
 Laulu laka vällä pite,
²⁵ Hopen iks tammine ieh,
 Regi peräh pedäjäne,
 Naene ruone rieh,
 Sõna' iks sõglaga üsäh,
 Laulu' iks langaga kaalah.
³⁰ Nägünese, kuulunese,
 Kiä vasta puttusigi?
 Vasta puttu naiste hulka,
 Puttu lido linikpäid.
 Ärä iks haari tehrütellä :
³⁵ Kos sa iks läät, ilokene,
 Kohes laset, laulukene?

Kas üks ilo meile tulet,
 Kas sa üks tandso meidä tahat?
 Ilo üks keelilä kõneli:
 40 Ega üks ma ilo teile lää-äi.
 Ega ma tandso teile taha-ai.
 Tie üks ilo unehutat,
 Laulu meelest minetellet,
 Omma üks teil latse' väikese',
 45 Omma kasina' kanase',
 Lää't üks tie ulli uinutama,
 Meelinarja minetämä,
 Saa-ei tie laulu laulemahe,
 Saa-ei tie illo iskmähe.
 50 Selle üks tie ilo unehtat,
 Laulu meelest minehtät.
 Ilo sõidi jöke pite,
 Laulu laka vällä pite,
 Hopen üks tammine ieh,
 55 Regi peräh pedäjäne,
 Naene ruone rieh,
 Sõna' üks sõglaga üsäh,
 Laulu' üks langaga kaalah.
 Nägünese, kuulunese,
 60 Kiä üks vasta puttusigi?
 Vasta puttu neio hulka,
 Kamand karravanikit,
 Ära üks haari küsütellä:
 Kohes sa üks läät, ilokene,
 65 Kohes laset, laulukene?
 Kas sa üks ilo meile tulet,
 Kas sa tandso meidä tahat?
 Ilo üks keelilä kõneli:
 Küläp ma üks ilo teile lää,
 70 Küläp ma tandso teidä taha.
 Ega tie üks illo unehtelle-ei,
 Laulu üks meelest minetelle-ei.
 Neiol üks ilo ieh joosi,
 Nalja üks takah naaraskelli,
 75 Esi üks keeri keskeh,
 Esi vali vaihhel.
 Kui üks kuu kirä sieh,
 Päivä pesä veere pääl,
 Nii üks neio' ilo sieh,

80 Latse' laulu vaihhel,
 Selle üks tie illo unehtelle-ei,
 Laulu meelest minetelle-ei.

Laulu vägi.

V. K. I. 14.

Kui ma nakka laulemahe,
 Laulemahe, laskemahe,
 Külä jääs vaiki kullema,
 Vald jääs vaiki vahtima
 5 Küll om laulu, kui ma laula,
 Küll om viisi, kui ma veeri,
 Laula ma mere mäessä,
 Mere kivi' kilingis,
 Mere vatu võisimes,
 10 Mere sõmera' soolassa,
 Mere põhja pörmandus.

Kannel.

N. I. 13.

Teela laulid tütarlapsed,
 Teela laulid, maala laulid,
 Küla alla laulid neiud.
 Ma laulin kiriku teela,
 5 Kirikussa, karjamaala.
 Kälikseed minugi tappid
 Suurella munakiyila,
 Teravalla kirveella.
 Kus nad viisid neiu noore?
 10 Viisid kulla marja soosse.
 Mis sealta minusta kasvis?
 Minust kasvis kallis kaske,
 Ülenes metsa ilusa.
 Mis sealt kasest tehtanekse?
 15 Kasest kannelt raiutakse,
 Viilida vestetase,
 Kust said lauad kandelale?
 Lõhe suure lõuasta,
 Havi pitka hambaasta.
 20 Kust said keeled kandelile?

Juuksest sai neuu noore,
 Karvast sai kodukanase
 Ei olnud pilli peksijaida,
 Kandeli helistajaida.

- ²⁵ Minu hella vennakene,
 Vii kannel kamberie,
 Sea söngi söuva peale,
 Peksa ise peigelalla,
 Oska söörne otsadella,
³⁰ Rapsi rauda kämbelilla!
 Nenda hüüdis venna pilli,
 Haledaste aine kannel,
 Kui need nuttid, Viru piiad,
 Haledaste Harju neiud,
³⁵ Minnessa isa kodunta,
 Minnessa ema kodunta,
 Mehe koju minnessana;
 Kaasa koju käiessana.

Mille mul pallo sõnno suuh?

V. K. I. 6.

- Mille mul pallo sõnno suuh,
 Mille lajalt laulu viisi?
 Kui ma olli väikokene,
 Kui ma kasvi kanasch,
⁵ Olli üte üö vannu,
 Pääle kate päivä vannu,
 Imä vei hällü palole,
 Vei kiigu kesä pääle,
 Panni pardsi hällütämä,
¹⁰ Suvilinnu liigutama.
 Sääl iks partsi pallo lauli,
 Suvilind liiaste kõneli,
 Mina latsi mõttelema,
 Mõttelema, võttelema.
¹⁵ Kõik ma raie raamatuhe,
 Kõik ma panni paperihe,
 Kõige ma kirjä kirodi.
 Kui ma saie neiosa,
 Kui ma kasvi kabosa,
²⁰ Vällä sis raie raamatust,

Vällä panni paperist,
 Vällä kirjost kirodi.

Laala, laala, suukene.

V. I. 2.

- Laala, laala, suukene,
 Liigu, linnu keelekene,
 Mõlgu, marja meelekene,
 Ilutse, südamikene!
⁵ Vananagi vaid saad olla,
 Vaid saad olla, vaid elada,
 Kui saad alla musta mulla,
 Liiva sirgeva siesse,
 Valge laudade vahele,
¹⁰ Kena kerstu keske'elle!
 Kes toob muldaje õluta,
 Haudaje haneosada,
 Liivaje sialihada,
 Kalmule kanamuneda,
¹⁵ Kabelie keedukalja?
 Mutt toob muldaje õluta,
 Haudaje haneosada,
 Liivaje sialihada,
 Kalmule kanamuneda,
²⁰ Kabelie keedukalja!

Keel laulab, meel muretseb.

V. I. 3.

- Külap mul lood, et kui ma
 laulan,
 Külap mul viisi, kui ma viitsin.
 Keel mul kipub, meel mul
 mõlgub;
 Keel mul kipub laulemaie,
⁵ Meel mõlgub muretsemaie.
 Laula, laula, suukene,
 Liigu, linnu keelekene,
 Mõlgu, marja meelekene,
 Ilutse, südamekene!
¹⁰ Külap saad siiski vaid olla,
 Kui saad alla musta mulla,

Liiva selgete segaje,
 Laua valgete vahele,
 Kena kerstu keske'elle.
 15 Sureksin suveksi ära,
 Tõuseks talveksi elama:
 Parem hauas, kui arula,
 Parem mullas, kui murulla!
 See võrra mullassa pahema,
 20 Alla mulla halvemagi
 Kes toob muldajae õluta,
 Liivajae sialihada,
 Kalmule kanamuneda?
 Liiva Peeter, poisikene,
 25 Kalmu Andres, kaimukene,
 See toob muldajae õluta,
 Liivajae sialihada,
 Kalmule kanamuneda
 Tuleks surmake minule,
 30 Sukad surmale teeksin,
 Hame haa kaevajalle,
 Lina liivajae panijall'.

Suu laulab, süda muretseb.

V. I. 7.

Kes meid kuuleb laulemaie,
 Laulemaie, luulemaie,
 See ütleb ilul olema,
 Rõemu päivi meid pidama,
 5 Lusti laulu laulemaie.
 Ma laulan läbi murede,
 Läbi leinatse südame,
 Läbi hoole hoogutelle.
 Suu laulab, süda muretseb,
 10 Silmad vetta veeretella,
 Pale laseb laine'eida,
 Kulmud kulla tilkemeida.
 Süda teaneb süida palju,
 Pale paksuda mureta,
 15 Rinnad hoolta raske'eda.
 O minu süda süsine,
 Või minu pale punane,

Või minu meeli mustukene!
 Eks võind süttida põlema,
 20 Kui ma sinda sütitasin,
 Tunamullu hakatasin
 Linasella riide'ella
 Takusella kanga'alla,
 Villasella pehme'ella!
 25 Südames oli süte vakka,
 Pealael lõke laia,
 Põues oli tuli punane.

Nutan noorele rohule.

V. I. 8.

Kuulin muida kukkuvada,
 Munne lapsi laulavada,
 Tütterid ilutsevada.
 Mulle istuksi igava,
 5 Mulle astuksi haleda.
 Kellel istutan igava,
 Kellel astutan haleda,
 Kellel kurdan meeled kurvad?
 Kurdan kullerkuppudelle,
 10 Halan angervaksadelle,
 Nutan noorele rohule:
 Kolletavad kullerkupud,
 Hallitavad angervaksad,
 Rohi noori nõrgasteleb,
 15 Minu kulla kurtedassa,
 Mu aine haladessana,
 Lapse noore nuttedessa.

Mis mina hoolin luuledessa!

V. II. 2.

Mis mina hoolin luuledessa,
 Luuledessa, lauladessa,
 Kägu kardan kukkudessa!
 Mul pole suu sulgejada,
 5 Keele kinni kõitijada.
 Ei sulgend sulane suuda,
 Keelt ei kõitnud päiviline.

Suu sulges oma isake,
 Suu sulges oma emake,
 10 Suu sulges sula võilla,
 Keele keevalla meella.
 Mesilased linnukesed,
 Herilased hellakesed,
 Tooge mett mu meelta võida,
 15 Sula võid mu suuda võida,
 Mett mu meelta meelitada!
 Kanad, katselge muneda,
 Sipelgad sialihada!

Miks ei sa minuga laula!

V. II. 3.

Õde, hella, linnukene,
 Küll ma kuulen, kus sa kukud,
 Mõistan meele, kus sa mõlgud!
 Ei arvata omaks,
 5 Teha targu tuttavaks.
 Kas piad suu suuremaks,
 Keele kulla kallimaks?
 Suu on sulla, teine mulla,
 Keeled kullad kummallagi,
 10 Mõtte'ed meilla mõlemil,
 Hamba'ad havi pojalla
 Miks ei sa minuga laula,
 Miks ei sa kullaga kõnele?
 Millal meie ühte saame,
 15 Hellad ühteje elama,
 Kullad kokku kukkumaie!
 Siin haavikud vahella,
 Kased valge'ed kajavad,
 Lepad sirge'ed sinavad,
 20 Haavad hallid haljendavad,
 Kenad kuused keske'ella,
 Kadakad kahe vahella.
 Minu hella vennakene,
 Ihu kirves, kiili mõeka,
 25 Tee vestu vesiterava,
 Taperi tera tasane:
 Raiu haavikud vahelta,

Lepad sirge'ed seesta,
 Kased valge'ed vahelta,
 30 Kenad kuused keske'elta,
 Kadakad kahe vahelta:
 Et me hellad saame ühte,
 Hellad ühte, kullad kokku,
 Hellad ühteje elama,
 35 Kullad kokku kukkumaie!

Kus ma laulma õppisin.

V. I. 5.

Nüüd ilus vilula veerda,
 Kaunis laulda kaste'ella,
 Armas hallela kõnelda.
 Vilu veeretab sõnuda,
 5 Kaste kannab healekesta,
 Vilu viib sõnad viluje,
 Kaste heale kauge'elle,
 Viru naiste veeretada,
 Harju naiste arvatada,
 10 Järva tütarde jägada.
 Viru naised veeretamid,
 Harju naised arvatasid,
 Järva tüttered jägasid:
 See pole tütar teinud tööda,
 15 Ega vaene näinud vaeva,
 Kana kangasta kudunud,
 Virb ei lõnga veeretanud,
 Armas lõnga haspeldanud;
 See on seadenud sõnuda,
 20 Lahutanud laulu laia,
 Pannud kokku palve'eida.
 Mina kuulin, vasta kostin:
 Kas tahad, koha juhatan,
 Koha arma annan teada,
 25 Kus ma seadasin sõnuda,
 Lahutasin laulu laia,
 Panin kokku palve'eida:
 Küla alla kündadessa,
 Arula äestadessa,
 30 Nõmmel marju noppidessa,

Soossa loogu võttadessa,
 Seal ma seadasin sõnuda,
 Lahutasin laulusida,
 Panin kokku palve'aida,
 35 Heidin hellida sõnuda.

Kust sie laps nied laulud võtnud ?

V. K. II. 3.

Oh me vaesed valla orjad,
 Tillukesed teo orjad !
 Laalame külä kohale,
 Laalame valla vahele,

5 Kihelkonna keske'elle !
 Külä siis tõuses künnisselle,
 Vald mind tõuses vaatamaie,
 Kihelkond mind kiitemaie,
 Kuulama minu sõnuda,

10 Lapse hullu laulusida.
 Kust sie laps nied laulud
 võtnud,

Hulluke sõnad osanud ?
 Vist olnd Harjus õppimaies,
 Viru viisi võttemaies :

15 Seältäp sie laps nied laulud
 võtnud,

Hulluke sõnad osanud.

Mina siis mõistsin, vasta
 kostsin :

Külä mehed, kullakesed,
 Külä naesed, kupukesed !

20 Ma ei olnd Harjus õppimaies,
 Virus viisi võttemaies.
 Pere rehte peksedessa,
 Talu rehte tampidessa,

Seält sie laps nied laulud võtnud,

25 Hulluke sõnad osanud.
 Seäl mä nied luod lugesin,
 Seäl mä nied laulud ladusin :
 Luhas luogu võtessagi,
 Arus heina niitessagi.

30 Ju sie laps on teenud tüödä,
 Teenud tüödä, näenud vaeva.
 Käed mul kangasta kudusid,
 Sõrmed niisi nikutasid,
 Jalad tampsid tallaspuidä.

35 Suu mul seädeles sõnuda,
 Miel mul mõtles värsisida,
 Kiel mul laulu lõõritelles,
 Luod ma võtsin lutsu suusta,
 Laulud latika ninästä.

40 Kui mul sõnu puudunessa,
 Siis mul kodost tuodanessa :
 Kodos on mul koti täizi,
 Seenä ääres seki täisi,
 Parsile palaka täisi.

Kohes sie laulu lagosi ?

V. K. I. 12.

Kohes sie laulu lagosi,
 Kohes viisi viperdu ?
 Kuugi ma, mõtsa kumedi,
 Lauli ma, laasi vasta kosti.

5 Kägu kunnuh kulle'elli,
 Piho pand paiuh tähele.
 Sinnä mu laulu lagosi,
 Sinnä viisi viperdu.

Lätsi ma ulli otsima,
 10 Nõrk ma perrä nõudema,
 Kumardelli kulla käko,
 Palle'elli piholihot :

Anna kätte, käokene,
 Pillu peijo, pihokene !
 15 Anna'as kätte käokene,
 Pillu'us peijo pihokene.

Laulja neuu kodu.

V. I. 4.

Kus on kullella kodugi
 Ja hellal eluaseke
 Ja marjal magaduspaika

Ja taimel talutuake ?
5 Seal on kullella kodugi
Ja hellal eluaseke
Ja marjal magaduspaika
Ja taimel talutuake :
Kus need kuused kumavad,
10 Lepad sirge'ed sinavad,

Haavad noored haljendavad,
Kased valge'ed kajavad.
Seal on kullella kodugi
Ja hellal eluaseke
15 Ja marjal magaduspaika
Ja taimel talutuake.

Kiigelaulud

Kiigelaulud.

Kiik.

V. I. 21.

Oh te hullud kiigessepääd,
Oh te hullud ja rumalad,
Kuh' nad teinud kiigekese!
Teinud küla künnismaile,
5 Küla naiste nairismaile,
Küla laste laastumaile,
Tütarde madara maile,
Poiste puie raienguie.
Küla nutab künnismaida,
10 Küla naised nairismaida,
Tütered madaramaida,
Lapsed nutid laastumaida,
Poisid puie raienguida.
Läksin kiike katsumaie,
15 Kas see kiike kannab meida,
Kas kannab kahte kabuda,
Kahe kabu riide'eida,
Ühe hella ehte'eida;
Kas see kiike jõuab joosta,
20 Kas jookseb hobuse jooksu,
Saab sälgude sammuda,
Ajab härgade vaguda,
Noorte meeste heinakaarta?
Kui ei kiike jõua joosta,
25 Ei jookse hobuse jooksu,

Sea sälgude sammuda,
Aja härgade vaguda,
Noorte meeste heinakaarta:
Too kerves, raiu kiike,
30 Too nuga, noole kiike,
Too vestu, vesta kiike,
Too taper, tasuta kiike,
Too tuli, põleta kiike!
Mina kuulin, vasta kostin:
35 „Kiik pole kerve raiutava,
„Ega nua nooletava,
„Ega vestu vestetava,
„Taperi tasutetava,
„Ei tule põletetava:
40 „Kiike maksab kirju härja,
„Võllas maksab võigu ruuna,
„Aisad halli täkukese,
„Samba'ad sada rahada,
„Tued tuhat tukatita!“
45 „Kustsee kiik on seie toodud?“
„Kiik on toodud Kirjalasta,
„Kirjalasta, Karjalasta,
„Samba'ad sinisalusta,
„Aisad toodud Harjumaalta,
50 „Põhilauad Põltsamaalta,
„Võllas Võnnu lepikeusta.“

Kallis kiik.

V. I. 24

- Õekesed, õilekesed,
 Roosikesed, rõemukased,
 Lähme kiike katsumaie,
 Kas on kiike venna tehtud,
⁵ Venna tehtud, virve veertud,
 Aluslauad aine pandud.
 Küll ma tunnen venna kiige :
 Venna kiik on kirjutetud,
 Aisa otsad haljastetud,
¹⁰ Aetud hani sulila,
 Pandud pardi tiivadella.
 Kui pole kiike venna tehtud,
 Venna tehtud, virve veertud,
 Too siis kerves, raiu kiike,
¹⁵ Too tuli, põleta kiike.
 Et las' ütlen ümber jälle,
 Las' laulan tagasi jälle :
 Kiik pole kerve raiumine,
 Ega tule põletamine ;
²⁰ Kiike maksab kirju härja,
 Samba'ad sada rahada,
 Võllas võigu ruunakese,
 Aisad halli täkukese ;
 Kiike toodud Kei külasta,
²⁵ Võllas toodud Voiveresta,
 Aisad toodud Ambelasta,
 Samba'ad Sini salusta,
 Toomas olnd tuhat hobusta,
 Saamas olnd sada regeda,
³⁰ Vedamas olnd venna hallid.

Üles, üles, kiigekene.

V. II. 30.

- Üles, üles, kiigekene,
 Üles, kiike, kõrge'elle,
 Kõrge'elle, kauge'elle !
 Mis mina leian kõrge'elta ?
⁵ Kõrge'elta, kauge'elta ?

- Kolm on tuba kõrvustikku :
 Isa tuba, venna tuba,
 Vabadiku vaski tuba.
 Isa tual on kulda harja,
¹⁰ Vennal on hõbeda harja,
 Vabadikul vaski harja.
 Üles, üles, kiigekene,
 Üles, kiike, kõrge'elle,
 Kõrge'elle, kauge'elle !
¹⁵ Mis mina leian kõrge'elta,
 Kõrge'elta, kauge'elta ?
 Kolmi on põldu kõrvustikku :
 Isa põldu, venna põldu,
 Vaba põldu, vaski põldu.
²⁰ Isa põllul kulda kõrsi,
 Vennal on hõbeda kõrsi,
 Vabadikul vaski kõrsi.
 Üles, üles, kiigekene,
 Üles, kiike, kõrge'elle,
²⁵ Kõrge'elle, kauge'elle !
 Mis mina leian kõrge'elta,
 Kõrge'elta, kauge'elta ?
 Kolm on kaevu kõrvustikku :
 Isa kaevu, venna kaevu,
³⁰ Vabadiku vaski kaevu.
 Isa kaevul on kulda kaasi,
 Vennal on hõbeda kaasi,
 Vabadikul vaski kaasi.

Kiik kiunub kiikujaid.

V. II. 27.

- Mis aga kiunub meie kiike,
 Või mis ägab meie hälli ?
 Kiik aga kiunub kiikujaida,
 Ägab häida sõudijaida.
⁵ Oot oot, kiike, noo noo, kiike !
 Las' tuleb külast kümme meesta,
 Üheksa üle tänava,
 Siis saab kiigel kiikujaida
 Ja saab hällil sõudijaida.

Miks kiik kiunub?

V. I. 22.

Miks sa kiunud, kiigekene,

Halad, aluslauakene?

Kiike kiunub kinda'aida,

Aluslauda ande'aida,

5 Pealispuu puna panemeid.

Et las' ütlen uuest ümber,

Uuest ümber, taas tagasi,

Uuest uusile sõnule:

Las' tuleb homme uusi päeva,

10 Tunahomme teise päeva,

Las' mu venda võtab naise,

Teine venda teise naise;

Siis saab kiike kinda'aida,

Aluslaud saab ande'aida,

15 Pealispuu puna panemeid.

Tulge kiigele, küla naised,

Tooge munad, tooge kanad,

Tooge linnud lestajalad,

Tooge pardid, paela kaela,

20 Tooge haudujad harakad,

Tooge vaakujad vareksed!

Kiik kiutsub kindaid.

V. II. 29.

Kiigu, kiigu, meie kiike!

Meie kiike kauge'elta:

Kiige lauad Laiusista,

Kiige pulgad Puhjatusta,

5 Kiige paelad Paide'esta,

Kiike ise Hiimaalta;

Sada hobust oli toomas,

Sada hobust oli saamas;

Tulda lõivad hooste turjad,

10 Sädemeid lõid sälu sääred,

Välku lõivad varsa kabjad

Meie kiike tuessagi,

Siia maale saessagi.

Mis sa kiutsud, meie kiike,

15 Mis sa ägad, meie hälli?

Kiike kiutsub kinda'aida,

Hälli ägab säärepaelu

Oot oot, kiike, noo noo, kiike,

Las' mu venda võtab naise,

20 Siis saab kiigel kinda'aida,

Hällil häida säärepaelu.

Kiigu, kiigu, meie kiike!

Kiigu hästi kauge'elle,

Kiigu üle kolme metsa.

25 Üks on metsa kuusik-metsa,

Teine metsa pihlak-metsa,

Kolmas metsa õunap-metsa.

Mis on metsa kuusik-metsa,

See on noorte meeste metsa.

30 Mis on metsa pihlak-metsa,

See on noorte naiste metsa.

Mis on metsa õunap-metsa,

See on noorte neitsikeste.

Kiigu, kiigu, meie kiike!

35 Kiigu hästi kõrge'elle,

Kiigu üle kolme põllu!

Üks on põldu kaerapõldu,

Teine põldu odrapõldu,

Kolmas põldu nisupõldu.

40 Mis on põldu kaerapõldu,

See on noorte meeste põldu.

Mis on põldu odrapõldu,

See on noorte naiste põldu.

Mis on põldu nisupõldu,

45 See on noorte neitsikeste.

Kiigu jälle, meie kiike,

Kiigu hästi kauge'elle!

Kiigu üle kolme aida;

Üks on aita vaske harja,

50 Teine aita hõbeda harja,

Kolmas aita kulda harja.

Mis on aita vaske harja,

See on noorte meeste aita,

Mis on aita hõbe harja,

55 See on noorte naiste aita,

Mis on aita kulda harja,

See on noorte neitsikeste

Sealt minu veli võtab naise,
 Seal minu sõsar saab mehele.
 60 Sealt saab kiigel' kinda'aida,
 Hällil' häida säärepaelu.

Siin on kullad kiikumassa.

V. I. 23.

Kiigutajad, kukutajad,
 Hõbedased õetsutajad,
 Vaski virve veeretajad,
 Ärge kurjast kiigutage,
 5 Õelaste õetsutage,
 Vihasest ei veeretage.
 Siin pole kurjad kiikumassa,
 Õelad ei õetsutamassa,
 Vihased ei veeremassa :
 10 Siin on kullad kiikumassa,
 Hõbedased õetsutamassa,
 Vaski virved veeremassa.
 Kiigessepad, hellad vennad,
 Laske maha, ma paluksin !
 15 Kui ep lase, ei palugi ;
 Külap leppa lüpsab lehma,
 Külap kuuske kurnab piima,
 Hea küll kaske saadab karja,
 Vaherpuu saadab vasikad.
 20 Lähme õed hõilumaie,
 Villapaelad veerimaie,
 Kastekõrred kõndimaie !
 Ei siin hõilu meie õied,
 Kõnni ei meie kastekõrred,
 25 Veere ei meie villapaelad ;
 Õied hõiluvad merella,
 Kastekõrred kauge'ella,
 Villapaelad Viiburilla.

Mis ma tõutan kiigutajal'.

V. II. 28.

Mis ma tõutan kiigutajal'
 Tua takka tallikese,

Talli sees aga latrekese,
 Latrist kolmi täkukesta.
 5 Üks oli niidile niotud,
 Teine siidile siotud,
 Kolmas pandud pandelisse.
 Mis oli niidile niotud,
 Sellega käid tio teeda ;
 10 Mis oli siidile siotud,
 Sellega käid kiriku teeda ;
 Mis on pandud pandelisse,
 Sellega käid kosja teeda,
 Neiu asjusi ajada.
 * * *
 15 Mis ma tõutan kiigutajal'
 Tua takka laia põllu,
 Põld on viie viiruline
 Ja kuue nurgeline,
 Igas nurmes kuusi nabra,
 20 Igast nabrast kuusi koormat,
 Igast koormast kuusi rehte,
 Igast rehest kuus sälitset.
 Sealt saab süija, sealt saab
 müija,
 Sealt saab viija Viljandisse.
 * * *
 25 Mis ma tõutan kiigutajal'
 Vallast valge neiu noore,
 Pea pestud mere veela,
 Kääd kullerkuppudella,
 Silmad seebi vahtudella, —
 30 Kijge alt kõige kenama,
 Teiste vahelt kõige valgema, —
 Silmad kui sibulikesed,
 Paled kui paistekakukesed,
 Nina kui saiasarvekene.

Pulmalaulud

Pulmalaulud.

Pulmahobune.

V. K. I. 35.

Tule üles hummogul,
Inne varra valge'et,
Võta sina peo pirda,
Tõine peo tõrvasit,
5 Mine sulgu, sui hobo,
Mine talli, taso ratsu
Pane käsi paadi pääle,
Lase käsi laugi pääle,
Kumb saase sajale,
10 Kumb kaalus kaasikille.
Lauki saie sajale,
Paati kanni kaasikille,
Lauki kuuli, lausi vasta :
Innembä sõida sõa all,
15 Veerü Venne liina all,
Kui ma sõida saja all.
Sõah anti viie' roka',
Viie' roka', kate' kaara',
Kate' kaara', kolme' haina'.
20 Sajah viidi vete teele,
Kallutedi kaivo teele :
Juo, mu hobo, sedä vettä,
Sedä musta moro vett.

Saanilaul.

V. II. 7.

Jaanikene, kaanikene,
Millal Jaani saani sai?
Iga kuus tegi kodara,

Iga aasta laskis augu,
Iga pääv ta peastis laustu,
5 Sajal aastal sai ta saani.
Kust sai aisad õunapuised?
Küla õues õunapuida,
Sealt saab aisad õunapuusta.
Kust saab looka vahteraise ?
10 Küla vainul vahteraida,
Sealt saab looka vahteraise.
Kust saab halli aiste täisi ?
Küllap on isal seegi halli,
Sealt saab halli aiste täisi.
15 Kust saab saanil sõidetava ?
Küllap on külal seegi neidu,
Kust saab saanil sõidetava.

Nu mie laulke, nu mie laske!

V. K. I. 118.

Nu mie laulke, nu mie laske,
Nu mie kuuke kume'ehe !
Seeni illo mie esäle,
Seeni nalja mie naisile,
5 Kunni teil tütre' kotohna,
Sinipõlle' põrmandul.
Sis om Mustil murdemine,
Tule Harmil haukumine,
Kuul tulli kuvve' kosja',
10 Nädälillä viie' viina'.
Kuus' olli kõrvi kõivistuhna,
Säidse halli haavistuhna.
Väsüse värehte varva',

- Lange'ese usse lingi',
 15 Peio hobest pidämähe,
 Kaasa ratsu kaemahe.
 Ärä viidi tütar kotost,
 Sinipõlli põrmandulta,
 Sis lõppi ilo mie esältä,
 20 Lõppi nalja mie naisilta,
 Lõppi Musti murdemine,
 Lõppi Harmi haukumine.

Kosilased tulemas.

V. I. 55.

- Meil tuleb hüva sügise,
 Meil tuleb kena kevade :
 Pange vaht värava peale,
 Teine vaht jo ukse peale,
 5 Kolmas jõe kolga peale,
 Neljas nurme nurga peale.
 Kui meil uinub ukse vahti,
 Vaibuneb värava vahti,
 Kooleb jõe kolga vahti,
 10 Nõrkeb nurme nurga vahti :
 Siis ole ise hergumine,
 Pia kõrvad kergumine.
 Kui kuuled kosjad tulema,
 Kuuled rängaste rögina,
 15 Hõberõngaste helina,
 Tinarõngaste tilina,
 Vaskerõngaste valina —
 Too toolid tua edeje,
 Pane pingid põrmandalle,
 20 Tule tuppä tantsimaie :
 Siis tantsi, tantsi — ma vaatan!

Kosjad tulevad.

V. K. JI. 42.

Senip põli põlvekene,
 Kasupõli kaunikene,
 Elupõlv ilusakene,
 Seni kui hilpan ilma vüütä,

- 5 Kargan ilma kapukita.
 Kui hakkas kandma kapukida,
 Hakkas seädma säärissidä,
 Vüödä vüöle kinnitamä :
 Panti vaht väräti peäle,
 10 Teene nurme nurga peäle,
 Kolmas vällä veere peäle.
 Vaibus sie värävisemmas,
 Uinus nurme nurga vahti,
 Väsis vällä veere vahti.
 15 Ollin isi ergäkene,
 Ollin erku, käisin kerku,
 Läksin kajolt vetta tuoma :
 Kuulsin kulluste kulina,
 Vaskivallaste valina,
 Hõbehelmede helinä,
 20 Tinapäitsete tilinä.
 Juosin tuppä ütlemäie :
 Emäkene, memmekene !
 Kosjad kuulusse tuleva,
 Kallid ajad kalduvada.

Kaval kosilane.

V. I. 56.

- Oh te hullud noored mehed,
 Näevad neidu kasvamaie,
 Sinisääri sirguvada,
 Tinapihta paisuvada :
 5 Võtvad hoielda hobusid,
 Võtvad sööta sälgusida,
 Ilma isa teadematta,
 Ilma ema teadematta,
 Varjult sööta, varjult joota,
 10 Varjult vetta vidada.
 Akenasta andis kaerad,
 Läbi pilu pistis heinad,
 Läbi lae laskis roka.
 Ette need heinad ilusad,
 15 Ette need kaerad kaharad,
 Ette roka roosilise.
 Sai see täkk siis täide söönud,
 Täide söönud, täide joonud,

- Panin täku täide rauda.
 20 Hõbeleieda peale,
 Panin täku saani ette,
 Teki panin saani peale,
 Teise teki täku peale,
 Sõitsin neidiste kodusse,
 25 Ajasin äia ukse ette,
 Aisad ämma akenisse ;
 Teretan äia isaksi,
 Teretan ämma emaksi :
 „Tere äia, tere ämma,
 30 „Kas on neidused kodussa,
 „Kas on maimuksed majassa?“
 Äi siis mõistis, ämm siis
 kostis :
 „Ei ole neidused kodussa,
 „Ei ole maimuksed majassa,
 35 „Ei ole taimeksed talussa.
 „Neid läks Virult vetta tooma,
 „Hõbeõlpede õlaia,
 „Hõbeämbrid õlpemessa,
 „Hõbeviitsad ämberissa.“
 40 Mina siis mõistsin, kohe
 kostsin :
 „Kas on luba järel sõita,
 „Täkuga järele jaluda?“
 „Kui sul viied viinakruusid,
 „Kahed, kolmed õllekannud,
 45 „Siis on luba järel sõita,
 „Täkuga järele jaluda.“
 Sõitsin siis virgust Viru poole,
 Sõitsin siis kärmaš kosja teeda,
 Kosja teeda, kulla teeda.
 50 „Neiukene, noorekene,
 „Valge peaga piigakene,
 „Anna mu ho'ole juua,
 „Anna mustal' muidu juua,
 „Anna hallil' haisutada,
 55 „Kimlel' keele kustutada.
 „Ma olen vaene teede käija,
 „Teede käija, maade marsja,
 „Saksa asjade ajaja,
 „Viie raamatu vidaja.“

- 60 Neid aga mõistis, kohe
 kostis :
 „Oh sa petis peiukene,
 „Kavalik sa kaasakene!
 „Valelik sa vennukene!
 „Sa' pole vaene teede käija,
 65 „Teede käija, maade marsja,
 „Saksa asjade ajaja,
 „Viie raamatu vidaja :
 „Sa oled kaval kosilane,
 „Kosja kindad sul käessa,
 70 „Kosja kiri kinnastessa,
 „Kosja piitsuke piussa.“

Viru kosilane.

V. I. 57.

- Leikan väljalla mäella,
 Põllu põigaste vahella,
 Juus piiratud, pea suetud,
 Kinga kannad kirjutatud —
 5 Jo tuleb sõnum järele :
 „Tule koju, neitsikene,
 „Kodu käinud kosilased !“
 „Kust need kosilased käinud?“
 „Lätist käinud kosilased.“
 10 „Ei ma lähe Lätile!
 „Läila süia Läti leiba,
 „Läila juua Läti kalja,
 „Läila Lätissa elada.“
 Leikan väljalla mäella,
 15 Põllu põigaste vahella,
 Juus piiratud, pea suetud,
 Kinga kannad kirjutatud —
 Jo tuleb sõnum järele :
 „Tule koju, neitsikene,
 20 Kodu käinud kosilased !“
 „Kust need kosilased käinud?“
 „Hiiest käinud kosilased.“
 „Ei ma lähe Hiiesse !
 „Ime süia Hiie leiba,
 25 „Ime juua Hiie kalja,

„Ime Hiessa elada!“
 Leikan väljalla mäella,
 Põllu põigaste vahella,
 Juus piiratud, pea suetud,
 30 Kinga kannad kirjutetud —
 Jo tuleb sõnum järele:
 „Tule koju, neitsikene,
 „Kodu käinud kosilased!“
 „Kust need kosilased käinud?“
 35 „Virust käinud kosilased.“
 „Ma lähen virgaste Virule!
 „Viisak süia Viru leiba,
 „Viisak juua Viru kalja,
 „Viisak Virussa elada!“

Kust sa teadsid meile tulla?

V. I. 53.

Peiukene, poisikene,
 Kust sa teadsid meile tulla,
 Oskasid üle oraste,
 Määrasid üle mägede,
 5 Meie suureje suguje,
 Rahakaie rahva'aie,
 Õuna penninge peresse?
 Pere meil mängib penningilla,
 Talu meil mängib talderilla,
 10 Lapsed laiulla rahulla.
 Kust võtid sina südame?
 Suelt võtid sina südame.
 Kust võtid libeda keele?
 Rebaselt libeda keele.
 15 Kust võtid jalad nobedad?
 Jänekselt jalad nobedad.
 Kust sina karvase kübara?
 Karult karvase kübara.

Varajased kosjad.

V. K. I. 17.

Õtak tule mie küläle,
 Vilu veerüs vaanijalle.

Õtak tule kodo kutsma,
 Vilu maija viiemä,
 5 Hämär maija häälimä,
 Pime maija pettemä.
 Ei ma lää õdagu kutsuh,
 Vilu maija viiehnä,
 Hämärägi hääliteh,
 10 Pime'egi pette'eh.
 Perrä tulgu hellä veli,
 Hellä veli, kulla veli.
 Tulli perrä hellä veli,
 Hellä veli, kulla veli:
 15 Tule kodo, kulla sõsar,
 Istu sisse, siidi sõsar!
 Sinno kotoh müüdänes,
 Kallist kaupa tettänes.
 Sul o kotoh kuvve' kosja',
 20 Velitsil sul viie' viina'.
 Kuule, kulla velekene,
 Mine kodo kurjaline,
 Võta kuoku koa tielt,
 Tapitsa' tare läveltä,
 25 Pessä kotost kuvve' kosja',
 Velitsista viie' viina',
 Ei saa minost minejät,
 Temäst tõisest võttijat.
 Tulli perrä hellä veli,
 30 Hellä veli, kulla veli:
 Tule kodo, kulla sõsar,
 Istu sisse, siidi sõsar!
 Kotoh uotva kuvve' kosja',
 Velitsil jo viie' viina'.
 35 Tuhat hobest tulba küleh,
 Sada hobest saiba'ah.
 Ärä vässü värehte tulba',
 Ärä painu aia paari
 Peio hobest pitehnä,
 40 Kaasa ratsu kandehna.
 Kuule, kulla velekene,
 Mine kodo kurjaline,
 Saada kotost kuvve' kosja',
 Velitsista viie' viina'.
 45 Ei saa minost minejät,

- Temäst tõisest võttijat,
 Esäst, imäst panejat,
 Ei saa velest viina tuojat,
 Sõsarest sõba päätijät.
- 50 Tulgu ta tuleva sügüze,
 Astku tõisel ajastajal,
 Sis saa minost minejä,
 Temast tõisest võttija,
 Sis saa esäst panija,
- 55 Imäst sõira sõkkuja,
 Sis saa velest viina tuoja,
 Sõsarest sõba päätijät.
 Pange tie no tie tähele,
 Rahvas pange raamatuhe,
- 60 Lööge kirjä kivi pääle,
 Arpi aia saiba'alle,
 Viige märko mäe pääle,
 Kulda koa harja pääle.

Neiu müük

V. K. II. 45. A.

- Karja minda saadetasse,
 Vitsa kätte annetasse.
 Ajasin karja arule,
 Keeräsin kanad kesäle.
- 5 Kes tuli härgi võttemaie?
 Veli tuli härgi võttemaie,
 Ike kuldane õlale,
 Rahe raudane käessä,
 Jutad kullakeerulesed.
- 10 Mina vennältä küsimä:
 Mis mürin isä tuassa,
 Mis maru emä majassa?
 Vend siis mõistis, vasta kostis:
 Mis seäl, mis seäl, mo õeke?
- 15 Sinda kodo müüdänessa,
 Armast ärä annetasse.
 Mina siis mõistsin, kohe
 kostsin:
 Vennäkene, noorekene!
 Kas must küllä küstänessa,

- 20 Kas must pallu pakutasse?
 Venda mõistis, vasta kostis:
 O õde muru madala,
 Taputilka tillukene,
 Sõsar sõrme suurukene!
- 25 Küll sust küllä küstänessa,
 Küll sust pallu pakutasse, —
 Tuhat tünderit nisuda,
 Sada salve rukki'ida,
 Isäle härjad ikke'esse,
- 30 Emäle lehmäd lüpsikulle,
 Vennäle sõjahobene,
 Sõsaralle sõlgi suuri,
 Minijälle pikkä põlle,
 Kälile kingäd käbedäd.
- 35 Mina siis mõistsin, kohe
 kostsin,
 Saagutasin, sajatasin:
 Saagu, saagu, ma sajatan!
 Saagu, saagu, taadikene,
 Kui läed metsä kündemaie,
- 40 Härjad vakku sul vajogu,
 Teene teesele käele!
 Sie oled minusta saanud.
 Saagu, saagu, memmekene,
 Kui läed lehmä lüpsemaie,
- 45 Nisä verda, teene vetta,
 Kolmas punasta piimada,
 Nelläs võida valge'eda!
 Sie oled minusta saanud.
 Vennäkene, noorekene,
- 50 Kui läed sõtta sõitemaie,
 Hobo sul alla hallitagu,
 Sadul selgä sammeldagu,
 Kübär pähä külmetägu,
 Isi peäle päevätägu!
- 55 Sie oled minusta saanud.
 Õekene, noorekene,
 Kui läed leibä kastemaie,
 Sulagu sul suuri sõlgi!
 Sie oled minusta saanud.
- 60 Vennänaene, veikukene,
 Kui läed lientä kietemaie,

Põlegu sul pikkä põlle!
Sie oled minusta saanud.

Kälikene, noorekene,
65 Kui läed karja saatemaie,
Kingä kannad kakkenegu,
Kingä ninäd kadunegu,
Sie oled minusta saanud.

Rikas kosija.

V. I. 54.

Neitsikene, noorukene,
Mis sa tõrgud meile tulles,
Singud meile saadessagi,
Et meil kaugel kaevutee,
5 Kaugel vee kandemine?
Ma teen rennid reie alla,
Kahed rennid karjaaeda,
Hoovi teen hooste rennid,
Lee ette leeme rennid.

10 Neitsikene, noorukene,
Mis sa tõrgud meile tulles,
Et sul palju padjasida,
Enam hõbehelmesida,
Kardad pandiks pandavada,
15 Leiva eesta viidavada?

Neitsikene, noorukene,
Meil on vilja endi süia,
Raha tarbeje tasuda,
Hiired upuvad ivije,

20 Kassid kaera seeme'eie,
Rotid raha rooste'eie.

Neitsikene, noorukene,
Kui lähed õue hulkumaie,
Viis on aita õuessagi,
25 Üks see rudjub rukkissagi,
Teine taarub tatterassa,
Kolmas nikerdab nisussa,
Neljäs odrassa ohiseb,
Viies kaerassa kahiseb.

30 Neitsikene, noorukene,
Kui lähed aita hulkumaie,

Pea puudub sia lihaje,
Jalad jahu salvedesse,
Põlved õlle poolikuie,
35 Varbad viina vikkidesse.

Ära püia pühäl naist.

V. I. 61.

Minu hella vennikene,
Ära püia pühalla naista,
Katsu kallilla ajalla,
Kõik pärjed pühäl ilusad,

5 Kanad kallilla ajalla.
Sihi naine sirbiltana,
Katsu heinakaareltana,
Vahi naine vartaeltana!

Kui läheb kallis kaare peale,
10 Siis sina karga katsumaie,
Kas on kaare kaunikene.
Kui läheb lindu leikumaale,
Siis sina viisa vihkudesta,
Kas on vihud viisakamad,
15 Kui näed reie peksamaie,
Siis sina karga katsumaie,
Kas see lõõneb valjust varta.

Kui näed kangasta kuduma,
Siis sina karga katsumaie,
20 Kas on kangas kaunikene.
Kui näed särki säädamaie,
Siis sina karga katsumaie,
Kas on särki häste säetud,
Õlalapid õite pandud.

25 Kui näed sukkada tegema,
Siis sina karga katsumaie,
Kiusta sukka kiskumaie,
Kas on sukka sääre mööda,
Vikelid ligi lihada.

30 Siis mine kiusta kiskumaie,
Kas on kirjad kinnastessa,
Kirjad kinda varressana.

Õe nõu.

V. K. I. 33.

- Velekene, helläkene,
 Kui läät naista kosjomahe,
 Ubasuud otsimahe,
 Võta minno ütehnä.
- ⁵ Mina tunne tuima neio,
 Näe neio nälädse.
 Vihatsel silmä' vesidse',
 Pahatsel paleh punane,
 Tuimal musta' silmäkulmu'.
- ¹⁰ Velekene, helläkene!
 Kui läät naista kosjomahe,
 Mingu-u udsu hummogul,
 Tahmatsel taiva'al.
 Udsu riki' ohja kirjä,
- ¹⁵ Sado riki saani kirjä,
 Kaste riki kaabu veere.
 Velekene, helläkene!
 Kui läät naista kosjomahe,
 Ajat sa hiiro hiivale,
- ²⁰ Ajat varsa vatule,
 Saa-a sa naista naarulist,
 Minijädä meelelist
 Sõidat läbi Sõmmerpalo,
 Ajat läbi Ahja valla,
- ²⁵ Saa-a naist naarulist,
 Minijädä meelelist.
 Võta vüölt vüörätti,
 Kae kaalast kaalarätti,
 Pühi hiira hiivo päält,
- ³⁰ Pühi vattu varsa päält.
 Velekene, helläkene!
 Kui saa kulla kositus,
 Armas kätte antuvas,
 Peä sa naine omassa,
- ³⁵ Kui su viha veerinessa,
 Paha üles paisuunessa.

Kutsu mind kosjale.

V. I. 62.

- Minu hella vennikene,
 Kui lähed naista võttemaie,
 Pürjekesta püidemaie,
 Särjekesta seadamaie,
- ⁵ Võta minda kaasajeni,
 Võta vööksi vööjeleni,
 Võta kindaksi kädeje,
 Lindiksi kübara peale.
 Küll mina tunnen tuimad neiud
- ¹⁰ Ja näen ninakad neiud:
 Tuimal neiul tukka pikka,
 Laisal neiul lakka laia,
 Vedelal vöö vedela,
 Ninakal nina kõvera.
- ¹⁵ Tunnen tuima töö teusta,
 Vedela vöö veusta,
 Laiska leiva sõtkumisest.

Kust tuleb naist võtta.

V. I. 58.

- Ära mina otsin hooste hoovid,
 Ära mina katsun karjalaudad,
 Astun need ajad heledad,
 Kõnnin need kojad kõledad.
- ⁵ Läksin Tallinna turule,
 Leidsin haavatud hobuse,
 Särjesappi saanikese,
 Seest jo siidneitsikese,
 Istusin isegi sisse,
- ¹⁰ Hakkasin koju tulema,
 Otse küll üle oraste,
 Põigi üle peenderate.
 Siis sain mina koduje,
 Puhusin tule tubaje,
- ¹⁵ Annin tooli naise alla,
 Panin padja tooli peale.
 Siis hakkas eite hüidemaie,
 Hakkas taati hüidemaie,
 Kahte õde karjumaie:

- 20 „Tõuse eite, tõuse taati,
 „Tõuske need õed madalad,
 „Tuas on tule puhuja,
 „Viisak leiva veeretaja,
 „Kena lõngade kedraja,
 25 „Siub need sinised lõngad,
 „Punub need punased paelad,
 „Koob aga kullakarvalised!“
 Hakkas eite ütlemaie,
 Hakkas taati ütlemaie,
 30 Õde kaks kõnelemaie:
 „Minu hella vennakene,
 „Kus sinu sinised sukad,
 „Kus sinu punased paelad,
 „Kus su vöö viiruline,
 35 „Särki särjesapiline?
 „Vii naine puie vilule,
 „Keera kuuse keske'elle:
 „Ei see sõge sõtku leiba,
 „Ega petis peksa reie;
 40 „Linnas on naised libedad,
 „Mõisas nad mõnesugused,
 „Talupoja naine tarka.“

Pruudi kodust minemine

V. I. 72.

- Saa neidu, saaks minema,
 Jo kipub küi hobune,
 Väi täkku väänab peada!
 Neitsikene, noorukene,
 5 Mis teed kaua kamberissa,
 Piilud piima hoonessa?
 Kas kuad küile särki,
 Nau käte narma'aida?
 Keri need lõngad kerale,
 10 Viska lõngad viispulle;
 Meil on piirad peiu tehtud,
 Kangaspuud küi kogutud,
 Niied ämma nikerdetud:
 Kua meilla olessana,
 15 Luo meilla tullessana.

Saja teretamine.

V. I. 66.

- Tere, tere, sajakene,
 Tere teelta tullesena,
 Arulta ajadessana!
 Kes see teid teel teretas?
 5 Jumal teid teel teretas,
 Mari andis arulla kätta.
 Kus te aega viitelite?
 Meie ammu ootasime,
 Lihad leemeje ligusid,
 10 Kalad keesid kattelasse.
 Oli teil hobu väsinud,
 Või oli regi lagunud,
 Või olid sandid sajanaised,
 Või oli pilges peiupoissi?
 15 „Ei olnud hobu väsinud,
 „Ei olnud regi lagunud,
 „Ei oln'd sandid sajanaised,
 „Ei oln'd pilges peiupoissi:
 „Uued lingud, langukesed,
 20 „Teil on tuassa tuki suitsu,
 „Ahju ees hagude suitsu,
 „Lee ees on leeme suitsu“
 Meie neidu noorukene,
 Noorukene, nõrgukene,
 25 Eile võrgusta võeti,
 Tuna toodi tuttemesta,
 Täna laudaje laut,
 Ilu pinki istuteti.

Kuhu kaua viibisite.

V. I. 68.

- Peiukene, poisikene,
 Kuhu kaua viibisite?
 Meie ammu ootasime,
 Kuke laulust kuulasime.
 5 Kas teie hobu väsinud,
 Kas teie regi lagunud,
 Või teil täkku tõmpjalga?

* * *

Üles mina ütlen peiu viisid,
 Peiu viisid, kaasa kombed :
 10 Ei meie hobu väsinud,
 Ei meie regi lagunud,
 Ei meie täkku tõmpijalga,
 Ei meie ruuna rähmasilma.
 Tetre lendis tee alusta,
 15 Parti allika pajusta,
 Hirmut' vennani hobuse,
 Kargut' venna kaerasõõja.
 Senne viibis vennikene,
 Kübari kohendamaie,
 20 Pärgi peale seadamaie.

Tooge neidu nähtavalle.

V. I. 59.

Ärge tooge toopisida,
 Vedageme viinasida,
 Ei mahu mõdu minule,
 Ei teie saledad saiad,
 5 Ei teie vihavad viinad,
 Ei teie õlut punane,
 Ennegu saan neidu nähaksena,
 Neiu minu teadaksena,
 Kas on Pille või Pireta,
 10 Või on Malle või Mareta,
 Või on armas Annekene,
 Või on kallid Kaiekene,
 Või on helde Eltsekene,
 Tillu lillu Tiiukene.

* * *

15 Nüüd saan salaja teada,
 Et oli armas Annekene :
 Tooge nüüd neid toopisida,
 Vedageme viinasida,
 Nüüd mahub mõdu minusse,
 20 Nüüd teie saledad saiad,

Nüüd teie vihavad viinad,
 Nüüd teie õlut punane. —
 Ei aga tea meie mehed,
 Kus aga käisid meie naised,
 25 Need käisid punapoessa,
 Sinilintide seassa.

Tooge neidu meie näha.

V. K. II. 61.

(Toas olles.)

Langukesed, linnukesed !
 Tooge neidu meie näh,
 Kaoke meie kaeda :
 Kas on meie väärilene,
 5 Kaasikute karvalene ?
 Tooge neidu tantsimaie:
 Kas on tarka tantsimaie,
 Ehk ka virka veeremaie,
 Ladus jalga laskemaie ?
 10 Langukesed, linnukesed !
 Tooge neidu meie näh,
 Kaoke meie kaeda :
 Kas sünnib meie süleje,
 Kas mahub meie majasse,
 15 Hellä velle hõlma alla,
 Kardase kasuka alla?*)
 Langukesed, linnukesed !
 Küll on tarka tantsimaie,
 Küll on virka veeremaie:
 20 Küll sünnib meie süleje,
 Küll mahub meie majasse,
 Hellä velle hõlma alla,
 Kardase kasuka alla.
 Olga terve, memmekene,
 25 Teeses terve, taadikene !
 Olga terve, emäkene,
 Imetämästä, kasvatamast !
 Imetid isi ilusa,
 Kasvatid isi kasina,
 30 Viha viina võttemata,

*) Kuna neid sõnu lauldakse, tuuakse mõrjsa tantsima.

- Saksa taari tahtemata.
 Ei annud amme imetä,
 Ei annud pordo pureta,
 Lese naese lepitädä.
- 35 Ammel ju piimä haleda,
 Pordol ju piimä punane,
 Lesel leenäkarvalene.
 Olga terve, memmekene,
 Teeses terve, taadikene,
- 40 Imetelles, kasvatelles
 Alta sõba, alta sõle,
 Alta hallaste rahade,
 Vana taaderde vahelta,
 Risti serväde seästä.
- 45 Olga terve, taadikene,
 Teeses terve, memmekene !
 Pauad ei rikkunud paleta,
 Sõle serväd silmakeisi,
 Risti serväd rinnakeisi.
- 50 Olga terve, memmekene,
 Teeses terve, taadikene,
 Imetämäst, kasvatamast
 Viha viina võttemata,
 Saksa taari tahtemata !
- 55 Õlut ei anta ju rahata,
 Viha viina veeringitä,
 Saksa taari taaderita.

Tule siia, et ma tunnen.

V. I. 60.

- Tule siia tuttavani,
 Aja armu nähtavani,
 Tule siia, et mina tunnen,
 Aja siia, et annan kätta,
- 5 Saa siia, sõnad kõnelen.
 Tuleb muida tuurikuida,
 Saab muida sallikuida,
 Veereb vihma lõõrikuida,
 Ei tule miipu omada,
- 10 Liigu minu lindi tooja.
 Kui kaua mina ootan,

- Kaua kallis kannatelen,
 Pian vasta peenikene,
 Hoian vasta hoigukene,
 15 Kannan kaste kõrrekene.
 Tulijal on mitu tuulta,
 Minijal on mitu meelta,
 Saajal on sada südanda,
 Neli meelt on neidusella.
- 20 Tule siia, et mina tunnen,
 Aja siia, et annan kätta,
 Saa siia, et sõnad kõnelen.

Tuppa minnes.

V. K. I. 37.

- Taake iest, talonaise',
 Käänke külge, külänaise'!
 Laske minnä mu velelä,
 Astu au-esändäl.
- 5 Velekene, noorekene !
 Mine sa tassa tarre,
 Hiljo hiili põrmandulle.
 Siin oja usse all,
 Siin läte läve all,
- 10 Siijä kaose kaasige',
 Siijä vaos vele sõsar

Pruuti tuuakse tuppa.

V. K. I. 41.

- Paeke parre', taake tala'!
 Tuli tuvvas mie tarre,
 Tule piso põrmandulle.
 Kaeme, kaeme ! Miä kaeme?
- 5 Kas om rui nuku all,
 Tõlv tõisehna käehnä,
 Ämmä silmä härgütellä,
 Ämmä iho ähvärdellä.
- Aja imä aho pääle,
- 10 Käse käsi piestelema.
 Tule iks üles hummogulta,
 Inne varra valge'eta.
 Inne kikast keedä pada,

Inne ako anna süvvä.

- ¹⁵ Aja tie tiigi poole,
Aja jäle' järve poole.

Süö nelo, serbä neio!

V. K. I. 42.

Süö neio, serbä neio.

Tõmba neio, tõemeeli!

Vana miesi, puhas poissi

Püüse kala' kullase',

- ⁵ Hõbe'etse' hõrnakese'.

Süö neio, serbä neio,

Üle ütesä luidsa,

Üle viie livva veere,

Üle kuvve kulbi otsa.

- ¹⁰ Sis sina kodo unehtat,
Meelest heidät hellä vele,
Kodo minnä, kodo tulla,
Vele noore võõrastella.

Innemb ma mie unehta,

- ¹⁵ Innemb vaha vaoda,
Kui ma kodo unehta,
Meelest heidä hellä vele,
Kodo minnä, kodo tulla,
Vele noore võõrastella.

Peästä mo sõsar sõbasta.

V. K. II. 76. A.

Isämies ilusakene,

Peiupoissi poisikene,

Sajavanem sakselane :

Peästä mo sõsar sõbasta,

- ⁵ Vaene vaevariietestä!*)

Neitsikene, noorekene,

Ärä lüö silmi põrmandulle.

Põrmandul pimedäd silmäd.

Neitsikene, noorekene!

- ¹⁰ Ärä lüö laele silmi,

Laele lahedad silmäd.

Lüö silmäd seenä peäle.

Sirgu silmäd seenä peäle.

Pea tahab tanu.

V. I. 65.

„Tere, tere, uued langud,

„Tere, uued langu uksed,

„Vastatsed vävi väravad,

„See'ks on meie langu õue,

- ⁵ „See'ks meie vävi värava,

„Õuest tõuseb õlle haisu,

„Väravasta viina haisu.

„Saia haisu akenesta.“

Neitsikene, noorukene,

- ¹⁰ Kui tahad talule käia,

Adra poisile asuda :

Ära topi tukkumaie

Üksi nurka istumaie,

Otsi kätte õmbelusi,

- ¹⁵ Katsu kangasta jaguja.

Tee sina püksid peened toimed,

Tee sina särki kolmi laidu ;

Siis sinu hüieta hüvaksi,

Hüva naise tüttereksi,

- ²⁰ Kauni naise kannetuksi,

Targa naise taimedeksi.

Hüva naine hüpitanud,

Naine tark on tantsitanud

Veel parem mehele pannud.

- ²⁵ Küsid kirstust kinda'aida,

Alta kaane kapukaida,

Sula sõrmije soenda,

Linnu luida leiendella

Neitsikene, noorukene,

- ³⁰ Kirju pihta peenikene,

Ilus tukka tuvikene.

Kas oled velje vääriiline,

Saabas-sääre sarnaline ?

Minu hella velvidani,

- ³⁵ Kui lähed kulda kosjemaie

Hõbehelme ostamaie.

Tinarinda tingimaie,

Valget pead valitsemaie,

*) Ne d sõnu lauldes tõstetakse sõba üles.

- Kohisid, kahisid kuused,
 40 Mühisid, mähisid männad,
 Soosta sammelid sahisid
 Venna halli astudessa,
 Kõrvikese kõndidessa.
 Minu hella velvidani,
 45 Sõida otse neiu õue,
 Mõrsiame mõisa'aie,
 Tukapea tua edeje :
 „Tere mul äia, tere mul ämma!
 „Tere mul pruuti neitsikene,
 50 „Kas sinu piha kannab linti,
 „Kas sinu käed kandvad käiksi,
 „Kas sinu sõrmed kandvad
 sõrmust,
 „Jalad uusi ummiskingi?“
 Neidu vastas, kohe kostis :
 55 „Peukene, poisikene,
 „Pea tahab tanu ilusa,
 „Kõht tahab kõrki põllekesta,
 „Selg tahab siidilintisida,
 „Jalad uusi ummiskingi!“

Tanulaul.

V. I. 64.

- Kes tahab tanule minna,
 Kes tahab astu harjakalle,
 Panna pea paigasselle ?
 Lina toob liia hoole,
 5 Põll toob põlvini mureta.
 Lina ütleb : Liigu, liigu !
 Tanu ütleb : Tallu, tallu !
 Põll mull' ütleb : Tõsta põlvi !
 Kuda pian linal liikumaie,
 10 Kuda pian tanul tallumaie,
 Põlled põlvi tõstamaie ?

Veimevaka-laul.

V. I. 67.

- Peukene, poisikene,
 Las' küsime, kannatame,
 Kas on meie marja maada,

- Meie marja kerstu maada,
 5 Aidas riiete aseta,
 Kõrendul on kuue maada
 Ja kalli kasuka maada,
 Tedre kirju teki maada.
 Kui ep ole marja maada,
 10 Meie marja kerstu maada —
 Pruudi vend punasikene,
 Saja sõitaja saleda,
 Ümber hüpita hobune,
 Tagurpäri tansitele,
 15 Vii kulla oma koduje
 Ja marja oma majale.
 Hani oma allikalle,
 Kana oma kaevu teele,
 Tedre oma tee rajale ;
 20 Seal on meie marja maada,
 Aidas riiete aseta,
 Kõrendul on kuue maani
 Ja kana kasuka maani
 Tedre kirju teki maani.

Emä õpetus.

V. II. 33.

- Marikest mul tütdane,
 Tee mull' tülitä tööda,
 Käi mõisasse kärata,
 Peksa rehed riutagi,
 5 Too vesi vedelematta,
 Sõtku leivad sõimamatta,
 Pühi tuba tuusimatta
 Otsi luuda luusimatta —
 Siis sind hüieta hüvaksi,
 10 Hüva naise tüttareksi.
 Hüva oli naine hüpitunud,
 Kallis naine kasvatanud,
 Veel parem pannud mehele,
 Armas teinud ande'eida,
 15 Kallis teinud kapukaida.

Ole hoolas hommikulla.

V. I. 26.

Neitsikene, keitsikene,
 Ole hoolas hommikulla,
 Vara enne valge'eta!
 Kui lääd õue tuasta,
 5 Löö silmad sõelikuie,
 Otseti odava peale;
 Odavas on orja märki,
 Sõelikus minija märki.
 Ära kuule kuke healta,
 10 Lakalinnu laulamista,
 Öölinnu hüidamista!
 Vahest kukk varagi laulab,
 Vahest laulab valge'ella,
 Mõne korra koidikulla,
 15 Korra koidiku e'ella.
 Neitsikene, keitsikene,
 Pühi tuba tuusimatta,
 Too vesi vedelematta,
 Pane panged paukumatta;
 25 Siis sind hüieta hüvaksi,
 Hüva naise tütereksi,
 Targa naise taimedeksi.
 Hüva naine hüpitanud,
 Naine kaunis kasvatanud,
 30 Naine tark on tantsitanud.

Mõrsja õpetus.

V. I. 63.

Neitsikene, noorukene,
 Kirju pihta peenikene!
 Kui tahad taluje tulla,
 Ennasta emaksi anda,
 5 Laste peale pealikuksi
 Ära pia ennast pealikuksi,
 Ära pia ennast uhke'eksi,
 Ära pia peilida pihussa,
 Konni kammi kaendelassa;
 10 Ära ole õel orjadelle

Ära kare karjastelle,
 Ära tige teendritelle,
 Vali vaeste laste peale!
 Kui tuleb ori kojuje,
 15 Otsi juttu orjadega;
 Kui tuleb kari kojuje,
 Katsu juttu karjastega!
 Tee juttu teendritega,
 Vahi vaeste laste peale,
 20 Alta lauda anna suuda,
 Pealta lauda pead silita,
 Võia kätte võine leiba,
 Silita sialihane!

Õpetus peigmehele ja pruudile.

V. K. II. 70. A.

Helläkene, velläkene,
 Hoiä mo õde hüvästi,
 Kaetse kaasat kalli'isti!
 Ärä anna äiä lüüä,
 5 Ärä anna ämmä lüüä,
 Ega küi küünistädä,
 Ega nao näpistädä.
 Kui sa kuuled äiäst kurja,
 Ehk sa kuuled ämmäst kurja,
 10 Seesä seenäksi iessä,
 Ole varjuksi vahele!
 Öekene, helläkene,
 Kui sa kuuled äiäst kurja,
 Kui sa kuuled ämmäst kurja,
 15 Paha mielta paisuvada,
 Ehk näed vendädest vihada:
 Pane põlle paela alla,
 Vajota viü vahele!
 Vennäkene, hellä vellä
 20 Lüö hobost, hoiä naista,
 Kaetse kallist saanitäita!
 Ärä vii viitiesse,
 Aja aia käänäkusse,
 Viitiest saab vigada.

- 25 Aia käänakust haigeda.
 Kui läed naista peksemaie,
 Tie sa jõhvist piitsakene,
 Õlekõrrest varrekene!

Peiu õpetus.

V. I. 71.

- Peiukene, poisikene,
 Tunned viia mu õdeda,
 Tunned viia, tunne hoida,
 Tunne truiste elada.
 5 Ära siis lase laste lüia,
 Laste lüia, naiste süia,
 Tuisata tuli rusika,
 Rauda kämmelde rabada,
 Visa käte veeretella,
 10 Kõverkäte koputella!
 Seisa seinana e'essa,
 Ole varjuna vähella,
 Seisa vasta kui see seinä,
 Raiu vasta kui see rauda,
 15 Paugu vasta kui see palki!
 Peiukene, poisikene,
 Kui hoiad õe hüvasta,
 Kaitsed kasvu kallimasta,
 Kui sina tuled teisi meile,
 20 Sina järgida küsiksüd —
 Pakku alla paisataie,
 Tooli sull' alla annetaie;
 Hobu sul hirnub heinasida —
 Kaerad ette kannetaie,
 25 Roka toover toodaneie.

Oles suku nätä saasi.

(Pulmas.)

V. K. I. 125.

Suukene, sorrekene,
 Hõimukene, hõrrekene!
 Oles suku nätä saasi,

- Hõimu kallist pääle kaija,
 5 Teesi sugust suure aia,
 Hõimust pistäs pistilise,
 Mie suku Soomeni.
 Mie rahvas rannani.

Lääme vällä hõüstelemä.

V. K. I. 45.

- Lääme vällä hõüstelemä,
 Kesä pääle kiustelema!
 Säame hõimu hõõlahe,
 Vana hõimu vaelikku.
 5 Kummala sugu suuremba?
 Tsõdsela sugu suuremba,
 Tsõdse suguh suure' mehe',
 Hõimuh jo hõpekübärä'.

Pulmalaul.

V. I. 69.

- Käisin pulmassa mõnessa,
 Käisin sajassa sa'assa,
 Tuhandessa toodavassa,
 Sadandessa saadavassa,
 5 Viieskünnes viidavassa,
 Ei saand neida ande'eida,
 Mis saan selta neiduselta;
 Vöö sain viielõngalise,
 Kahe kassi kãpalise.
 10 Peiukene, poisikene,
 Tõuse loogale lugema,
 Harjustille arvamaie,
 Kas sula sugu kuossa,
 Kas hella õed ühessa.
 15 Peiukene, poisikene,
 Tuleta, mäleta meele,
 Keda sull' valilta vajaga,
 Keda puudu poolikulta:
 Eest on laua eidekesta,
 20 Tagant laua taadikesta,
 Tuasta tule puhuja,

Leesta leeme keetijada,
 Ahjult nanna andijada,
 Parsilt parasta emada.
 25 Minu hella velvidani,
 Ära püia pühalla naista,
 Katsu kallilla ajalla,
 Kõik laisad pühäl ilusad,
 Kenad on kiriku teela,
 30 Mukid muissa rahva'aissa.
 Minu hella velvidani.
 Sihi naine sirbi pealta,
 Katsu naine kaare pealta,
 Haru (reha) varrelta valata
 (vaata),
 35 Kas ta niksuh niitadessa,
 Lõpeb loogu võttadessa,
 Ägiseb äästadessa.
 Roidub reie peksadessa.

* * *

Neitsikene, noorukene,
 40 Kirju pihta peenikene,
 Ilus tukka tuvikene,
 Ära põlge äia maida,
 Ära põlge ämma maida,
 Sinu äi on häste rikas,
 45 Sinu ämm on häste rikas,
 Küil on kümme künniruuna,
 Naul on sada vasika,
 Äial viisi härja paari.
 Neitsikene, noorukene,
 50 Ole sirbile sileda,
 Haru varrele valusa ;
 Sirpi leikab, sa siduned,
 Vikast niidab, sa vilistad,
 Reha riisub, sa valatad (vaatad),
 55 Härjad künsid, sa magasid.
 Ei sinu viidas heinamaale,
 Iluks sinu viia heinamaale,
 Lust sinu loole viia,
 Peale kaare katse'eksi.
 60 Neiukene, noorukene,
 Pühi häste äia õue,

Pühi häste ämma õue,
 Küllakast küdida õue,
 Nau õue ommetegi,
 65 Siis sinu hüieta hüvaksi,
 Hüva naise tüttereksi.
 Naised, naised, seiske naprad,
 Minge vihku väändamaie,
 Kulla kubu tõstamaie.
 70 Tehke te vihud vägevad,
 Tehke ku'ud kuulusamad,
 Hakijalad ausamad ;
 Kuhjad meeste, nabad naiste,
 Hakijalad tütterije.
 75 Kuhjad paistid Kunda'aie,
 Saadud Samma mõisa'aie,
 Hakkjalad Alutahaje,
 Viisikud Viru kiriku,
 Kus kirik kivista tehtud,
 80 Lagi on laudusta lautud,
 Põrand on pandud paasidesta,
 Kukur on kullasta valatud.

Ära viime teie virve.

V. K. II. 72. A.

Nutke õed, nutke vennäd,
 Nutke sõrmikud sõsarad !
 Ju sõsar sõja seässä,
 Valge mõekade vahele.
 5 Ärä viime teie virve,
 Talutame teie taeme.
 Emäkene, memmekene!
 Mis sa eelä ehitäsid,
 Tunaeelä tuulutasid,
 10 Igä päeväs päedeldäsid :
 Sie nüüd sinusta lähäb,
 Linnuke emästä lahkub.
 Nüüd jääväd nurgad nuttemaie,
 Nüüd jääväd kamred kaebamaie,
 15 Istemed igätsemaie.

Pruudi lahkumine.

V. K. I. 40.

- Ärä peä mina minemä,
 Ärä uba ojoma!
 - Siijä jätä siegi paiga,
 Asemegi anna muile
 5 Au jäägu mu jälile,
 Maarja astku asemelle,
 Saisku sääälä, kos ma saisi,
 Istku sääälä, kos ma iste.

Senis õues õllesooned.

V. K. II. 49.

- Senis õues õllesooned,
 Värävissä viinasooned,
 Kajo ääres kallasooned,
 Senis kui tütterid kodossa,
 5 Tanu tahtijad talussa,
 Põlle tahtjad põrandalla,
 Rätetahtjad räästä alla.
 Ei väsi väravi sammas
 Egä lange õue lanki
 10 Peiu ruunada pidädes,
 Kaasa täkku kandessagi.

- Kui saavad tütterid kodosta,
 Tanu tahtijad talusta:
 Lõpvad õuest õllesooned,
 15 Värävistä viinasooned,
 Kajo äärest kallasooned.
 Väsiind ärä värävi sammas,
 Juba langeb õue lanki,
 Ju lõpeb ilu tuasta,
 20 Naeste laulu laua peältä,
 Poeste pidu põrandalta.

Eide kiitus.

V. I. 70.

- Ei mina kiida neidusida,
 Kiidan neiu eidekesta,
 Kes ei lasn'd neiduda magada,
 Olla pingil pikaliste
 5 Taga sāngi seljaliste,
 Sundis tema sukkada tegema,
 Pani paeluda punuma,
 Looma vööda loogelista,
 Seadma särjesapilista,
 10 Katsma kassikäpalista.

Jooma- ja tantsulaulud

Jooma- ja tantsulaulud

Joodule tulles.

V. II. 55.

Tere tuba, tere turba,
Tere uued ukse lingid,
Tere saarised sagarad,
Tere piidad pihlakased!
5 Ostan ustele õluta,
Sagaraile saksa viina,
Et ei ulu ukse piidad,
Kalju saarised sagarad,
Piiksu piidad pihlakased.

Tere, tere, kõrsukene.

V. II. 57.

Tere, tere, kõrsukene,
Tere kõrsu uued uksed,
Tere saarised sagarad,
Pihlakased pingikesed!
10 Enne mina siit ei lähä,
Enne kui tua lahutan,
Selga võtan seinapalgid,
Ahju hammaste vahele.
Oh sa vilets viinakene,
15 Rahaline riistukene,
Kurku lääd sa kuuti lüies,
Lõua alla laksutelles!

Tehke õllele ilu!

V. II. 50.

Naisukesed, kaasukesed,
Mis te õlled ilma joote,
Ja saiad salaja sööte!
Tehke õllele iluda,
5 Saiale sada tänuda,
Viinal' viisi palvekesta!
Õlut võtab ja vihastab,
Lähäb teiseje taluje,
Pereje kolmandeie,
10 Kus teda ilulla juua,
Tuua rõemulla tubaje,
Panna laulul laua peale.

Viin nõuab laulu.

V. I. 48.

Viinakene, vennikene,
Õllekene, hõimukene,
Miks sinu iluta juua,
Tuua rõemuta tubaje,
5 Laulutagi laua peale?
„Kui minu iluta juua,
„Tuua rõemuta tubaje,
„Laulutagi laua peale:
„Kohe mina lõhun lõugijani,
10 „Kipitelen keelijani,

- „Katkun kaela soonijani ;
 „Kui minu ilulla juua,
 „Tuua rõemulla tubaje,
 „Laulullagi laua peale :
 15 „Ei mina lõhu lõugijani,
 „Kipitele keelijani,
 „Katku kaela soonijani !“

Õlle vägi.

V. I. 47.

- Odra pea hüiab orasta,
 Käbi kerkib piste'essa,
 Vesi laksub laine'essa,
 Millal kolmed kokku saavad ?
 5 Kūpsetusel, keedetusel,
 Siis nad ankru aetakse,
 Õlle kappu kallatakse,
 Kapast kurku kuristakse,
 Kurgust alla neelatakse :
 10 Siis võtab meeled meeste
 peasta,
 Pooled meeled poiste peasta,
 Ojud naiste otsa eesta,
 Tüssab ise tütarlapsed.

Õlle võit.

V. I. 50.

- Õlut teeb minule sooja,
 Ma teən õllele palava,
 Kūtan kannule kasuka,
 Humalalle uue kuue,
 5 Viinale vileda särgi.
 Humal hullu, õlut õel,
 Õlut õel ja kavala,
 Võtab meele meeste peasta,
 Tanu targa naiste peasta,
 10 Pooled meeled poiste peasta :
 Mehed mütsita müüavad,
 Naised tantsivad tanuta,
 Poisid pooli saapa'ata.

Sööge vennad, jooge vennad.

V. II. 53.

- Sööge vennad, jooge vennad,
 Taa, vennad, tasa elage,
 Senni kui kannussa õluta,
 Peekeris on peenikesta,
 5 Tina seessa tilgukesta,
 Karra seessa kaunikesta !
 Lõppeb kannusta õluta,
 Peekerista peenikene,
 Tina seesta tilgukene,
 10 Karra seesta kaunikene :
 Siis on vennad vehkimassa,
 Emalapsed lahkumassa.
 Nõnda'p siis laulid meie vennad :
 Oi, oi, hoidke minda,
 15 Kāe pealla kandke minda :
 Ma olen kuri kukkumaie,
 Ma olen paha paukumaie !
 (H. Neus'i Eesti rahvalaulude
 kogust kr. 101.)

Pidulaul.

V. II. 51.

- Juba nüüd on söömäd söödud,
 Söömad söödud, joomad joo-
 dud,
 Alles laulud laulamatta,
 Lutikate luetamatta,
 3 Kirbud kinni võttematta.
 Mis me sõime söömallana
 Ehk me jõime joomallana ?
 Ära sõime härja söömas,
 Ära jõime vaadi joomas.
 10 Mis jäi härjasta järele ?
 Saba jäi, jäivad sarved,
 Saba jäi salve pühkimeksi,
 Sarved jäid mõduda mõeta,
 Pea jäi viinada vedada,
 15 Kabjad viina kallutada.

Alles nahka naelumatta,
 Seinule sirutamatta,
 Laele lahutamatta,
 Kivi peale kiilimatta.

²⁰ Minu hella vennakene,
 Tee sa neida tikkusida,
 Rapsi raude naelusida,
 Mine nahka naelumaie,
 Seinule sirutamaie,
²⁵ Laele lahutamaie,
 Põrmandalle põimimaie,
 Kivi peale kiilimaie !

Joodulaul.

V. II. 52.

Mis me söime söömallana,
 Ehk me jõime joomallana,
 Ära söime härja söömas,
 Ära jõime vaadi joomas.
⁵ Mis sest härjast süia saime !
 Luu oli alla, nahk oli pealla !
 Suu täis sula lihada,
 Tangukene tailihada !
 Ehk sest vaadist juua saime !
¹⁰ Pärm oli alla, vaht oli pealla,
 Se see selgeta õluta,
 Kann oli kallista mõduda.

Aituma!

V. II. 56.

Olgu terve söötajani,
 Söötajani, jootajani !
 Söödetiie, joodetiie :
 Söödeti sia-lihala,
⁵ Kohi-oinaste osala,
 Laugu lammaste lihala,
 Kirju kuke kintsudella ;
 Joodeti kana-munela,
 Õlledella õhinalla,

Vihavalla viinala,
 Kalli hapu kaljala.

(Täielikumaks tehtud rahvalaul.)

Tantsides.

V. K. I. L. 80.

Tandsi, tandsi, tammekene,
 Kõnni, kõlle kõivokene,
 Ojo uibo osakene,
 Veerü vitsa ladvakene,
⁵ Nõrku nitse nõõlukene !
 Ole-ei siin sedä miest,
 Sedä poissi poole pääl,
 Keä pand tamme tandsima,
 Kõlle kõivo kõndima,
¹⁰ Uibo osa ojoma,
 Vitsa ladva veerümä.
 Küll on siin seo mies,
 Seo poissi poole pääl,
 Keä pand neio ikemahe,
¹⁵ Virve vettä laskemahe.

Tantsulaul.

V. I. 51.

Meie tamm lääb tantsimaie,
 Kõre kuusk lääb kõndimaie,
 Visa kuusk lääb veeremaie.
 Meie tammel kulla kingad,
⁵ Kulla kingad, vaske paelad,
 Hõbedased ormad peala.
 Tare tahab tantsimista,
 Põrmand tahab põrutamista,
 Tuba uusi uhtumista,
¹⁰ Seinä veered sõtkumista.
 Taganege, taganege talad,
 Põgenege, põgenege parred,
 Seiske seinad sinnapoole !

Isamajas ja mehekodus

Jsamajas ja mehekodus

Need on neiud, mis on meilla.

V. I. 20.

Need on neiud, mis on meilla,
Kõnnivad kiriku teeda,
Pea sualla suetud,
Kulda harjale haritud,
⁵ Vaski kammilla kasitud!
Sõrmikindaad käessa,
Vikelsukad on jalassa,
Kuub on kullakarvaline,
Seelik siidi viiruline,
¹⁰ Jalas uued ummiskingad!

Ann ja Mari.

V. K. II. 23.

Oh meie ühed õetsed,
Oh meie kahed kanased,
Ühe nurme neitsikesed,
Ühe levä linnukesed,
⁵ Ühe tare taemekesed!
Ühte sööme, ühte joome,
Ühes me üöd magame,
Ühes peäme peened särgid,
Kulutame uued kuued,
¹⁰ Lumivalgemad käissed.
Teene'p teä teese nimedä,
Teene teese hüüdemistä.

Üks on suosta, teene maasta,
Üks on suosta sikke'estä,
¹⁵ Teene nõmmesta kõvasta.
Kumb meid suosta sikke'estä?
Ann on suosta sikke'estä,
Mari on nõmmesta kõvasta.
Ann on rikas riietella,
²⁰ Pallu palapoolikilla;
Marip on rahale rikas,
Talu rikas taaderilla,
Pere rikas peningilla,
Orjad otsas kilingilla.

Kallis neidu.

V. K. II. 26.

Kuulsin muida kukkuvada,
Muida lapsi laulevada:
Mina kurva kuulatama,
Tuassa, tua iessä,
⁵ Tua taga tammikussa,
Kas mind hulka hõegatasse,
Kahte hulka kaevatasse?
Ei mind hulka hõegatudki,
Kahte hulka kaevatudki.
¹⁰ Läksin isi tillukene,
Viskin kimpsud, viskin kamp-
sud,
Pannin selgä siidisärgi,

- Ümmer ruka roosilese,
 Peäle karratud käissed,
 15 Pannin kaela lehte laia,
 Sõrmed täisi sõrmussida,
 Käerandemed rahada,
 Jalga uued ummiskingad.
 Läksin siis hulka uhke'esti,
 20 Teeste sekkä sirge'esti,
 Üle vällä viisakasti.
 Seäl minä laulin laukuseeme,
 Sillerdin sibulaseeme,
 Vari seemende vahele,
 25 Kulda seemende kohale,
 Teeste seemende seässä.
 Seäl mind püüdsid Pürjed, Jürjed,
 Tahtsid Taeme, Maeme pojad.
 Isä ei annud, emä ei pannud,
 30 Isä ei annud heädä lasta,
 Emä kallista kanada,
 Heädä heenäniitejädä,
 Kallist kaarekäänejädä,
 Kes tieb suole suured kuhjad,
 35 Arule saod sagedad,
 Koppelisse kueva kuhja.

Osta mulle põllekene.

V. K. II. 31.

- Emäkene, memmekene,
 Osta mulle põllekene,
 Põlle alla aekene,
 Põlle peäle paelakene,
 5 Sisse siidi lindikene,
 Keskelte keeru karrakene.
 Kui sa ei osta mulle põlle,
 Põlle alla aekesta,
 Põlle peäle paelakesta,
 10 Sisse siidi lindikestä,
 Keskelte keeru karrakesta :
 Siis ma võtan paari härgi,
 Teene tütar teese paari,
 Kolmas kõrvi ruunakese,
 15 Nelläs valgepeä vasika.

- Siis jäeväd maad kündemätä,
 Kivi ääred kiskumata,
 Kanna ääred kakkumata,
 Vare ääred vaatamata.
 20 Vares aga vaagub vare otsas,
 Harak aia teibä'ässä.

Neiu palumine.

V. K. II. 32. A.

- Rikas mind sõemas riese,
 Rahalene ratta'asse,
 Varalene vankurisse,
 Küllälene kaarikusse.
 5 Rikka'al rahada pallu,
 Minul vaesel vaeva pallu.
 Ei ma sünni suurde sekkä,
 Mahu ei rikaste majasse,
 Kõrgi kõrva istumaie,
 10 Laia laua laulijasse,
 Põranda põrutajasse.
 Isäkene, taadikene !
 Võta sõemelt sõjahobene,
 Tuo mulle kõrgid kõrvalindid,
 15 Ilusad juustepaelad :
 Siis ma sünnin suurde sekkä,
 Mahun rikaste majasse,
 Kõrgi kõrva istumaie.
 Laia laua laulijasse,
 20 Põranda põrutajasse
 Emäkene, memmekene!
 Võta laadast lauku lehmä,
 Osta mulle pikkä põlle,
 Põlle alla aiakene,
 25 Põlle peäle paelakene,
 Sisse siidi lindikene :
 Siis ma sünnin suurde sekkä,
 Mahun rikaste majasse,
 Kõrgi kõrva istumaie,
 30 Laia laua laulijasse,
 Põranda põrutajasse.
 Vennäkene, noorekene !
 Võta laadast lauku härgä,

Tuo mulle rukka roosilene,
 35 Palapoolik poogelene :
 Siis ma sünnin suurde sekkä,
 Mahun rikaste majasse,
 Kõrgi kõrva istumaie,
 Laia laua laulijasse,
 40 Põranda põrutajasse.
 Oh mo õde neitsikene !
 Võta laadast lauku lammast,
 Tuo mulle uued ummiskingad,
 Osta mulle pargä punane :
 45 Siis ma sünnin suurde sekkä,
 Mahun rikaste majasse,
 Kõrgi kõrva istumaie,
 Laia laua laulijasse,
 Põranda põrutajasse.

Kui pikält neiu piduda.

V. K. II. 27.

Oh te neid, olge viksid,
 Kaokesed, käegem karski !
 Sügiseseid ilmad tulevad,
 Talve pilved taeva'asse.
 5 Kui mina enne olin erkä,
 Olin erkä, olin kerku,
 Kui mina mueste olin mukki:
 Kui käisin, rohi kärises,
 Kui astsin, maa müdises,
 10 Kivid kõiksid, kannud kiiksid,
 Meri mürkis, järve karkis,
 Neiu varvaste ilula,
 Kao kanna keeriselle,
 Mäed riksids mängidessä,
 15 Orod otsa joostessagi,
 Karjatied karatessagi.
 Kui pikält neiu piduda,
 Kui kaua kao kasuda ?
 Nii kui vihma vitsa peäle,
 20 Eli heenä juure peäle,
 Roostet roho tutu peäle.
 Nii kui õõnal õitsemene,

Nii kui kapsal kasvamene,
 Herne õies ehtimene,
 25 Nii pikk on neiu piduda.

Neitsi põli.

V. I. 15.

See võrs põlveda parasta,
 Hanel aegada heada,
 Kanal kasu põlvekesta,
 Mis saab piiguna pidada,
 5 Tüdrukuina ollessagi,
 Pargapeana käiessagi :
 Juust saab siidije siduda,
 Lakka lettije laduda,
 Pead saab panna palmikuie,
 10 Kukalt kulda narma'ajje.
 Juustana, kullestana,
 Peada päeva küinartana,
 Lakkatana, lahketana,
 Palmikut üliparasta !
 15 Juus on siissa sileda,
 Pea parembi palmikusa,
 Kukal kulda narma'assa ;
 See sile silitamatta,
 See lahe lahutamatta,
 20 Armas harja algamatta,
 Kena kammi katsumatta,
 Rusikate rudjumatta,
 Kämmelite karpimatta.

Suve lõbu.

V. I. 12.

Sünnib olla orjal uhke,
 Sulasella olla suuri :
 Juba lehib lehte puussa,
 Lehte puussa, rohtu maassa,
 5 Haljendab arulla heina,
 Nõtkub nõmmella pedaka,
 Kiiigub soossa kaskijalga,

Hirhub Hiiessa hobune,
Kallub täkku Kaabengissa,
10 Varssa karjub kaugella,
Naerab neidune külassa.

Las' tuleb sui, saab sügise:
Vikat viib arulta heina,
Nuga nõmmelta pedaka,
15 Kirves soosta kaskijalga,
Hunt viib Hiiesta hobuse,
Karu täku Kaabengista,
Poiss viib neiduse külasta,
Mees naise üle tänava ;
20 Jäävad nurgad nuttemaie,
Pingid silmi pühkimaie,
Ahi jääb halatsemaie.

Nurgad nuttid, et oli noori,
Pingid nuttid, et oli peeni,
25 Ahi nuttis, et oli aine.

Igatsus oma järele.

V. I. 99.

Teaks minu teine pooli,
Arvaks minu ainukene,
Mõistaks marja meesi noori,
Misuke elu minulla,
5 Misuke ase hanella,
Misuke kasu kanalla,
Ase halba tütterella,
Paha paika neidusella :
Tuleks tuulella järele,
10 Ajaks hallilla järele,
Kihutelles kimmelilla;
Tuleks kulla kuulamaie,
Kanakesta katsumaie,
Tetreda teretamaie,
15 Valget pead vaatamaie.
Kui ei oleks omal hoosta,
Võtaks võeralta hobuse,
Võtaks halli Haljalasta,
Mära Malla mõisa'asta,
20 Sälud Salla vainijulta,

Valja'ad Vaekülasta,
Päitsed päeva poegadelta ;
Siis läheks hella otsimaie,
Kudruskaela kuulamaie,
25 Valget pead vaatamaie,
Alta ajaks halli rauad,
Kihuteleks kimli rauad,
Tuhaks murraks musta rauad.
Ära tema sõidaks soo nurmed,
30 Soo nurmed, vahe nurmed,
Oma hella otsidessa,
Oma kulda kuulatessa.
Viiks kul'a oma kojuje,
Viiks marja oma majaje,
35 Linnu oma liivakulle,
Pardi oma paikadelle,
Hakkaks hellaga elama,
Marjaga maja pidama.

Teises hulgas mu omane.

V. II. 11.

Mis mina hoolin hõisatessa,
Keda kardan kaljudessa,
Mull pole hulgassa omada,
Mull pole karjassa kanada,
5 Mull pole liigis linnukesta,
Mull pole parves paarimeesta!
Teises hulgas mu omane,
Teises karjas mu kanane,
Teises liigis linnukene,
10 Teises parves paarimeesi ;
Hoostes minu omane,
Karjas on minu kanane,
Sius on mu silmikene,
Lambus on laululinnukene.

Kauge kaasa teretamine.

V. II. 13.

Mis mina hoolin, lauladessa,
Lauladessa, luuledessa,
Kardan kallis kukkudessa :

Mull pole äia häveda,
 5 Mull pole ämna häveda,
 Mull pole karta kaasukesta,
 Häbeneda heada meesta,
 Pelgadella peiukesta.

Minu kaas on kauge'ella,
 10 Mees hüva üle merede,
 Tuul tall' viigu tervikseida,
 Sadu saadelgu sõnuda,
 Pilve pikkada igada,
 Rahe rauda rõemusida!
 15 Nii mitu tervit temale,
 Mitu põesast meil vahela,
 Mitu puuda põesa'assa,
 Kõveraida, õige'eida,
 Toomingaida toore'eida,
 20 Pihlakaida peene'eida,
 Tammeda kõvada puuda!

Kauge peule.

V. II. 12.

Minu kaasa kauge'ella,
 Minu peigu Peipsi rannas.
 Ei me saa sõna kõnelda,
 Ega ööd ühes magada.
 5 Viisi vetta me vahela,
 Kuusi kullasta jõgeda,
 Seitse selget allikada,
 Kaheksa kalamereda,
 Üheksa hüva jõgeda,
 10 Kümme külma järvekesta.
 Tuul tall' viigu tervisida,
 Vesi a'agu armusida;
 Lepp talle viigu lehma õnne,
 Kask tall' viigu karja õnne,
 15 Tamm tall' viigu talle õnne,
 Vaherpuu vasika õnne!
 Oleks leppa lehmalaudas,
 Oleks kask karjalaudas,
 Vaherpuu vasikalaudas,
 20 Oleks tamme tallelaudast:
 Küll siis leppa lüpsaks lehma,

Küll siis kaske saadaks karja,
 Vaherpuu joodaks vasikad,
 Tamme talled talliteleks!

Sakala neuu unenägu.

V. II. 10.

Magasin, mina magasin,
 Magasin Madi mäela
 Sinilillede seassa,
 Kullerkuppude kohala,
 5 Angervaksade vahela;
 Nägin unda magadessa,
 Tõista üles tõuste'essa:
 Tamm kasvis tare lävela,
 Kuusk kasvis koja lävela,
 10 Haavakene aidateela,
 Õunap kasvis õue peala,
 Kask kasvis kaevu kohala,
 Pihlap pikka peenerilla,
 Saarekene saunateela,
 15 Vaherpuu küla vahela.
 Jooksin külasse mõistetama.
 „Küla eided, eidekesed,
 „Mõistke mu unenäguda! —
 „Magasin, mina magasin,
 20 Magasin Madi mäela,
 Sinilillede seassa,
 Kullerkuppude kohala,
 Angervaksade vahela;
 Nägin unda magadessa:
 25 Tamm kasvis tare lävela,
 Kuusk kasvis koja lävela,
 Haavakene aidateela,
 Õunap kasvis õue peala,
 Kask kasvis kaevu kohala,
 30 Pihlap pikka peenerilla,
 Saarekene saunateela,
 Vaherpuu küla vahela.
 Eite kuulis, eite kostis:
 Tütarlaps, sa linnukene!
 35 Ammu mõistetud see uni:

Tammest käivad tahtajaid,
 Kuusest käivad kosilased,
 Haavast käivad asjulised,
 Öunapuust käivad õlletajad,
 40 Kasest käivad kaasitajad,
 Pihlapuust käivad päralised,
 Saarest käivad saatajaid,
 Vahtrast vastuvõtjaid !

(Lõuna-Viljandi murdest Tallinna
 keelde ümber pandud.)

Kellel igäv, et ma istun.

V. K. II. 43. A.

Kellel igäv, et ma istun,
 Kellel kahju, et ma kasvan ?
 Ma istun oma igädä,
 Ma kasvan oma kasuda.
 5 Mis te küüräkäd küsite,
 Nõguselläd nõudelete,
 Kellele minagi lähen ?
 Ei ma läe oma külässe,
 Oma külä küüräkälle,
 10 Oma valla varga'alle.
 Mis te küüräkäd küsite,
 Nõguselläd nõudelete,
 Kellele minagi lähen ?
 Ma lähen kaunis kauge'elle,
 15 Ilus lille iemä'alle,
 Ma läen maasik muile maile,
 Kust ep saa kurja memme
 kuulda,
 Egä nälgä memme nähjä,
 Öelust ödede kuulda,
 20 Viha viie vennä nähä.

Heidame öömajale.

V. II. 21.

Kus me lähme, neitsikesed,
 Kus me lähme vastu ööda,
 Vastu ööda, vastu kuuda,

Vastu helgasta ehada,
 5 Vastu kulda koidukesta ?
 Kuu meil rikub kuue toime,
 Pääv meil rikub pärja toime,
 Eha hella helme korra.
 Neitsikesed, noorekesed !
 10 Heidame öömajale,
 Teeme tule teerajale,
 Aseme aia käänakusse !
 Paneme alla angerpüstid,
 Jalutsisse Jaani rood,
 15 Päitsisse pääderood,
 Võtame peale pärnakoored !
 Siis ei lää alta hallitama,
 Ega pealta päävatama ;
 Oleme hommiku usinad,
 20 Enne päeva, enne kuuda,
 Enne teisi tedrekesi,
 Enne pääva pääsukeksi,
 Lähme hilju teede kaudu,
 Salaja salude kaudu,
 25 Et ei kuule Hiide kuked,
 Hiide kuked, Hiide koerad,
 Hiide nooremad isandad !
 Kuulis Hiide noorem poega,
 Tuli välja ta tuasta,
 30 Karas välja kamberista,
 Astus välja akkenista.
 „Tulge sisse, neitsikesed,
 „Sees siidi müidanessa,
 „Kalevida kaubeldasse,
 35 „Lõuendida lõigutakse,
 „Ölut juuasse rahata,
 „Viina ilma veeringitta,
 „Saksa saia taalderitta,
 „Kalja ilma kopikutta.“

Lööme leeri lepikusse.

V. II. 20.

Kohe, kohe neitsikesed,
 Kohe lähme vastu ööda,
 Vastu ööda, vastu kuuda,

Vastu eha valge'eda,
 5 Vastu pilgasta pimedat.
 Maa oli musta ja mudane,
 Taevas laia ja lageda.
 Jääme siia öömajale,
 Teeme tule teerajale,
 10 Ase aia käänakusse ;
 Lööme leeri lepikusse,
 Kulda leeri kuusikusse,
 Armas leeri haavikusse,
 Kallis leeri kaasikusse !
 15 Kes see tuli me tulele ?
 Tuli kaksi kaubameesta,
 Kaksi kaubame'e sulasta,
 Kaksi kaubapoisikesta ;
 Mõlemil oli mõeka vööle,
 20 Kahel kannuksed jalassa,
 Kahel kirjad kannustessa.
 „Neitsikene, noorekene,
 „Müü mulle isa hobune,
 „Kauple venna kaerasööja,
 25 „Vennanaise rokajooja !“
 Mina mõistsin, vastu kostsin:
 „Müi sina mulle mõeka vööltä,
 „Kauple kannuksed jalasta,
 „Kauple kirjad kannustesta ;
 30 „Siis ma müin isa hobuse,
 „Kauplen venna kaerasööja,
 „Vennanaise rokajooja.“
 „Ei ma, ei ma, neitsikene,
 „Ei ma ta'a isa hobusta,
 35 „Ega venna kaerasööjat,
 „Vennanaise rokajoojat ;
 „Luba sa ennast minule,
 „Sõsarad mu sõbradelle !“
 Mina mõistsin, vasta kostsin :
 40 „Ennem võin ennast lubada,
 „Ennem kui isa hobuse,
 „Ehk ka venna kaerasööja,
 „Vennanaise rokajooja. —
 „Siiski ütlen ümber jälle,
 45 „Mõistatan mõlemid pidi :
 „Ei ma või ennast lubada :

„Alles mu pihad peenikesed,
 „Õlanukid õhukesed,
 „Käevarred võigukesed ;
 50 „Oleks mu küira künnarpune,
 „Oleks mu õlad õnapused,
 „Käevarred vahterased !
 „Sõrmed sõstarpuu lülista.
 „Pea ei kanna päitelida,
 55 „Lagipea ei kardalappi.
 „Kael ei kannu kudrussida.“

Lähme suveks Soomemaale.

V. II. 46.

Lööme endid linnu leeri,
 Paneme endid piia-parve ;
 Lähme ära siita maalta,
 Lähme suveks Soomemaale,
 5 Talveks taha Venemaale !
 Teeme seal kivist kiriku,
 Paneme karratud kabeli,
 Alla altari ilusa.
 Kui tuleb poistel pruudi puudus,
 10 Noortel meestel neuu nälga,
 Peremeestel orja puudu :
 Tulgu hool otsimaie,
 Sälu searil sõitemaie,
 Varsa kabjal vaatamaie !
 15 Tuld löövad hooste turjad,
 Sädemeid löövad sälu seared,
 Riksa-raksa ruuna rauad,
 Vilku-välku varsa kapjad,
 Neiu hulka otsidessa,
 20 Piia-parve püidessana.

Noormees ja neitsit.

V. K. I. 30.

Üö pikkä ni pimedi,
 Paiu padja ni kavali,
 Ei või nätä neiokeist,
 Kannahtada kabokeist

- ⁵ Oja veereh olevat,
Kääroh jalgo kängivät.
Mano kargudi hobese,
Üles kergüdi kübärä :
Tere neio, tere nuori!
¹⁰ Kas sa olet mu tsibine,
Mino mieli-marjakene ?
Kuule, kulla nuori miesi :
Ole-e ma sino tsibine,
Sino mieli-marjakene.
¹⁵ Mina ole imä tsibine,
Memme mieli-marjakene.
Kirves olgu su tsibine,
Kuvvas su mieli-marjakene.

Peäd ei anta poeste piirda.

V. K. II. 34. A.

- Läksin karja saatemaie
Pühapäevä hoinmokulla,
Varasella valgehella,
Karedalla kaste'ella.
⁵ Kes mo vasta vöi tuleksi ?
Tulli vasta valge poissi,
Vasta valge naese poega ;
Küssis multa peädä piirda,
Linajuussi'id lühendä.
¹⁰ Mina mõistsin, kohe kostsin :
Peäd ei anta poeste piirda,
Juust ei joosiku lühendä !
Ma viin peä ju memme piirda,
Jusse'ed öe lühendä.
¹⁵ Kui ep memme piira peädä,
Lühendä öde madala :
Küläp siis piirab päevä poega,
Lühendäb kuu sulane.
Kui ep piira päeva poega,
²⁰ Lühendä kuu sulane :
Küläp, siis piirab pikkä metsä,
Alandäb haavik ilusa,
Sallendäb salu saleda.
Kui ei piira pikkä metsä,

- ²⁵ Alanda haavik ilusa,
Sallenda salu saleda :
Lasen tuka maani tulla,
Jusse'ed kannuni kasuda,
Hoiab öla, katab kaela,
³⁰ Sattab vihma, siis nõretab.
Paestab päevä, siis läegätäb.

Neiu vend.

V. K. II. 51. B.

- Vennäkene, hellä vellä !
Kui läed naista võttemaie,
Ehitä oma hobone,
Kehitä oma kübärä.
⁵ Pane peäle paabu sulge,
Kuramaa kuke sulge,
Meie maa meoka sulge,
Kui läed maale sõitemaie,
Ilmale ilu tegemä.
¹⁰ Viru neidissed vaatsid,
Harju kaasikud kaesid :
Oleks sie miesi meie käessä,
Oleks sie peigu meie pärältä,
Mis siin sõedab silda müödä,
¹⁵ Kuramaa mägesid müödä,
Hobo alla, kui sie osja,
Täkku alla, kui sie tähte,
Isi peäle, kui sie päevä,
Kuub tall šelgä kuldatoime,
²⁰ Vüö tall vüöle Riia risti,
Kübär peäs kiriku kirja !
Neitsikesed, noorekesed !
Maha te jäete minusta
Teu tiedä kõndimaie,
²⁵ Korrakotti kandemaie !
Viru neidissed vaatsid,
Harju kaasikud kaesid :
Oleks sie miesi meie käessä,
Oleks sie peigu meie pärältä,
³⁰ Mis siin sõedab silda müödä,
Kuramaa mägesid müödä,

Sooms silda nõkutelles!

Kus ta läheb, taevas läigib,
Kus ta kõnnib, maa kõigub,

³⁵ Kõik suo sinihelinae,
Kõik võsud vase valule.

Kus ta liigutab hobosta,
Sinna linna liiguteleb;

Kus ta tantsitab hobosta,
⁴⁰ Sinna tantsitab tanavi;

Kus ta mängitab hobosta,
Sinna mäed mängiteleb;

Kus ta keeritab hobosta,
Sinna keeritab kiriku.

⁴⁵ Neitsikesed, noorekesed!

Ma läen Riias naista tuoma,
Võnnusta võitegijät.

Küläl pillub kopikille,
Talul pillub taalderille,

⁵⁰ Lapsed laiali rahale

Mõo saksad mõtteesid,
Mõtlesid Kuramaa kuninga:

Hüppä Eltse, karga Kaie,
Tantsi Tammiku Mareta!

⁵⁵ Võta kurelt kulda kuube,

Võta hanilt halli sulge,
Meie maa meoka sulge,

Pühi tallid, luome laadad,
Siep on Kuramaa kuningas!

⁶⁰ Mina mõistsin, kohe kostsin:

Oh mo härtu härräkene,
Kuldakruoni prouakene!

Sie läeb Narvast naisla tuoma,
Võnnust tuob võitegijä,

⁶⁵ Noore koore kopotaja;

Ei sie tuegu tuorvi alla,
Vaaru vie pangedelle,

Sie tunneb tuleta käia,
Ilma lühi lühteritä,

⁷⁰ Kүүndelitä kummardada.

Oleks see mees minu.

V. II. 6.

Oleks see meesi minulla,
Oleks see kaasa kanalla,
Mis seal sõidab teeda mööda,
Aeleb aruda mööda!

⁵ Hobu alla kui see ahju,
Ise päälla kui se pääva,

Kübar kui kirikukellu,
Vöö kui linna lipuriie,

Kingapaelad kui kibemed,
¹⁰ Säärepaelad kui sädemed.

Kui'p see meesi mind ei võta,
Mind ei võta, teist ei jäta:

Hobu tal alla hallitagu
Ise pääle päivitagu,

¹⁵ Sadul selga sammeldagu,
Kübar pähä kolletagu,

Vöö vööle vööditagu!

Neli neitsit.

V. II. 14.

Sõidan teeda tipulista,
Maada maksakarvalista.

Tuli vasta toomepõesas,
Sai vasta sarapuu-põesas;

⁵ Seal oli neli neitsikesta,
Üks jo ütles: hirmu, hirmu!

Teine ütles: armu, armu!

Kolmas ütles: kurja, kurja!
Neljas nuttis noorta meesta,

¹⁰ Kes mullu sõdaje viidud.
„Ole vaid, neitsikene,

„Juba su meesi näikse,
„Pea tal paistab pealta metsa,

„Jalad alta harva metsa,
¹⁵ „Keha metsa keske'elta.“

Oles sie neidu minule.

V. K. II. 22.

Olga terve memmekene,
 Teeses terve taadikene!
 Andis mull' alati aega,
 Lubas päevä pestä peädä,
 5 Teese päevä peäd sugeda,
 Kuu juussid kuevatada.
 Kui ma kõntsin tiedä müödä,
 Läksin suurta laanta müödä,
 Astsin aru äärtä müödä,
 10 Mehed metsästä vaatsid,
 Poisid kummuli kulusse,
 Põiki pajo põõsa'asse:
 Oles sie neidu minule,
 Mis seäl kõnnib tiedä müödä,
 15 Astub aru äärtä müödä,
 Lähäb suurta laanta müödä,
 Juus tal lehvi lepikussa,
 Ma seesäs suve söömätä,
 Talve tangu maitsemata!

Varjult vaataja.

V. II. 8.

Oli mul mullu musta ruuna,
 Tuna tuhkur täkukene.
 Sood künnin, sinikad kasvid,
 Murud künnin, murakad kasvid.
 5 Maad künnin, maasikad kasvid,
 Palud künnin, pohlad kasvid,
 Orud künnin, otrad kasvid,
 Karjamaa künnin, kaerad kasvid,
 Rohumaa künnin, rukkid kasvid,
 10 Tallermaa künnin, tatrakad kasvid.
 Siis tõin neid leikamaie,
 Punapärjad põimimaie,
 Siilindid vihku siduma,
 Ise läksin varjult vaatamaie:
 15 Kel on vihud viisakamad,
 Kelle kubud kuulusamad —
 See neidu minu päralta.

Laisk ja virk neiu.

V. I. 17.

Neli oli neiduda peressa,
 Viis oli noorta noorikuda:
 Tuba luudada küsikse,
 Ahju halguda anukse,
 5 Pada vetta palveleke,
 Kibu nutab nuustikuda.
 Meil oli üksi, maksis kaksi,
 Seisis seitseme eessa,
 Kannab kümne mehe kübara,
 10 Üheksa au ajakse.
 Luos tal lusikavarred,
 Pügalas on piimapütid,
 Leivaraasud raamatussa.
 Neli oli neiduda peressa,
 15 Tuba oli põlvi põhku täis,
 Sääreluini sasi täis,
 Kedreluini kerpu täis.
 Kerbud kõnnsid, kõrred suus,
 Täied läksid nurka, pakud jalas,
 20 Iga tunnis tõmbasivad,
 Tunni taga hammustasid.

Noormees ja neidsit.

V. K. I. Lisa 30.

Õtak tule, vilu veerüs,
 Hämmär meile hällünessä.
 Pime'ehnä pihta like,
 Hämärähnä sälgä hämme.
 5 Siin mie pilksu pimeheni,
 Siin mie hällü hämäreni,
 Ega pimme meid ei petä,
 Ega hämmär meid ei hälvä;
 Meid iks petvä pikä' poisi',
 10 Hälväse hämme' jala'.
 Üö pikkä ni pimedä,
 Paiu padja ni kavala,
 Ei vöi nätä neidsit,
 Ei vöi kaija kabosit.

- 15 Näie oroh olevat,
Kääroh jalgo kängivät,
Aie mano hobesega,
Hobesega ütsäga,
Kammitsjalga katsaga :
- 20 Tule mulle, näiokene,
Karga mulle, kabokene!
Ei ma sunni survemahe,
Pane pallo jauhemahe,
Hiiro' toova, halli' veivä,
- 25 Kõrvi' kivile kõigutiva,
Musta' morole veerädi,
Halli' ai aida lävele.
Sai sis neio saanuvas,
Kabo ärä kaubeldus,
- 30 Sai kübärä külele,
Kalli kaasa kaisu sisse,
Ärä petet neiokene,
Ärä ostet orjakene.
Küll sis sundse survemahe,
- 35 Pandse pallo jahvamahe.
Naine kiidse kivi puuhna,
Naine lauli lapatih,
Kivi puu käe kuludi,
Kivi vitsa riki rinna.
- 40 Oh ma imätä kanane,
Ilma päädä pääso poiga!
Oles ma elo ette tiednü,
Ette mõistnu mõro meele,
Oles ma kotost kohe lännü,
- 45 Jalga viinü ve.isistä ;
Tennü esä teopäivi,
Astnu emä abipäivi.

Emä, poeg ja minija.

V. K II. 56 A.

Emäkene, memmekene!
Mõtsid käevä teotiedä,
Poega sõitis kosjatiedä,
Ajās neuu asjasida.
6 Tulli kosjasta koduje,

- Panni vüö varna otsa,
Panni kaabu laua peäle,
Kindad kaabu ääre peäle,
Isi otsa ikkemaie.
- 10 Kesse läks kurva küskelemä?
Emä läks kurva küskelemä:
Mis sa nutad, poega nuori?
Poega mõistis, kohe kostis:
Emäkene, memmekene!
- 15 Sull on pallu tütterida:
Ei tule naene minule,
Ei saa mini sinule,
Hõbedane pojanaene.
Emä siis mõistis, jälle kostis:
- 20 Oh sa rumal poega nuori!
Oleks mull kümme tütterida:
Küll saas tüödä kümnelegi.
Viis panes villuda keträmä,
Kolm panes linu kolkimaie,
- 25 Kaks läes kangasta kuduma,—
Küll on tüödä kümnelegi.
Poega sõitis kosjatiedä,
Ajās neuu asjasida.
Jälle kosjasta koduje,
- 30 Panni vüö varna otsa,
Panni kaabu laua peäle
Kindad kaabu ääre peäle,
Isi otsa ikkemaie.
Kesse läks kurva küskelemä?
- 35 Emä läks kurva küskelemä:
Miks sa nutad, poega nuori?
Mõtsin käevä teotiedä,
Saksa asjasid ajava,
Sina aga kõnnid kosjatiedä,
- 40 Ajad neuu asjasida.
Poega mõistis, kohe kostis:
Emäkene, memmekene!
Vii sa tütterid vesile,
Kanna halvad allikalle,
- 45 Siis tuleb naene minule,
Siis tuleb mini sinule,
Hõbedane pojanaene.
Emä löi rindu ja rusikat,

- Teistä põlvile pörutas :
- 50 Oh sa rumal poega nuori !
 Ennem viin vene vesile,
 Kannan laastud laine'elle,
 Kui viiu vere vesile,
 Kannan lapsed laine'elle.
- 55 Poega sõitis kosjatiedä,
 Ajas neiu asjasida.
 Tulli kosjasta koduje,
 Panni vüö varna otsa,
 Panni kaabu laua peäle,
- 60 Kindad kaabu ääre peäle,
 Isi otsa ikkemaie
 Kesse tulli kurva küsimä ?
 Emä tulli kurva küsimä :
 Miks sa nutad, poega nuori ?
- 65 Mõtsin käevä teotiedä,
 Saksa asjasid ajava,
 Sina jälle kõnnid kosjatiedä,
 Ajad neiu asjasida.
 Poega mõistis, jälle kostis :
- 70 Mis mina nutan, memmekene ?
 Sull on pallu tütterida,
 Pallu paua tahtijaida,
 Enäm helmekandijaida.
 Sest ep tule naene minule,
- 75 Sest ep saa mini sinule,
 Hõbedane pojanaene.
 Vii sina tütterid vesile,
 Kanna halvad allikalle,
 Siis tuleb naene minule,
- 80 Siis tuleb mini sinule,
 Hõbedane pojanaene.
 Emä siis mõistis, kohe kostis :
 Oh sa rumal poega nuori !
 Kui viin tütterid vesile,
- 85 Kui viin halvad allikalle,
 Kes mo kangad siis kuoksi,
 Kes lüös lõnga lõemetoime
 Paberist mull paugateles ?
 Poega mõistis, jälle kostis :
- 90 Emäkene, memmekene !
 Minip so kanga'ad kujub,
- Mini lüöb lõngad lõemetoime.
 Vaskivarva veereteleb,
 Paberista paugateleb.
- 95 Emä olli hullu, võttis usku,
 Viis ta tütterid vesile,
 Kandis halvad allikalle,
 Luopis lapsed laine'elle.
 Viis ta Ellu herne'esse,
- 100 Mari pardis põõsa'asse,
 Kaie viis karjamaa rajale.
 Ell siis hüüpis herne'essä,
 Rõõt, sie rääkus rukki'issa,
 Mari partsus põõsa'assa.
- 105 Sai sie mini saanudesse,
 Jälle mini jäänudesse,
 Emä läks kajolt vetta tuoma,
 Kajokuok tall' kaela tulli.
 Ell sie hüüpis herne'estä :
- 110 Saagu, saagu, ma sajatan,
 Saagu, saagu, memmekene,
 Kajokuok sind kukutama !
 Sie oled minusta saanud
 Emä läks riidast puida tuoma.
- 115 Riit seäl rinnule sadasi.
 Rõõt sie rääkus rukki'ista :
 Saagu, saagu, ma sajatan,
 Saagu, saagu, memmekene,
 Haoriit sind rõhumaie !
- 120 Sie oled minusta saanud.
 Küsisid küläsed naesed,
 Üleaidased omased :
 Kus so mini meelelene,
 Pojanaene häälelene ?
- 125 Kes so kanga'ad kujuksi,
 Kesse lüöb lõnga lõemetoime ?
 Emä siis mõistis vasta kostis :
 Mini padjussa pagiseb,
 Subemessa suurusteleb.
- 130 Kes mo kanga'ad kujuksi,
 Kesse lüöb lõnga lõemetoime ?
 Sigurikud seädelesid,
 Lammerikud lõevad lõngad.

Neiu ja poisi matus.

V. K. I. 119.

Neio lätsi Maarja mano,
Maarja and' omma mammakeist,
Jummal omma joogikeist.

Kohes neio mateti,
5 Neio hinge heideti ?

Suo sinet' sitikit,
Maa veret' maasikit :
Sinnä neio matetas,
Neio hinge heidetäs.

10 Imä käve kääpä pääle,
Esä ristihnä ringudi.
Sääl papi' pallo laulva,
Paljo kuukva koolipoisi'.

Kohes poissa matetas,
15 Poisi hinge heidetäs ?
Suo sinet' sitikit,
Maa punet' mardikit :
Sinnä poissa matetas,
Poisi hinge heidetäs.

20 Kes sääl käve kääpä pääle,
Kes sääl ristih ringudi ?
Kahru' käve kääpä pääle,
Soe' ristih ringudi.

Mis sa nutad, tammekene ?

V II. 25.

Läksin metsa kõndimaie ;
Mis ma leidsin metsastagi ?
Leidsin tamme nuttemasta,
Musta puu muretsemasta.

5 Mina tammelta küsima :
„Mis sa nutad, tammekene ?
„Mis ma nutan, neitsikene ?
„Muida puida raiutakse,
„Minda üksi jäetakse “

10 Mina mõistsin, vastu kostsin :
„Mul on kodus kolmi venda,
„Igal vennal viisi kirvest :

„Need lähevad tamme raiuma.“
Mis sest tammest tehtanessa ?

15 Otsast saab hobuste talli,
Ladvast laste lõõri lauda,
Keskest saab kena kiriku ;
Liistukesteest, laastukestest,
Neist saab neiu kirstukene.

Oh seda endista eluda !

V. I. 75.

Oh seda endista eluda,
Kallist kasvupõlvekesta,
Kui ma kallis kasvanesin,
Mari maasta tõusenesin.

5 Angervaks üles ajasin !
Kasvin kui kanep ajassa,
Sirgun kui sibul salussa,
Pikka putke puu vilula.

Ei mind täidind eidel lüia,
10 Ei mind täidind taadil lüia,
Hellal vennal vemmeldada.
Õlekõrs oli venna vemmal,
Takukoonal taadi rooska,
Villasalk oli eide vitsa.

15 Nüüd mind kopib koera poissi,
Näpib näljatse sulane.

Enne ja nüüd.

V. K. I. 54. A.

Oh mu ennist elokeist,
Kallist kasvopõlvekeist,
Kui ma olli umah kotoh,
Elli uma esä tareh,

5 Vierdü vele põrmandul !
Kõnne ma, kodo kõrisi,
Tandse ma, tare tõrisi,
Esä helme helinällä,
Vele tingä tilinällä,

10 Kaalaraha kahinalla,
Helme' helkse, tingä' tilkse,

- Noorde meeste silmä' tsilkse
 Kui ne kurja kutsa silmä',
 Kui ne kale kassi silmä',
 15 Tillokese tiise silmä.
 Panni ma piru purde'es,
 Ole kõrre kõnnikis,
 Es murru pirdu purde'ehna,
 Ole kõrsi kõnnikihna.
 20 Sai ma kurja kotta'alle,
 Sai ma kale kallale,
 Sai viledsä veerele,
 Sai heridsä elole,
 Sis panni palgi purde'essa,
 30 Kõlle kõivo kõnnikissa,
 Murdu palki purde'ehna,
 Kõlle kõivo kõnnikihna.
 Kas ma sedä esi murri?
 Ega no sedä esi es murra,
 35 Sedä murri mureh suuri,
 Painutelli paha mieli.

Külaskäik.

V. K. I. 49.

- Etsa uotke, mu umadse',
 Kannahtage, kallis hõim!
 Las tulla sügüsekene,
 Astu armas aokene,
 5 Pane ma sulgu suure tsia,
 Maaha tapa talve härä,
 Kunni oro' ollut juoskva,
 Mäe' mängvä haanikat.
 Kuna ma lää umele,
 10 Kuna sõida sõsarille,
 Küdsä ma kuu kukkelit,
 Päivä latse pätsikit,
 Ajastaja mõse hameht.
 Esä sai nurme otsa pääle,
 15 Vele nurme veefe pääle,
 Sääl mu hobo hirnahtie,
 Esä Harmi haugahtie.

- Vasta tulli hellä' vele',
 Vasta tsõõrigo' sõsare',
 20 Somnoh mu vele sulase',
 Padjah vele palgalise'.
 Üts riil rinnusilla,
 Tõine tapel taasilla,
 Kolmas luoka koputelli,
 25 Neljäs iks ohjo hoitelie.
 Saie Virro velile,
 Saaremaale sõsarille,
 Imä läts ruttu ruoga kietmä.
 Taat läts ruttu härgä tapma,
 30 Sõsar läts ruttu sõira sõkma,
 Veli virgast viina tuoma.
 Imäkene, helläkene!
 Mingu-u ruttu ruoga kietmä,
 Mingu-u äkki härgä tapma.
 35 Ega ma tule sõõgi tõtu,
 Ega ma tule joogi tõtu,
 Mina tulli umme kaema,
 Armast takah ajama,
 Tulli Virro velile.
 40 Saaremaale sõsarille.
 Viroh olli mino vele',
 Saaremaal mu sõsare'.

Sõnumed kodu poole.

V. II. 36.

- Kui lähän mina kojuje,
 Ehk lähän Mari majaje,
 Kodu kurjad kukutasse.
 Sõnad halvad annetasse,
 5 Meele pahad paisatasse;
 Kellel muile kui minule,
 Tütterille vaivatselle,
 Lapselle alatumalle.
 Kerin kurjad kerale,
 10 Panen pahad pallidesse,
 Veeretan kera vedeje,
 Lasen palli laine'eie;
 Vesi viineb venna teada,

Hoog ajab õdede teada,
 15 Laine laksutab emale :
 Tütar paigussa pahussa,
 Asemissa halbudessa.

Isakodus ja võera juures.

V. II. 73.

Kui ma kasvasin kodussa,
 Istusin isa tuassa,
 Veersin velle põrmandalla,
 Tantsin taadi kamberissa,
 5 Olin kui uba ilusa,
 Käisin kui käbi kenaste.
 Ua õisi uhke'esti,
 Herne õisi ehtiesti.
 Elin kodu, maksin kulla,
 10 Isa õuessa hõbeda,
 Venna õues veeringida,
 Taadi õues taalderida,
 Siis ma sõin seda kalada,
 Mis tuli mängides mäele,
 15 Mis tuli karates kalda'asse,
 Lusti lüüjes lootsikusse.
 Kui sain välja võera'ille,
 Siis ei maksnud maasta rohtu,
 Maasta rohtu, puusta lehte,
 20 Jala alt seda porida,
 Mis on kahe kanna alla,
 Viie varvaste vahela.
 Nüid ma süön seda kalada,
 Mis on ammu hallitanud,
 25 Seina ääres seenetanud,
 Mis on siad solgutanud,
 Ussid läbi uuristanud.
 Seal on kanad kallal käinud,
 Pääsukesed pesad teinud,
 30 Mutikad sisse munenud,
 Sipelgad sees signinenud.

Sant teenistusekoht.

V. II. 37.

Ei oleks mina mõelnud,
 Ehk oleks sada üelnud,
 Tuhat suud oleks tunnistanud,
 Keelta kümme kinnitanud.
 5 Sajad raamatud lugenud,
 Eile neilla aegudella,
 Tuna neilla tundidella :
 Seie saama, kus olen saanud.
 Seie veerma, kus olen veernud,
 10 Seie puile puutuvada.
 Seie maile mahtuvada,
 Uksile ulatavada,
 Sagaraiile sattuvada !
 Sain kui konnade kojuje,
 15 Sain kui madude majajje,
 Sisalikkude segajje,
 Ussiparve hulkajeni,
 Kalaparve kaasajeni,
 20 Ära konnad söövad kopsu,
 Ära maud söövad maksa,
 Sisalikud sõid südame,
 Kihulased keedid keele,
 Murelased murrid meele,
 30 Herilased võtid hinge!

Emä õpetus.

V. K. I. 61. C.

Imä üteli, ellehnä,
 Karist' kalmu minnehnä :
 Tütär, hellä linnukene,
 Mesi, memme marjakene !
 5 Ole sa nope nurme pääl,
 Välle võõra välä pääl,
 Jäägu-u nuias nurme pääle,
 Vääsäs võõra välä pääle,
 Kubjas-nuias nurme pääl.
 10 Kilter-vääsäs välä pääl,
 Ole sa iks nope nurme pääl,
 Välle võõra välä pääl,

Sis küll nägevä nälägugi,
 Panva tähele palagugi:
 15 Oles sie muna mulle saasi,
 Upin mulle unehtusi,
 Sis ma peäs peo pääl,
 Kannas kaabu veere pääl,
 Sis ma peäs pienü lina,
 20 Kannas kaali narmelise.

Manitsus virgusele.

V. K. I. 62. B.

Uni tulli uikuhna,
 Läbi laane lauldehna.
 Uni otse unista neiot,
 Magajada Maiekesta.
 5 Keä iks istus une rekke,
 Lamme rammu ratta'alle,
 Tuõ iks istus iku tareh,
 Laul ta leina lavva takah,
 Ikku täll süvvä, ikku täll juvva,
 10 Ikuga ta magama lät,
 Iku pikeri peohna.
 Iku kanni kangelahna.
 Keä iks unda virotelles,
 Ranimu manta raputelles,
 15 Tuo iks istus ilo tareh,
 Laul ta rõõmu lavva takah,
 Ilo täll iks üles tullehna,
 Ilo magama minnehnä,
 Ilo pikeri peohna,
 20 Ilo kanni kangelahna.

Emä õpetus.

V. K. I. 61. E.

Aitunma mu imäle,
 Kats ilnast kaonulle!
 Keä es lase laisas harida,
 Lase veerdä videlikus,
 5 Lase no oppi unitses.

Hoise ta kirstuh kipe vitsa,
 Kaane al kasvo ladva,
 Kui sutse ni sopudi,
 Kui viise ni vihte.
 10 Imä opas usse takah,
 Imä nuome nulga takah,
 Es sunni ta sulaste kuuldeh,
 Noomi noorde meeste kuuldeh.
 Es söödä sõrmi tseole,
 15 Kүүdsi külä kanole,
 Labaluid lambille,
 Põlveluid põrsille.
 And ta kätte käe' kärre',
 Pand ta suuhte sõna' sorre',
 20 Päähä piste no pikä meele,
 Jala' and ala avara'.

Senni tüttered ilusad.

V. II. 59.

Senni senni, hellad vennad,
 Senni tüttered ilusad,
 Kui nad kasvavad koduna
 Istuvad isa tuassa,
 5 Veerid venna põrmandalla.
 Saivad marjad muile maile,
 Kanad muile kaevuteele,
 Handed muile allikaile,
 Tedred teisile vesile —
 10 Kohe lõivad kolletama,
 Ja varssi vananema,
 Silmi nähjes nähmendama.
 Tulid meile võeriseile,
 Kūsisid külatsed naised:
 15 Oma otsa neitsikene,
 Kas oled, armas, haige olnud,
 Kas oled, toomeke, tõbine,
 Või oled virveke, vigane?
 Või oled musta söõma tõttu,
 20 Või oled musta jooma tõttu?
 „Ei ole musta söõma tõttu,
 Ei ole musta jooma tõttu —

Ma musta murede tõttu,
 Tõmmu suure hoole tõttu.
 25 Ma sain kurjaje pereje,
 Õelaie rahva'aie,
 Tigedaile tütterille.
 Mis minusta naistel süia,
 Naistel süia, meestel lüia,
 30 Raudakämmelte rabada!
 Teen tööda kui tuleje,
 Näen vaeva kui vedeje.
 Raiun raudaje ramuda:
 Ei tunne tige tänada.
 35 Õel anda atjumada —
 Küll tunneb tige tõelda,
 Õel hästi hauguteta.“
 „Kus minide meelevalda;
 Kus külide käimapaika?
 40 Tuli lukuta tuassa,
 Kaev on kaaneta mäella,
 Sialaut on võttemetta —
 See minide meelevalda,
 See külide käimapaika!“

Ei tea mehe südant.

V. II. 58.

Mis mind seia oodatiie,
 Üle välja hüietie?
 Üeldi kuused kulda jooma,
 Sarapuud raha sadama,
 5 Männid metta tilgutama.
 Sain elama, sain olema.
 Küll need kuused jooksid kurja,
 Sarapuud rahet sadasid,
 Männid tõrva tilgutasid.
 10 Ei ma tea, neitsikene,
 Ei tea mehe südanta,
 Ehk on sitikad siessa,
 Herilased alla hõlma,
 Porikärsed põuessana;
 15 Mees musta, süda mureda,
 Mees valge, rusikas valju,
 Mees karme, kämmel kärede.

Kuri ja hüva mees.

V. II. 64.

Neitsikene, noorukene,
 Kirjupihha peenikene,
 Ära jookse joomarille,
 Kohe kõrtsi käimarille!
 5 Tunnub joomari hobune,
 Kõrtsi käimari kübara,
 Lakekoera laugukene:
 Ise joob kõrtsis kõige pääva,
 Kõrtsis kõigetse nädala,
 10 Hobu koogussa konutab,
 Silmad söövad, suu vaatab,
 Kabjad kangasta ku'uvad,
 Saba lõhub lõuendida.
 Küllap tunnub kuri meesi:
 15 Kui tuleb kõrtsista koduje,
 Üles tõstab teki sõrva,
 Harutab palaka sõrva,
 Võtab piitsa piida pealta,
 Kaika kammeri lävelta,
 20 Lõõb tema selga seitse hoopii,
 Kaelale kaheksa hoopii,
 Mõõda külge kümme hoopii,
 Pähä peksab märjad männid,
 Kuivad kuused kukalasse,
 25 Kaelale kased kõverad,
 Selgaje sinised lepad.
 Kisub siis riidu kinnastesta,
 Saab süüd söömisesta,
 Viga vee toomisesta,
 30 Jagu jalarättidesta.
 Küllap tunnub hüva meesi
 Ja tunnub hüva me'e naine
 Kübarasta, kinda'asta,
 Sadulasta, saapa'asta.
 35 Kui tuleb kõrtsista koduje,
 Üles tõstab teki sõrva,
 Harutab palaka sõrva:
 „Tudu minu tuomekene,
 „Maga marjavarrekene.
 40 „Huoga ua-kaunakene!

„Sa oled tüki tööda teinud,
 „Kõva kangasta kudunud.
 „Ma olen kõndind kõrtsiteeda,
 „Hulga hukanud kopikaid!“

Petetud naine.

V. K. I. 53. C.

Neiokene, noorekene !
 Mis sa pelgät mulle tulla,
 Kardat mulle karada ?
 Pääl meil rügänes nurm,
 5 All meil kalanes järv,
 Järv meil kalludi kallo,
 Nurm meil nukudi rüki,
 Meil o man mahlakõivo,
 Veereh viel vihalehese'.
 10 Neiokene, noorekene !
 Mis sa pelgät mulle tulla,
 Kardat mulle karada ?
 Ega ma sunni surmumahe,
 Pane pallo jauhemahe,
 15 Hiiro' mul viivä, halli' toova,
 Kõrvi' kõigudi kivile,
 Paadi' lasi lapatsille.
 Neiokene, noorekene !
 Tule iks mulle tupe tõtu,
 20 Väe väidse lõia tõtu,
 Tule mu hüvvä hoitemahe,
 Kulda kokko kaitsemahe.
 Mul o kulda kuhja pantu,
 Hõpe sarda salitu.
 25 Kui sai neio saanovas,
 Armas neio antuvas,
 Saie tütar tühjä paika,
 Latsi lahja taari mano.
 Sis ta sunde surmumahe,
 30 Pande pallo jauhemahe,
 Käsikivi põrodi käe,
 Kivi riista' riki rinna,
 Sis ol' kuri kuhja pantu,
 Saadan sarda salitu.
 35 Säält ma ikule isosi,

Säält ma nõssi nõrele :
 Oh mu ennist elokeist,
 Kaunist kasvopõlvekeist !
 Oles ma elo ette tiednü,
 40 Oles mõistnu mõro meele,
 Es lännü ma kotost kohegi,
 Es viinü jalga velitsist.
 Innemb ma olnu umah kotoh,
 Elänü uma esä man.
 45 Sai no kurja kottale,
 Sai viledsä veerele.
 Muru süö, tõist murehta,
 Kandsu süö, tõist kahidse.

Joodik mees.

V. K. I. 55. D.

Jummal hoitku toda neido,
 Toda kapo kasumasta,
 Kiä johtu joodikolle,
 Johtu joodigo osassa,
 5 Ollepulga puttijalle,
 Viinavaadi vahitijalle.
 Kõrtsi vei neio kõriga,
 Pandis neio pallapoole,
 Liina vei neio linige.
 10 Kõrik mull' kõrdsist kõneli,
 Pallapuol pandist pajadi,
 Linik mull' liinast libisi :
 O mu kulla kudajani,
 Hellä hoi heitijäni,
 15 Vikervoki veerätjä !
 Kiko kiri viisi kõrda,
 Kukke lauli kuusi kõrda,
 Sis ta koera kodo tulli,
 Pini umma perrehe,
 20 Rakke umma rahvahe.
 Lõuse' ta sängü säädemätä,
 Sängü padja' pandemata,
 Sängü lina' liitemätä.
 Lõuse voki saisevada,
 25 Voki pooli' puhkavada,
 Lei ta pooli' puuda vasta,

Voki asja' aida vasta
 Hindä rube rusikilla,
 Hindä kärbe kämbelillä.
 30 Ol' täll vüöl vaadi vitsa,
 Ollepulka puusa pääl,
 Pes ta neio piha pääle,
 Säie neio sälä pääle.
 Säält ma ikule isosi,
 35 Säält ma nõssi nõresille:
 Oles mu ikku nätä saasi,
 Silmävesi pääle kaia,
 Saasi külä karja juvva,
 Hulga hobeste ojetada,
 40 Valla varso vallatella.
 Kohe ma iste, sääl ma iki,
 Koh ma nõodi, sääl nõredi,
 Sinnä tekkü tiigikene,
 Kasvi külä kaivokene.

Joodik mees.

V. K. 55. A.

Jummal hoitku sedä neido,
 Sedä kapo kasumast,
 Kiä viel johtu joodikolle,
 Kõrdsi tie kõndijalle.
 5 Neio kõriga kõrtsi veie,
 Pallapoole pandis pande.
 Kõrik no kõrdsista kõneli,
 Pallapuol pandista pajadi:
 Kos mino kulla kudaja,
 10 Hellä hoi heitijä?
 Kunas küll tegi vaene lats?
 Tegi teole minnehnä,
 Kudi kodo tullehna.
 Kost ma teie, kost ma saie,
 15 Kost ma korsi kolkemit,
 Siegi saise sita al,
 Ajastaja asu al.
 Kiko kirge viisi kõrd,
 Kukke lauli kuusi kõrd,
 20 Kui sie koera kodo tulli,
 Pini umma perrehe.
 Lõus' ta sängü säademätä,

Sängü padja' pandemata,
 Võt ta piidsa vüö alt,
 25 Sääd neio sälä pääle,
 Heit neio ola pääle.
 Tsih, tsih, neiokene,
 Paras, paras, neiokene!
 Sedä sa iä ihasit,
 30 Kasupõlve kargelit.
 Naine, ärä naista naarku,
 Tõise naise tütterit!
 Sull omma esi tütre' tareh,
 Põlle pidjäjä' põrmandul.

Ülemeelik mees.

V. K. I. 52.

Lätsi liina lipsahti,
 Lätsi turgu tolmahti,
 Otse mehe meelelise,
 Kaasa kaala arvolise.
 5 Saie ütsi nädalikene,
 Pääle kats päivakeist.
 Aie ma miestä merele,
 Aie kaasa kalale,
 Es lää mies merele,
 10 Es lää kaas kalale,
 Ütel mere eätetü,
 Kala järve kahutetu.
 Lätsi esi neiokene,
 Karksi esi kabokene,
 15 Es ole meri eätet,
 Kala järvi kahutet.
 Aie miestä kündemä,
 Kaasa atra kandema,
 Es lää mies kündemä,
 20 Kaas atra kandema.
 Ütel künnü külmetetü,
 Adra kasti kahutetu,
 Härä ette härmätetü,
 Piidsa peijo eätetü.
 25 Lätsi esi neiokene,
 Karksi esi kabokene,

Es ole künd külmetet,
 Adra kast kahutet,
 Härä' es ette härmätetü,
 30 Piitsk peijo ätet.
 Olli mies ülemealik,
 Kaas ülikainmelik.

Ma sain musta ja rumala.

V. K. II. 111. A.

Uinusin unemäele,
 Viibisin vilet ajama,
 Pajopillida puhuma,
 Kui neid neidissid jaeti.
 5 Muud said niukid, kõik said
 kekid,
 Ma sain musta ja rumala,
 Tarvasjala ja töbise,
 Varvasjala ja vigase.
 Läksin nutte'es koduje,
 10 Alandades alla õue.
 Kes mo vasta või tuleksi?
 Tulli vasta memmekene.
 Mis sa nutad poega nuori?
 Mis mina nutan, memmekene?
 15 Uinusin unemäele,
 Viibisin vilet ajama,
 Pajopillida puhuma,
 Seni kui neidissid jaeti.
 Muud said niukid, kõik said
 kekid,
 20 Ma sain musta ja rumala,
 Tarvasjala ja töbise,
 Varvasjala ja vigase.
 Emä hullu õpetama:
 Mine mustaga merele,
 25 Aja alla allikalle,
 Pese viiele viele,
 Seitsme'elle seebilegi,
 Siis on mukki nii kui mundel,
 Siis on kekki nii kui kõigil!

Pereminija vaene lugu.

V. I. 76.

Ma vaene pereminija,
 Hakkasin pada pesema,
 Katelt kullest küirimaie,
 Hõbesänga hõerumaie;
 5 Tegin tanu tahmaseksi,
 Lindi laia liivaseksi.
 Hakkasin tanu pesema,
 Linti liivast loputama:
 Küsisin küilt künada,
 10 Äialt häili kattelida,
 Nault kullatud kurikat,
 Ämmalt seepi meevahasta.
 Küdi viind küna külasse,
 Äi viind häili kelderisse,
 15 Nadu kulla kamberisse,
 Ämma seep oli otsa saanud.
 Mina võtsin ja vihastsin,
 Viskasin tanu tulesse,
 Lindi leede ja lahutsin,
 20 Põlle panin mehe põlve peale,
 Kingad ämma kerstu peale;
 Ise läksin lendes lepikuie,
 Karktes kasekaasikuie.
 Küdi hüidis künnikselta,
 30 Nadu karjus katukselta,
 Oma mees tua eessa:
 „Tule koju, naine noori!“
 Mina kuulin, vasta kostsin:
 „Parem on pajune pärga,
 35 „Kui on poisi poorikene,
 „Kasupoisi karrakene,
 „Tiupoisi tressikene!“

Kanga kuduja.

V. II. 62.

Küindlakuul kangast kudusin,
 Lumine suga käessa,
 Jäine piird oli põlvillana,
 Surnukas käis sussasassa,
 5 Tallapuu käis talleralle.

Hakkas äia haugutama,
 Hakkas ämma haugutama :
 Oleksid sia sugune,
 Oleksid tubli tuhnimaie;
¹⁰ Oleksid koera kombeline,
 Paneksin õue haukumaie;
 Oleksid kana sugune,
 Paneks sõnnikut siblima ;
 Oleksid kuke kombeline,
¹⁵ Paneksin lakka laulamaie.

Minij kuulis, vasta kostis :
 Oi minu mesine meesi,
 Tubli teinepoolekene,
 Kulleline kaasukene :
²⁰ Toome kangaspuud tubaje!
 Hakkan kangasta kuduma,
 Lõuendista lõksutama,
 Paberista paugutama:
 Nigisid, nagisid niied,
²⁵ Pligisid, plagisid piirad,
 Suitses surnukas käessa.

Viisin siis toimikud turule,
 Panin peened pleegi peale,
 Panin valged vainijulle;
³⁰ Küsisid külatsed naised,
 Valla naised vaidelesid :
 Kas kudund kuninga tütar ?
 Ämma kuulis, vasta kostis:
 Ei kudund kuninga tütar,
³⁵ See'p kudund minu minija,
 Ainekene pojanaine.

Peiu toob omale saiasõoja.

V. II. 9.

Peiukene, poisikene,
 Eila läksid kui isanda;
 Polnd emandat minnessani,
 Saiasõojat saanissagi,
⁵ Õllejoojat hõlmassagi,
 Kurikalööjat kõrvassani,
 Vardalööjat vastassani.

Homme tuled kui kuningas,
 Tood emanda tullessani,
¹⁰ Saiasõoja saanissani,
 Vardalööja vastassani,
 Kurikalööja kõrvassani,
 Õllejooja hõlmassani.

Mulle anti must naine.

V. II. 60.

Jüri jõe tagune,
 Või Mari maa-alune :
 Kui seda pidu peeti,
 Ja seda jägu jägati,
⁵ Naise õnne annetiie,
 Käharpäida käänatie —
 Mull' anti musta ja rumala,
 Tõrvaskandu ja tõsise.
 Kuhu pian mustaga minema,
¹⁰ Rumalaga ruttamaie,
 Tõsiseга tõtamaie ?
 Kus oli oitu, seal ujutin,
 Kus oli vetta, seal virutin,
 Kus oli loiku, loputasin.

Koduväi.

V. I. 77.

Kutsuti koduväiksi,
 Peretütter meheksa,
 Äia ämmale abiksa;
 Arvan aida annetama,
⁵ Kirju karja kingitama.
 Sain olema, sain elama,
 Äi aga hakkas haugutama:
 „Mis sul oli meile tules,
 Sul pol'nd raudijat hoosta
¹⁰ Ega raudavankerida !“
 Küll mull' siis harki annetije,
 Kaelapuida kaubeldije,
 Ilma süita süteroopi!

Vaeselapse ja lesenaise laulud

Vaeselapse ja lesenaise laulud.

Vaeselapse laul.

V. I. 98.

- Nõnda halba vaene lapsi,
Kui halba hagune aeda,
Kee-kakk oli kasvandikku,
Vahelik oli vaene lapsi, —
5 Peretütar pepernoori,
Talutütar saiaaigen.
O oh päevad, orja päevad,
Vahest vaese lapse päevad!
Orustagi peaseb orja,
10 Hädastagi peaseb härja —
Ei pease pere-minija,
Kinni kihlatud sulane,
Raha pandud palguline.
Ülevalta hüiab Looja,
15 Maalta Maaria kõneleb:
Ärge lööge vaesta lasta,
Vaene nutab lõõmatagi,
Halab ilma haige'eta,
Hulub ilma hoobitagi.
Kus ta istub, seal igatseb,
20 Kus ta astub, seal halatseb,
Kus ta seisab — seinad märjad,
Kus ta nutab — nurgad märjad.
Kellel' kurdan, tütar kurba,
Kellel' kurdan kurva meele,
25 Hani haige'ed halatsen,
Lindu vihad veeretelen?

- Kivile kirikuteele,
Paele papi välja peale.
Kivi oli kõrki, ei kõnelend,
30 Paas oli paksu, ei pajatand.
Kurdan kullerkuppudelle,
Halan angervaksadelle,
Nutan'noorele rohule.
Kolletavad kullerkupud,
35 Hallitavad angervaksad,
Rohi noori nõrgasteleb
Minu kulla kurtedessa
Ja hane haladessana.
Linnu viha veeretelles.

Mina nutan eidekesta.

V. II. 74.

- Ei mina mehida nuta,
Ega kaasuda kahatse.
Mina nutan eidekesta,
Halatselen haudujada.
5 Meeletu mehida nutab,
Alpi kaasuda kahatseb.
Eite viia uksest välja,
Armud viia akkenasta!
Eite haudaje maeta,
10 Armud haua kalda'aje.
Tunniks on mul tuule armu,
Päevaks kaheks kaasa armu —
Eluks ajaks eide armu.

Mis sa varra ärä kuulit ?

V. K. I. 141.

- Emäkene, helläkene !
 Mis sa varra ärä kuulit,
 Enne muida mulda lätsit?
 Lätsit liiva linnateh,
 5 Kalmihe karateh,
 Mõtlit kooba kullas olev,
 Havva mõtlit hõpesta.
 Kuop olli sisest kopitetu,
 Haud oli sisest hallitetu.
 10 Teit sa varra vaiva särgi,
 Enne muida mure kõrige.
 Jätit ulli hoole pääle,
 Nõrgakese mõtte nõale.
 Kost ma ulli hoole võti,
 15 Nõrgakene nõo lõudse?
 Lätsi ma aita ojatehna,
 Kamberehe kaivateh:
 Oi aita, avida minno,
 Aida piita, peä kinni,
 20 Kambre tulpa, tuke vasta!
 Ait jät mu aia nõale,
 Ait jät nõgese nõale.
 Nõgene mu nõna kõrvet,
 Pilliruogu pisti silmä.
 25 Imäkene, helläkene!
 Tule üles ütes tunnis,
 Astu avvu päiväski!
 Tule ulli oppamahe,
 Tule nuorta noomimahe.

Oles mull immä iäs saanu.

V. K. I. 67.

- Tulli ma üles hummogul,
 Inne varra valge'et,
 Kuuli ma käo kukkuvat,
 Laane linnu laulavat,
 5 Mõtli ma imä olevat,
 Armu üles ajavat.
 Ega es ole imäkene,

- Aja üles armukene,
 Kuugi kulla käokene,
 10 Lauli laane linnukene,
 Kägo kuugi, mõts kumedi,
 Sisask lauli, mõts sinedi.
 Oles mull immä iäs saanu,
 Kandijada kauge'es,
 15 Oles ma suve söömätä,
 Käüs talve kangätä.
 Imä arm iks illos arm,
 Kandja arm iks kallis arm.
 Nii om illos imä arm,
 20 Nii kallis kandja arm,
 Kui sie armas aho paiste,
 Kui sie lämmi linnaste riith.

Tütar eide haua pääl.

V. K. I. 68. A.

- Tulli ma üles hummogul,
 Varra inne valge'et,
 Mõsi ma suu, suie pää,
 Känge ala au-jala',
 5 Pääle liide lemme-seere',
 Lätsi ma lauta kaema,
 Karja lauta laskemahe.
 Kuuli ma käo kuukuvat,
 Laane linnu laulavat,
 10 Mõtli ma imä hõikuvat,
 Armu üles ajavat.
 Ega no's hõigu imäkene,
 Aja üles armukene,
 Tuo no kuugi kunnu tsirku,
 15 Lauli laane linnukene.
 Saadi ma karja kannistuhe,
 Vasika' Vase mäele,
 Säält ma karksi kalmu teele,
 Säält ma lintsi liiva teele.
 20 Üles ma kaksi kalmu kaane,
 Üles liide liiva havva,
 Näi ma imä ilosat liniket,
 Vele verevät kübärät,
 Sõsare sõba päätit.

- 25 Tule no üles, imäkene,
Aja üles, armukene!
Tule liivast, lõvvä nõvvo,
Tule kalmust, kanna huoli,
Lõvvä nõvvo linikist,
30 Kanna huol' kaputist.
Tütär, hellä linnukene,
Madalikku marjakene!
Mull om man maa haisu.
Suu man surma haisu.
35 Imäkene, helläkene!
Ma tie sulle kolme' lipe':
Üte tie lipe linnuhkist,
Tõise tie make maasikist,
Kolmanda tie kuremarjost,
40 Mõse sull mant maa haisu,
Suu mant surma haisu.
Tule no üles, imäkene,
Aja üles, armukene!
Ei või minnä, tütär hellä,
45 Mull om kolmi hoitijada:
Tooni poiga pähütsen,
Tooni tütär jalotsin,
Vana Tooni vaihe'el.
Tütär, mu hellä linnukene!
50 Küsü no puult puuteit,
Küsü haavalt hammeit,
Küsü lepält linikit,
Küsü kõivolt kõrikit.
Ei anna puu puuteit,
55 Ei anna haaba hammeit,
Ei anna leppä linikit,
Ei anna kõivo kõrikit.

Tütär eide hua peal.

V. I. 97.

- Lähme eide hua peale;
Hauduja südame peale!
Eite hauasta kõneli,
Alla mulla muisateli:
5 „Kesse hulgub uksillani,
„Kes veereb väravillani,

- „Kõnnib kalmu kaasillani?“
Mina varsi vastaelin:
„Mina hulgun uksillasa
10 „Ja veeren väravillasa,
„Kõnnin kalmu kaasillasa.
„Tõuse üles, eidekene,
„Tõuse üles, tõsta peada,
„Kergita kena juusta,
15 „Näita su nägu ilusa!
„Tõuse üles, eidekene,
„Tõuse üles, anna armu!
„Tõuse minu vakka valmistama,
„Kirstu kaanta kinnitama!“
20 Eite hauasta kõneli,
Alta kaanta tõstis healta:
„Ei või tõusta, tütär noori,
„Ei või tõusta, ei ärata!
„Muru on kasvand peale mulla,
52 „Aruheina peale hua,
„Silmile sinine metsa,
„Kulmule kulu punane,
„Südamelle suuri saari,
„Jalgule jalakas kõrbe!
30 „Sööda sina muru mullikaile,
„Aruheina härgadelle,
„Sinilälle lehmadelle!
„Murul on mullikad vägevad,
„Aruheinal härjad suured,
35 „Lehmad matsukat maguda!“

Eide õpetus hauast.

V. I. 96.

- Käisin eile Hiielassa,
Tunaeile Tuonelassa,
Eile eide hua pealla,
Hauduja südame pealla:
5 Tõuse üles, eidekene,
Tõuse üles, anna armu.
Eite varsi vastajeli,
Eite hauasta kõneli:
Ei saa tõusta, ei ärata:
10 Tuone poeg on põlvillani,

- Tuone tütar sülessani, —
 Silmil on sinine metsa,
 Jalgul on jalakasmetsa!
 Mine koju, tüttareni,
 15 Palu võerasta isada,
 Palu võerasta emada,
 Anu võerast haudujada,
 Kes sinul istuneb isaksa,
 Kes sull astub haudujaksa,
 20 Kes sinu piu pidaneb,
 Kes sinu jau jaganeb,
 Kes su lukuvööd lugeneb,
 Kes sinu sukad suoriteleb,
 Kes sinu kindad kieresteleb,
 25 Kes sinu vakka valmisteleb.

Emma surm.

S. I. 25.

- Oll iks imel ütsi latsi,
 Kandijalla käsikannel.
 Elli na' ilmah ilosahe,
 Katekese kaunihe.
 5 Ime iks opas umma last,
 Karisti umma kanasta,
 Suvel iks suure nurme pääle,
 Talvel tareh istuhi.
 Ime-eks-kestä, lielläkestä,
 10 Meelimarja mammakestä,
 Tull täll surma suu verde,
 Katsko kaala ümberelle,
 Ime kuoli suurela suvelä,
 Hellätsellä hainangulla.
 15 Tütär tuo iki pähütseh,
 Sõsar sõrmi nõala,
 Vello voodete veereh.
 Ime tuo lausi meelestäni:
 Ärä sa ikku-u tüttereni,
 20 Kahiku-ui, mu kanane!
 Ega ma iks koole kauge'es,
 Hauda ma lää aos veitüs.
 Lää iks ma ninni mäele,
 Lää maale maranahe.
 25 Tütärd iks hellä linnukest,

- Meelimarja madalat!
 Oodi ta celä, oodi täämbä,
 Oodi ta kolm kolmapäivä,
 Oodi neli neläpäivä,
 30 Viis no rikast riedit,
 Kuusi puhast puolpühhä.
 Ega tuo ime kodo tule-es,
 Kandija kodo kaalu-us.
 Iste iks maale ikemahe,
 35 Moro pääle murehtama.
 Iki ta üte vakatävve,
 Nõretelli nõlvatävve.
 Kiä iks ta rüppü lindasigi,
 Karas kura kangelalle?
 40 Sinisiibo tsirgukene,
 Vahajalga varbelane:
 Midä-äs sa iket, neio noori,
 Kabo käpe kahitsellet?
 Neio taidse vasta lausta,
 45 Kullakene vasta kosta:
 Sini-iks-ta-siibo tsirgukene,
 Vahajalga varbelane!
 Eelä iks mo ime ninni lätsi,
 Lätsi mamma maranahe,
 50 Ega iks no ime ninnist tule-ei,
 Tule-ei mamma maranast.
 Oodi iks jo kolm kolmapäivä,
 Oodi neli neläpäivä,
 Viis jo rikast riedit,
 55 Kuusi puhast puolpühhä.
 Sini-iks-tuo-siibo tsirgokeist,
 Vahajalga varbelaist!
 Ärä iks sa uotku, neiu noori,
 Ärä kaegu, kabo käpe!
 60 Ega iks so ime ninnih ole-ei,
 Ole-ei mamma maranah,
 Ime iks sull pühe tooni morro,
 Laabe lasta Manalaisil.
 Ega iks enämb Toonist kodo
 tule-ei,
 65 Ega iks kalmult kodo kaalu-ui.
 Neio iks lausi meelestäni,
 Lausi meele poolestani:

Mia iks saa valla vaesist,
 Alla ilma armetuist ?
 70 Kiä iks no oppas ulli latse,
 Taso targassa vaese ?
 Sini-iks-siibo tsirgukeist,
 Vahajalga varbelaist !
 Ärä iks ta lausi meelestäni,
 75 Lausi meele poolestani :
 Ärä iks ikku, murehtagu-ui,
 Pallo hinnäst pahandagu-ui,
 Jummal iks oppas ulli latse,
 Taso targassa vaese.

Vaeselapse laul.

N. II. 43. A.

Kui tuli õnnis õhtuke,
 Vilets videvikuke,
 Keik kullad koju lähevad,
 Keik hellad oma eluje.
 5 Kuhu lähen mina isata,
 Kuhu lähen mina emata,
 Vanemata vaenelaps,
 Ilma eideta kanane ?
 Kivi juure, kännu juure,
 10 Puu juure, pedaka juure,
 Kase kalli kaendelusse,
 Haava halli hõlma alla,
 Lepa sirgeva süleje ?
 Kask ei võta kaendelusse,
 15 Haav ei halli hõlma alla,
 Lepp ei sirgev jo süleje !
 Kuhu võin minna, kuhu võin
 jääda,
 Kuhu pean pea panema,
 Jalad alla jo ajama ?
 Alla minna allikasse ?
 20 Kole jo kaevuje karata,
 Pime jo pilveje pugeda !
 Minu hella eidekene,
 Siruta jo sinist lõnga,
 Poeta punane paela.

Anna, armas, halli lõnga !
 25 Tõmba minu taevasse !
 Seal mu hea elada !

Kolm vaest.

V. K. I. 63. A.

Kolm vaest ilmahna,
 Ala ilma armetut :
 Üts oll' imätä neido,
 Tõine esätä poiga,
 5 Kolmas vaene läskä-naine.
 Midä iki imätä neido ?
 Iki kirstu keerijät,
 Iki vaka vaalijat.
 Midä iki esätä poiga ?
 10 Iki adra köütijät.
 Adra pää päätijät.
 Midä ik' vaene läskä-naine ?
 Kündijädä, külvijädä,
 Musta mulla pöörijädä.
 15 Kohe iki imätä neido,
 Sinnä läte ligosi,
 Kohe iki esätä poiga,
 Sinnä kasvi kaivokene,
 Kohe iki läskä-naine,
 20 Sinnä tekkü tiigikene,
 Kaldu kalajärvekene,
 Sulaside suu mõske,
 Näüdsikide nördso mõske.

Surma pilkamine.

V. I. 93.

Surma sõitis sooda mööda,
 Taudi talviteeda mööda,
 Kimp oli seljas kitse-luida,
 Vakk oli seljas varsa-luida.
 5 Mina surma sõimajelin :
 Oh sina surma, musta kuube,
 Taudi, katkenud kasuka,

Tapid eide, tapid taadi,
 Pealt võtid pea-vanema!
 10 Jätid hullun' hoolimaie,
 Nõtran' nõuu võttamaie,
 Peenen' pidama mureta!

Lesenaise nutulaul.

V. I. 94.

Ma tahan surmaga tõelda,
 Ma tahan taudi haugutada.
 Oh sa surma. musta kuube,
 Taudi, tahmane kasukas!
 5 Võtid inult mure pidaja,
 Laua ots'st osa jagaja,
 Laualt laste tallitaja.
 Tua täis jäi tuikumaie,
 Laua täis jäi laulamaie,
 10 Pingi täis jäi piukumaie.
 Muu kündjad koju tulevad,
 Adra kandajad ajavad,
 Seemendajad seisatavad;
 Minu kündija kadunud,
 15 Adra kandaja kabelis,
 Seemendaja seljaliste.
 Nõnda halba leski naine,
 Kui halba hagune aeda,
 Kui on hoone katukseta,
 20 Kui on aita harjamatta!

Ma tahan surmaga tõelda.

V. II. 77.

Oot, oot, surma, noo, noo,
 surma,
 Oot, oot, surma, musta kuube,
 Taudi, tahmane kasukas!
 Ma tahan surmaga tõelda,
 5 Ma tahan taudi haugutada:
 Muilt ja käänid kääkiesta,
 Imevad ema sülesta,
 Noored nõrgasta vibusta:

Mult võtsid perevanema,
 10 Otsasta osajägaja,
 Lauast laste tallitaja!
 Jätsid hulga hullukesi,
 Tua täie tuuvikesi,
 Laua täie lapsukesi,
 15 Pingi täie pisikesi.
 Jätsid hulga munne hoida,
 Tua täie munne toita,
 Laua täie munne laita,
 Pingi täie munne pesta,
 20 Sauna täie munne sööta!

Leskede laul.

V. K. I. 69. A.

Kunas kulla' kokko saame,
 Marjakese' tõise mano?
 Kavveh omma mie omadse',
 Maa takah mieli-marja'.
 5 Kelle mie ütle oma oho,
 Kelle kaiba oma kahjo?
 Ole-e Jummal kuulemanna,
 Maarja manna saisemanna.
 Oh mino hüvä ülgüväni,
 10 Oh mino kallis kaasavani!
 Kohes ma sino unehta,
 Minkas meelest minedä?
 Lää-äs meelest minnehnä,
 Söämestä süvvehnä.
 20 Üles kakse kalmu kaane,
 Liigutagi liiva lavva':
 Tule üles, ülgüväni,
 Karga üles, kaasavani!
 „Ei või mina üles minnä,
 25 Ei või üles karada:
 Mull on man maa haisu,
 Suu man surma haisu,
 Käe man kääpä haisu.“
 Tule üles, ülgüväni,
 30 Karga üles, kaasavani!
 Ma tie lipe livvakuhe,
 Lämna vie länikohe,

Mõse mant maa haisu,
 Suu mant surma haisu,
³⁵ Käe mant kääpä haisu.

Lese kaebtus.

V. K. I. 144.

Ega es ike imä pääle,
 Ei kaiba kandja pääle ;
 Ike ma kurja koolu pääle,
 Kaiba kale kadso pääle.
⁵ Võt' mu mehe meelelise,
 Kaasa kaala arvolise,
 Jäti mu iäs ikkema,
 Pooles põlves puhkuma.
 Iki ma silmä' ilosa',
¹⁰ Veredi sarna' verevä'.
 Kelle ütle oma oho,

Kelle kaiba oma kahjo ?
 Pähüts-pakule pajadi,
 Ole-kõrsile kõneli ;
¹⁵ Ole-kõrsi kõsahtie,
 Pähüts-pakku paugahtie.
 Säält ma ikule isosi,
 Säält ma nõssi nõresille :
 Tie es elät ülä pääle,
²⁰ Kargat ülä kaala pääle,
 Mis pääle mina vaene ?
 Ma iks looda Looja pääle,
 Elä Issanda pääle.
 Üleväh es õnne looja,
²⁵ Taivah tasategijä.
 Kedä iks tuuse, tolt ta võti,
 Kedä tuuse, tolle anni ;
 Paigolde es Jummal parandi,
 Asemide anni armu.

Ema ja poeg, õde ja vend

Ema ja poeg, õde ja vend.

Millal maksan eide vaeva.

V. I. 100.

Minu hella eidekene,
Millal maksan eide vaeva,
Eide vaeva, hella piima,
Hea ema imetisvaeva,
5 Hauduja une magusa ?
Mitu ööd olid uneta,
Mitu suitsu suurukseta,
Mitu hommikut osata,
Mitu päeva lõune'eta !
10 Ei lõppend tuli tuasta,
Säde ei süngi samba'asta,
Kilu ei keske põrmandalta.
Hobu ei halli rakke'esta,
Naine ei noori riide'esta :
15 Otsis lapse lausujata,
Noore nutu võttijata.
Mina aga kiusta kiljatasin,
Suota suuda maugutasin.
Mis tema andis lausujalle ?
20 Andis lamba lausujalle,
Talle keele katsujalle,
Kitse kirmi rikkujalle.
Minu hella eidekene,
Millal maksan sinu vaeva,
25 Kelle rüppes ma rübelesin,
Kelle maksul ma magasin,
Kelle kopsul ma kosusin,
Alla rinna ringutasin,
Sõin hella südame sooni ?
30 Millal hella eidekene,
Millal maksan sinu vaeva !

Tänamata laps.

V. K. I. 139.

Imä last es kasutelli,
Kasutelli, korgutelli,
Umas toes tulevat,
Umas abis astuvat.
5 Tugi tulli tuli-suula,
Abi aste ammu suula.
Ole varra vaiva nännü,
Inne muid und virotanu,
Peräh muid pirda palotanu.
10 Es kistu tuli taresta,
Valu vanast huonest,
Sau süngü sambasta.
Muu' naise' une magasi,
Mina ütsi ülevännä,
15 Kandja kate jala pääl.
Koh ma näie kuiva kuuse,
Säält ma haari helle halo ;
Koh ma näie kõlle kõivo,
Säält ma võti vipe viha.
20 Läbi tuisu tõie tule,
Läbi külmä küti sanna,
Läbi halla hause viha.
Küdü kääni kümme külge,
Mõrsja küle' mõlemba'.
25 Mis sai abi no imäle,
Kasvo mulle kandijalle ?
Sau sai sanna küttemäst,
Silmä vesi vihtumäst,
Mädä sõna mähkimäst,
30 Halva sõna haudumäst.
Tuo sai abi arma'alle,
Kua kasvo kandijalle.

Tänamata poeg.

V. K. I. 71.

- Imä poiga kasutelli,
 Üsä kirjä ülendelli,
 Kistu-us tuli taresta,
 Valu vanast huone'est,
 5 Säde sängü samba'ast.
 Mis sai pojasta imäle,
 Mis sai kasvo kandijalle ?
 Ikku saie imäle,
 Kurbust saie kandijalle.
 10 Ega es tule imä tuke,
 Ega astu imä api,
 Tugi tulle tuulispäältä,
 Abi aste ammusilta.
 Seeni poiga memme poiga,
 15 Kui oll' poiga põlve päälä.
 Säädü poiga sadulahe,
 Jala' täll iks jalusehe :
 Mine sa memme minosta,
 Käü sa kavvest, kandija !
 20 Mine usse, pure puid,
 Salva usse sagarit,
 Pessä pinki pikä' sõrme',
 Rao rauda rusigo',
 Sis su viha veerines,
 25 Paha alla paisunes.
 Löögu-u, neio lühikene,
 Pesku-u, neio peenikene.

Vaeselapse saunakene.

V. II. 22.

- Oh mina vaene põlgtud lapsi!
 Isa põlgis, ema põlgis,
 Isa põlgis põlvestagi,
 Ema põlgis põuestagi,
 5 Õed mind põlksid õuestagi,
 Vennad vilja välja pealta.
 Läksin suure saare peale,
 Veikse saare veere peale;

- Vötsin sõle rinnastagi,
 10 Raha laia kaelastagi;
 Panen sõle sõudemaije,
 Raha laia lendamaije:
 Sõua sõlge, lenda lehte,
 Sõua suure saare peale,
 15 Veikse saare veere peale!
 Sinna tegin saunakese,
 Riigudesta, raagudesta,
 Suure soo sammelistä,
 Seinad tegin sõsteristä,
 20 Lagi peale laudadesta,
 Katus kala soomuksesta,
 Rästas Riija räabistesta,
 Seest tegin siididesta.
 Looglekesed, laaglekesed,
 25 Ligi taeva linnukesed,
 Ligi taevast te elate!
 Viige mu isale teada,
 Viige mu emale teada,
 Kandke kahe õe teada,
 30 Viige viie venna teada :
 Tulgu minda vaatamaije.
 Tuli isa, see imestas,
 Tuli ema, heitis risti,
 Tulid vennad, väänsid päada :
 35 „Kust see sant on sauna võtnud,
 „Hiline tua ehitanud ?“
 „Mina mõistsin, vastu kostsin :
 „Hiline on ilma tarka,
 „Sandike sadune tarka ;
 40 „Hilisest saab ilma rikas,
 „Sandist saab sadune rikas.“
 Õed tõid siis õlletobid,
 Vennad tõid siis viinakruusid;
 Seal siis käisid salgu saksad,
 45 Iga kuu käisid kuningad,
 Iga reede Riija härrad,
 Iga laupääv Laasi saksad,
 Küsitelles, mõistatelles :
 „Kas on linna, või on lippu ?
 50 „Või on keiseri kiriku ?
 „Või on Soome soolalaeva ?

„Või on Pärnu pärjapoodi?“
 Mina mõistsin, vastu kostsin:
 „See pole linna, see pole lippu,
 55 „See pole keiseri kiriku,
 „See pole Soome soolalaeva,
 „See pole Pärnu pärjapoodi, —
 „See on sandi saunakene,
 „Vaeselapse varjukene.“

Mull oli üks ainus venda.

V. II. 75.

Vihasel oli viisi venda,
 Kadedal kaheksa venda,
 Õelal üheksa venda,
 Kurjal venda kümme konna;
 5 Mull oli üks ainus venda,
 Mull oli üks, maksas kaksi,
 Seisas seitse eesta,
 Kandas kümne mehe kübara;
 Oli üks, maksas kaksi,
 Seegi sõlmiti sõdaje,
 Seegi värviti vägeje,
 Pandi pauna kandamaie,
 10 Müsketi muretsemaie,
 Pikka püssi laskemaie!
 „Oh minu hella vennakene,
 „Ära sõida sõja eessa,
 „Ära sõida sõja taga,
 15 „Sõida sõja keske'ella!
 „Esimesed, hella venda,
 „Esimesed heidetakse,
 „Tagumised tapetakse,
 „Keskmised koju tulevad!“

Leina laul venna ärele.

V. I. 95.

Kuu tõuseb, alaneb päeva,
 Kuu tõuseb Jua jõesta,
 Päeva Pärnu allikasta:
 Ei mull tõuse hellad vennad,

5 Ülene hüvad sõsarad!
 Vesi viinud multa vennad,
 Vesi viinud, hoog ajanud,
 Vesi viin'd Venede maale,
 Hoog on ajan'd Harjumaale,
 10 Saatnud pärjad peale vetta,
 Kübarad küla aluje,
 Laiad kaabud laine'ei.
 Kuu mina nutan venna kuube,
 Päeva nutan venna pärga,
 15 Aasta venna aseta.
 Kuu mina nutan kuuse alla
 Ja päeva pädaka alla;
 Kuu mina nutan kummuliste,
 Päeva pika pikaliste,
 20 Öö kõige istuliste!

Uppunud vend.

V. II. 76.

Muud suured pugude peale,
 Uhke'ed õdede peale,
 Kõrge'ed kodade peale,
 Viksid viie venna peale:
 5 Mull' pole venda ühtedana,
 Kanasel ei kahtedana;
 Vesi viinud multa venna,
 Vesi viinud, hoog ajanud.
 Kübar jäänud kulu vahele,
 10 Kaap jäänud kallaste vahele;
 Küllap ma kübara saanen,
 Pea ma paela peale ostan:
 Elades ei hellat venda,
 Kasvades ei kallit venda.
 15 Kuud ma nutan vennakesta,
 Kuud ma nutan venna kuube,
 Päevad pikad venna pead,
 Aasta'a venna aseta.

Orjalaulud

Orja laulud.

Orja õpetus.

V. I. 25.

Kes tahab orjaksi asuda
(ujuda),
Sulaseksi minna sulga,
Käia käskjalgadeksi,
See tulgu minult küsima,
5 Kuda orjan' oldanekse,
Käskujalan' käidanekse.
Pisut piab ori magama,
Vähä unda uinutama,
Vähä aega haigutama,
10 Siiski seinade najalla,
Kirvesvarrede varalla,
Ukselingi õienguüla,
Pead peab piidalla pidama,
Künniksel piab kükitama,
15 Redupakul ringutama.
Vara on vareski liikel,
Enne muida musta lindu,
Enne koitu koovitaja,
Enne päeva pääsukene ;
20 Veel varemin' vaenelapsi,
Enne muid ematu tütar.
Kui see ukse uugasteleb,
Kui see õrssi õilasteleb,
Parrekene paugasteleb,
25 Ukselinki liugasteleb,
Siis on orjad hulkumassa,
Vaesedlapsed vaarumassa,
Ematumad heljumassa.
Tasa uksi ummistagu,
30 Ukselinki liugastagu,
Et ei hellikuid ärata,
Peretütterid pelasta,

Pereite ehmatele.

Viskan uksile õluta,
35 Sagaraille saadan kalja,
Et ei ulu uued uksed,
Kalju kaskised sagarad,
Vingu piidad pihlakased.
Minu orja hulkudessa,
40 Vaeselapse vaarudessa.
Ematuma häilidessa.

* * *
Peretütär neitsikene,
Talutütär taimekene,
Magab võota voodi'essa,
45 Likati lina sieessa,
Peale sängi sääreksita ;
Mina virbe võöni märga,
Kabu kaelani ligeda !

Peretütär ja orjalaps.

V. K. II. 30.

Peretütär, neitsikene:
Tõused hommoku ülesse,
Võtad astu aeda tiedä,
Käia kelderi radada ;
5 Seäl sa süöd sea lihada,
Seäl katsud kana munada,
Siiski silmiltä sinine,
Siiski palged päevätanud,
Kollatsed sull kulmu ääred.
10 Mina vaene orjalapsi :
Tõusen hommiku ülesse,
Lähän lehma lüpsemaie,
Seält läen karja saatemaie,
Hobosida otsimaie,
15 Süön putkid põõsa'asta,

Nopin maasta marjasida,
Lakun vetta laine'esta,
Siiski olen silmillä sinine,
Siiski palge'ed punased.

Orja laul.

V. I. 27.

Kana lakas kõeruteles,
Orjapoissi naerateles :
„Täna saab mune mudida,
Võtta võida ruuge'eda.“
5 Perenaine kostelekse :
„Ole sina vaid, orjapoissi,
Küll munal muida murdejaida,
Võil on muida võttejaida ;
Küll lapsed munad mudivad,
10 Võerad või võttelevad.“
Mina tuisun ja vihastan.
Läksin kõrtsi kõigeks päevaks,
Kõrtsi kõigeks nädalaks.
Kui lä'än kõrtsist koduje,
15 Peremees aga peksab reie,
Perenaine peksab reie.
Peretütar peenikene
Hakkas minda haugutama :
„Mis sa hulgud ukse eessa,
20 „Tasa piidled pinu taga,
„Sammu astud sa salaja?“
Mina kuulen, jälle kosten :
„Peremees, peremehike,
„Perenaine, naisukene,
25 „Too mu sukad, kanna kalsud
„Too mu siidi searepaelad,
„Ma hakkam ära minema,
„Ma lähen Harju hulkumaie :
„Harjus orje otsitakse,
30 „Palju palka maksetakse,
„Kilimitul, poolel vakal,
„Kilimitul kilingida.
„Vakal vana taalderida.“
Peremees aga jälle kostab :

35 „Ole sa vaid, orjapoissi,
„Ole see suvi minula,
„Jää seks aastaks jälle mulle ;
„Iga päe' saad peene särgi,
„Igas pühas uued püksid,
40 „Iga kuu uuc kuue,
„Kahe kuu peale kasukas.“
Mina kuulen, jälle kosten :
„Peremees, peremehike,
„Tee null' paari ratta'aida,
45 „Teise paari telgesida :
„Siis lähen mina tiule,
„Suvel teen ma tiupäevad,
„Ajan abi vaimupäevad. —
„Olgu nõnda, jäägu jälle.“

Reie peksmise lugu.

V. I. 31.

Tuleb see õnnis õhtuke,
Vilets videvikukene,
Siis need rehed riidelevad,
Reie vardad vaidelevad.
5 Ma lä'än reiele rebane,
Odra reiele orava,
Kaera reiele kanane,
Rukki reiel' räägukene,
Ahukselle ainukene.
10 Õlled juuakse minuta,
Saiad süiakse salaja,
Mesileivad mekkimatta,
Koogid kulla katsumatta ;
Rei ei pekseta minuta,
15 Varta ei lüüa vaivatseta,
Kubu ei kulleta siuta,
Kui ep ole reiella rebane
Kaera reiella kanane,
Odra reiella orava,
20 Rukki reiel' räägukene
Mina Mari maani tarka,
Võtin varda varnaltana,
Puu kõvera kõrvastana,

- Lõin aga varta vasta maada,
 25 Koodi kolmeks pōrutin.
 Tiupoiss mull vennikene,
 See oli vali varga'alle,
 Kärme kotti kandemaie,
 Võttis peene pika kotti,
 30 Pihu täie pistis kotti,
 Näpu täie nässakuie.

Peremees kuri, sulane parem!

V. I. 30.

- Peremees oli mulle kurja,
 Perenaine mulle valju,
 Mina hea siis härgadelle
 Ja veel parem paaridelle.
 5 Küll ma kündsin härgadega,
 Ei siis juhtund jumikasse,
 Ega osand ohakasse,
 Talland ei takkija südant,
 Puutund puujuurikasse :
 10 Siis jumikal olid juured suured,
 Ohakal olid oimud laiad,
 Takkijal olid lapsed targad,
 Puujuurel palju peret.

Härg ja ori.

V. I. 34.

- Härga orjalta küsiksi,
 Luusarve luba paluksi :
 „Kas on pikkida pühida,
 „Palju palvereede'eida,
 5 „Suvel suuri neljapäivi,
 „Et saaks metsassa magada,
 „Alla lepiku levada,
 „Et saaks rohtuda robida,
 „Angervaksa hammustada,
 10 „Kullerkuppu kuugistada,
 „Nallernaatida nagida,
 „Sinilille lämmatada!“

Hale lugu.

V. I. 37.

- Ma vaene vabatmehe naine,
 Sandikene, saunanaine,
 Käin ümber tubase naise,
 Pihlaka marjad pihussa,
 5 Kadaka marjad käessa,
 Toome oksad alla hõlma.
 Esite palun padada,
 Siis palun paja aseta,
 Nurun lee nurgakesta.
 10 Leem mull leede lükatie,
 Ua leem mull hukatie,
 Tangu leem mull tallatie,
 Kulpi tuhka topitie,
 Ennast peale peksetie.

Ehk on orjal õnnekene.

V. I. 36.

- Neitsikene, noorukene,
 Ära ohka, et on orja,
 Ära vahi, et on vaene,
 Ära põlga, et sulane.
 5 Ehk on orjal õnnekene,
 Sulasel Jumalukene !
 Üleval on orja õnne,
 Kauge'el on orja karja,
 Pealael lammaste jagaja,
 10 Rahatäht on taeva'assa ;
 Kui tahab tasu jagada —
 Orjast saab osa jagaja,
 Sulasest saab suuri meesi,
 Perepojast palguline,
 15 Palguline, päiviljne.

Orja laul.

V. K. II. 146. A.

- Küll mina tundsin orja hoole,
 Orja hoole, vaese vaeva,
 Kudas orjas oldanessa,

Käskijalas käidänessä :

- 5 Ori peäb usin olema,
Käskijalga kärmä'asse.
Heedab õhta'alt magama :
Paneb hoole õrre peäle,
Mure musta parre peäle.
- 10 Tõusub hommokult ülesse :
Võtab hoole õrre peältä,
Mure musta parre peältä,
Joostes tuob tule külästä,
Karates vie kajolta.
- 15 Oh ma vaene orjalapsi !
Mis mull palgas paesatasse,
Mis mull annis annetasse ?
Meri mull musta joogikappa.
Taevas mull laia söögilauda :
- 20 Sie mull annis annetasse,
Sie mull palgas paesatasse.
Küll olli vares varane,
Enne päevä pääsukene,
Varasem viel vaenelapsi.
- 25 Ingel tulli taeva'asta :
Peremies, peremehike,
Tule taeva, peremehike,
Võta kangas kaindelasse,
Küünärpuu pikkä peosse,
- 30 Maksa ärä orja palka.
Alla anti raudatuoli,
Ette panti raudalauda,
Kätte tõrvane karikas :
Peremies, peremehike,
- 35 Süö sa tulda, juo sa tõrva !
Ingel tulli taeva'asta,
Kutsus orja taeva'asse :
Tule taeva, võta vaeva !
Mis tall alla annetie ?
- 40 Alla anti küldatuoli.
Mis tall ette pannetie ?
Ette panti kuldalauda.
Mis tall ette kannetie ?
Ies tall kullatsed karikad.
- 45 Oh sa vaene orjalapsi,
Süö sa kulda, juo sa metta!

Ikki peab ori ojuma.

V. K. II. 147.

- Tuleks või tulista lunda,
Sajaks raudasta raheta,
Tilguks tinavihmukesta :
Ikki peab ori ojuma,
5 Ikki vaene vanderdama,
Orjalaps läbi ojuma,
Palgapoiss läbi pugema.
Küll tien tüödä, ei tänätä,
Näen vaeva, vannutasse.

Maarja maksab orja vaeva.

V. I. 28.

- Ära mina teadsin orja hoole,
Orja hoole, vaese vaeva,
Kuda orjas oldanekse,
Käskijalas käidanekse.
- 5 Ori peab usin olema,
Enne päeva, enne kuuda,
Enne teisi tedrekeisi,
Enne päeva pääsukeisi,
Õöd mina huigun, päevad kar-
jun :
- 10 Õöd ma huigun õitsessagi,
Päevad karjun karjassagi,
Õöd olin hobuste õitses,
Enne valget varsa karjas,
Enne koitu koerte karjas.
- 15 Koidus pian koju tulema,
Võtan õlpemed õlale,
Tinapanged õlpemelle :
Tinasangul sangatatud,
Tinavitsul vitsutatud.
- 20 Läksin merelt vetta tooma.
Kes mu vasta või tuleksi ?
Tuli vasta Maariake.
„Neitsikene, noorukene,
„Kuna sa une magasid ?
25 „Õöd olid hobuste õitses,

- „Enne valget varsa karjas,
 „Enne koitu koerte karjas,
 „Nüid lä'äd merelt vetta tooma:
 „Vii sa vesi koduje,
 30 „Kalla vesi kattelisse,
 „Pane panged pingi peale,
 „Tule üles taeva'asse,
 „Taeva laiasse taresse,
 „Maariani kamberisse.“
 35 Läksin üles taeva'asse,
 Maariani kamberisse :
 Alla anti kuldatooli,
 Ette lauda laasiline.
 „Söö ori, joo ori,
 40 Et sa enne olnud ilma!“
 Peremees tuli järele,
 Kangarull tall kaendelassa,
 Küinarpuu pikka piussa.
 „Tule ori võta oma,
 45 „Tule vaene, võta vaeva!“
 Mina kuulin, vasta kostin :
 „Ei ma taha taeva'assa,
 „Maksu, Maarია tuassa,
 „Kui sa ei maksnud sinna
 maale,
 50 „Kus sa mu vere valasid,
 „Kus sa mu luud lugesid!“

Jõukas ja kehv vald.

V. II. 44.

- Tunnukse Roela valda :
 Kui nad lähvad linna poole,
 Astuvad alevi poole :
 Kubjas kui kurat eeli,
 5 Junkur kui Juudas järella,
 Rahvas rauetsed vahella,
 Hobu oli eessa hallitanud,
 Look oli pealla loga-laga,
 Rangid kaelas riga-raga,
 10 Aisa otsad hallitanud,
 Ise kontsussa kohiseb,

- Jala nartsussa nahiseb,
 Vana viisussa vihiseb.
 Tunnukse Kulina valda :
 15 Kui nad lähvad linna poole,
 Astuvad alevi poole :
 Kubjas kui kuu eeli,
 Junkur kui Jumal järele,
 Hobu oli eessa ilma suuri,
 20 Rangid on rahast valatud,
 Look on pealla Looja loodud,
 Aisa otsad haljastatud,
 Rahvas siidised seessa,
 Sees on saabaste sahina,
 25 Ummiskingade uhina,
 Raagnahk kinga raksumine,
 Parknaha kinga paukumine.

Karola valla kiitus.

V. I. 35.

- Võtku pergel selle põlve,
 Mis on meie mõisa'assa,
 Vanamõisa vallassagi :
 Härjad söövad ikke'essa,
 5 Tiimehed teivastessa,
 Vaimud vaesed varrastessa. —
 Oh kallist Karola valda,
 Muie valdade vahella,
 Kihelkonna keske'ella :
 10 Härjad söövad heinamaalla,
 Ruunad rohkoppelissa,
 Tiimehed tinatuassa,
 Vaimud vaskikamberjssa.

Endine teo-orjuse laul.

V. II. 41.

- Vaadake, minu vanemad :
 Jo paistab pagana linna,
 Kuradi koda kumakse,
 Põrgu akkenad põlevad,
 5 Juudi tornid tolgendavad !

- Õekesed, hellakesed,
 Ärge seisage, sõsarad,
 Ärge vahtige, vaderid!
 Jo tuleb musta mõisaasta,
 10 Sinine salu seasta.
 Halli aitade vahelta,
 Kirju mõisa keskeelta!
 Jo tulekse, jo näkse,
 Jo tulekse tukistaja,
 15 Jo näkse näpistaja,
 Viie lapse vingutaja,
 Kuue lapse kuugistaja,
 Seitsme mehe vere valaja!
 Nuttu kuuleb Nurmetuie,
 20 Haledus Alutahaje
 Vitsa vingu Viiburiiie,
 Laste kalju kauge'elle.
 Kolm oli sammast mõisa'assa,
 Kus neid naisi napsitakse,
 25 Piiripäida pööratakse.

Heldele härrale.

V. II. 42.

- Oh mu härtsu härrakene,
 Kuldakrooni prouakene,
 Tõuse üles tooli peale,
 Saa üles saali peale,
 5 Astu akna raami peale,
 Vaata vaese valla peale,
 Kuda valda vaevatakse,
 Pisikesi piinatakse!
 Härjad söövad ikke'essa,
 10 Ruunad raugad rakke'essa,
 Tiomhed teiba'assa,
 Vaimud vaesed vardaessa,
 Poisid postide najalla,
 Mehed rinnu riideessa,
 15 Naised nutid ukse eessa,
 Munakinda'ad käessa,
 Kanad kallid kaindelassa,
 Haned hallid alla hõlma,
 Valge lamma vankerilla.

Teo-orja õhkamine.

V. I. 32.

- Oi meie ilusa härra,
 Oi meie punane proua,
 Oi meie saleda saksa,
 Hõbenuppu noori härra,
 5 Kuldapitsi preilikene!
 Tõuske üles tooli peale,
 Saage üles saali peale,
 Tõuske valda vahtimaie,
 Kuda valda vaevatakse,
 10 Kihelkonda kiusatakse,
 Pisikesi piinatakse,
 Rammetumaid raisatakse,
 Pihad peened peksetakse,
 Õlanukad nokitakse,
 15 Käevarred vaevatakse!
 Piilus keppi pihlakane,
 Tutjus keppi toomikane,
 Helkis keppi Eierkane
 Minu peenta pihta mööda,
 20 Vaese käevarta mööda.
 Hoikuda õlada mööda!

Orjatüdruku kaebtus.

V. II. 40.

- Viis on vaimu välja pealla,
 Kuus on kubjasta järella,
 Seitse selja peksijada,
 Kaheksa karistajada,
 5 Kümme külle mõetijada.
 Pereit jäi nuttemaie,
 Peretaat jäi nuttemaie,
 Ahjule halatsemaie,
 Pingile nõu pidama,
 10 Et tütar mõlgub mõisaassa,
 Kiigub kilteri eessa,
 Vaarub vaimude vahella.
 Tütar mõistis, tütar kostis:
 „Minu hella eidekene,
 15 „Mis sina suota nutad,

- „Ilmaasjata halatsed!
 „Ei mind peida peened särgid,
 „Kata ei kardene kasukas,
 „Mata ei manteli-alune;
 20 „Mind ju peidab peene liiva,
 „Maha matab musta mulda!“

Teotüdruku kaebtus.

V. K. I. 87. A.

- Eläsi, muido eläsi,
 Olesi, nigu olesi,
 Mis ne kurja' kuulutase,
 Mis ne halva' haugutase,
 5 Läävä läbi söäme,
 Läbi hellä hingekeese,
 Läbi kundsesta kullasta,
 Läbi varbist vaose.
 Oh mu omma imäkeist,
 10 Kallist omma kandijat!
 Tulli ma tibine teolta,
 Kanane karja kõrralta,
 Pande piimä picsümä,
 Liha leeme lõügümä,
 15 Sääd' sängü magama,
 Panni padjol hingämä,
 Käve mano kaema,
 Katt' kaska siiloga,
 Sääd' pääle särgi siilo.
 20 Oh mu omma imäkeist,
 Oh mu kallist kandijat!
 Võõrastani, võigutani!
 Hõigas ütsi, hõigas katsi,
 Kolmandat — ja kui es kuule,
 25 Käsi Äiol ärä kanda,
 Suurel Juudal suuhu viijä.
 Võõrastani, võigutani!
 Nägi kodo tulevat,
 Nurme otsah olevat,
 30 Tõi ta tuori morole,
 Panni pangi valge'ehe,
 Pingi panni pime'ehe,

- And ta kärmäst käsü kätte :
 Joose Maie, karga Kaie,
 35 Pane sa värä' püörä,
 Usse' uvve' rõnge'ihe.
 Joba tule suuri süöjä,
 Suuri süöjä, jämme järäjä,
 Poole pätsi poolendaja,
 40 Neländiku neelähtäjä,
 Keskest kiku keerotaja,
 Oligo otsast alostaja.
 Võõrastani, võigutani!
 Nägi minno tulevat,
 45 Nurme otsah olevat :
 Kagu tule muna murdo,
 Muna murdo, kanaste katsko!
 Ole-e ma su muna murdo,
 Ega su kanaste katsko,
 50 Haugas su kanaste katsko,
 Harak su munade murdo.

Lase lapsed lõune'elle.

V. II. 38 a.

- Meie kubjas kullakene,
 Kilter kirju linnukene,
 Lase lapsed lõune'elle,
 Öekesed õhta'alle!
 5 Lapsed lõunata paluvad,
 Öekesed õhta'ada.
 Kui ep lase, ei palugi,
 Küllap tasun taeva'assa,
 10 Maksan Maria eessa.
 Hulgud, kannikas õlalla,
 Piimalähker pealaella,
 Võivitsik vöö vahella,
 Silgukarbid kaendelassa :
 15 „Tulge sööma, vaimud vaesed,
 „Tiumehed teised vaesed,
 „Vabadikud kolmandamast!“

Tont läks valda varga'alle.

V. II. 45.

Tont läks valda varga'alle,
 Kihelkonda kerjamaie;
 Juhtus kõrtsije minema:
 Uinus kõrtsi laua peale.
⁵ Tulid koerad reielised,
 Hakkasid tonti haugutama:
 Oh sa tont ja koera kont,
 Ööse oled õlletont,
 Südaööse süte tont!
¹⁰ Koidu ajal kondi tont,
 Laial valgel laste tont!
 Tont läks mõisa kaebamaie:
 Tondil õigust annetiie,
 Tiome'el vitsu pakutiie,
¹⁵ Ühele üheksa paari,
 Kahele kaheksa paari,
 Kolmandalle kimpu kümme.

Mis ma sest orjusest saan?

V. I. 29.

Kõik kedran kevad'sed päe-
 vad,
 Tallan vokki kõige talve.
 Ei saa särki sääselegi,
 Palakat ei parmulegi.
⁵ Kedran rüidi röövelille,
 Peenta särki peksijalle,
 Siidi silmapistijalle.

Kuu ma olin kubja alla.

V. K. II. 153.

Kuu ma olin kubja alla,
 Viisi kiltre vitsa alla.
 Meie kubjas kullakene,
 Kilter hellä linnukene:
⁵ Ärä ole mulle kurja,

Mulle kurja, vaesel valju!

Meil on kuri kubja põli,
 Küll on kibe kiltre põli,
 Vali vana härra põli.
¹⁰ Kubjas kuri mõisa'assa:
 Aab ta valla varda'asse,
 Teolapsed teibä'asse,
 Pisikesed pilpa'asse.
 Oh sa härtu härräkene,
¹⁵ Kuldakruoni prouakene!
 Vaata vällä valla peäle,
 Kudas sedä valda vaevatasse.
 Mehed pakussa paluvad,
 Naesed uksila huluvad.
²⁰ Naesed käeväd mõisa tiedä,
 Munakinda'ad käessä,
 Lammas lauku vankerilla,
 Hani hallas alla hõlma,
 Kana kallis kaindelassa,
²⁵ Viiväd meestest meeleheadä.
 Mina kubjast haugutama:
 Uot, uot, kubjas, no, no, kub-
 jas!

Sull on ase ammu valmis,
 Katel on valmis valatud,
³⁰ Põrgus valmis vaskikatel.
 Seäl sa kied kibedasti,
 Teopoisid teeväd tulda,
 Abivaemud aavad halgu,
 Varised valusamini.

Teeme tüödä timohkalle.

V. K. I. 77.

Teeme tüödä timohkalle,
 Näeme vaiva varga'alle.
 Tunne-e timohk tüöd tenädä,
 Varas vaiva kitäskellä.
⁵ Oles tennü esä tüödä,
 Nännü vaiva vanemballe,
 Tunnu esä tüöd tenädä,

Vanemb vaiva kitaskellä :
Siin om tütar tüödä tennü,
10 Lats om käsi laotanu.

Kui ma pääsen mõisa'asta.

V. K. II. 159.

Kui ma pääsen mõisa'asta,
Siis ma pääsen põrgu'usta,
Pääsen kui soe suusta,
Lõvi lõugade vahelta,
5 Havi hammaste tagalta.

Ei vaadand mina tagasi,
Verstäl vaadasin tagasi :
Nägin mõisa'a põleva,
Kubja tua kõrvevada.
10 Kuri mingu kustutama,
Paha vetta viskamaie !
Kesse siis hõikus järele ?
Kubijas hõikus järele,
Kilter kilgates järele,
15 Junkur juosis juhva-jahva,
Nuatupp löi tuusen teiben,
Karman karas kaksipidi.

Töölaulud

Töölaulud.

Heina ajal.

V. II. 31.

- Lähme vilul veeremaie,
Hallal maada algamaie,
Kastel maad karutamaie.
Ei tütar vilulla veere,
5 Ega hallalla aele ;
Vikasti, vihane rauda,
Kures, kurja poisikene,
See lääb vilul veeremaie,
Hallal maada algamaie,
10 Kastel maad karutamaie :
See vieb vere vennaltani,
Puna pohla leheltani,
Kava ainelta kautab ;
Siis saab vennike vereta,
15 Pohla leheke punata,
Karvata kodu kanane.
Oot oot, venda, noo noo,
venda:
Las' tuleb homme uusi pääva,
Siis tuleb kaubamees külaje,
20 Linnamees ligi väravat,
Poepoiss tuleb ukse ette,
Ostan võida veeringilla,
Naelalla sia-lihada,
Karbilla kanamuneda ;
25 Söödan venna, joodan venna,
Viin venna viluu magama,
Kannan külma kamberiiie,
Üle õue hoone'eje.
Siis saab vennike veresse,
30 Pohla leheke punasse,
Karvasse kodu kanane.

Küll on hale hakata.

V. II. 47.

- Küll on hale hakata,
Küll on kuri kummarda
Siia suure põllu peale,
Lagedama platsi peale !
5 Lõigake, õed lõdusad,
Tõmmake, õed tõsised,
Kälid, laske kääd käia,
Et meie esi edeneb,
Et meie väli vähäneb !
10 Siome kinni sitast põllu,
Paneme kokku kulla põllu,
Lademesse laia põllu !

Leigakeme, hõigakeme.

V. II. 49.

- Leigakeme, hõigakeme,
Tõmmake õed tõeste,
Vinnake viha pärasta,
Laske käia kaksi kätta,
5 Veerta viisi sõrmekesta,
Käia kümme küinekesta—
Et me saame saadukei,
Kogutame kuhjakesi,
Asutame hakikesi,
10 Teeme soosse suured kuhjad,
Arule saadud saledad.
Kuhjad paistid Kunda'ae,
Hakkjalad Alutahaje,
Nabrad Narvaje näevad,
15 Sestap naerid Narva saksad,
Imestid Viru isandad,

Et on nabad naiste tehtud,
Kuhjad tütarde kogutud,
Hakid imme istutetud.

Oi teie odrad õelad.

V. I. 45.

- Oi teie odrad õelad,
Oi teie kaerad kavalad,
Või teie rukkijed rumalad!
Orgu teile otsitasse,
5 Nõgumaida nõuetasse,
Siiski kasvite kadalad,
Maasta tõusite madalad
Minu kulla kummardeta,
Pardi peada painuteta,
10 Linnu luida liiguteta,
Kana kaela õiendeta.
Kuri sieie kummardagu,
Paha peada painutagu,
Õel luida liigutagu!
15 Saagu, saagu, ma sajatan,
Viigu, viigu, ma vihasitan:
Sieie surgu Saksa selga,
Katkeku emanda kaela,
Neitsi niuded nikardagu,
20 Proua puusaluud põdegu,
Härä hända äpardagu!

Sasine vili.

V. I. 44.

- Ma leinan sia sasida,
Kure kurja raisatunda,
Hane halli tallatunda;
Siin on kurgi kuu maganud,
5 Aasta haned lebanud,
Päeva pardid peperdanud:
Sieie jäänud kure kuube,
Kure kuube, kana kaabu,

- Tedre tikatud kübara,
10 Pardi põimitud palakas,
Hane hallid säärepaelad.

Küll leikan, ei jõua.

V. I. 40.

- Küll ma leikan, ei ma jõua,
Küll ma katkun, ei kahane,
Küll ma väänan, ei vähäne!
Mis piaks minul olema?
5 Kas on käed kinni pandud,
Sõrmed selgaje siutud,
Peigelad pihuje pandud,
Käevarred vannutudki?
Teaksin tegijad teinud,
10 Teaksin panijad pannud,
Teaksin Anne antud soola,
Maie lausunud mageda,
Leenu tehtud liiad soolad —
Küll ma teaksin, mis ma teek-
sin:
15 Kütaks ahjud halgudella,
Tua ahjud turda puilla,
Sauna ahjud sangalepal,
Reie ahjud remmelgilla.
Küll mina teaksin, mis ma
teeksin:
20 Arstid ahjusse ajaksin,
Nõiad topiksin tuleje.
Küla nõiad küpsetaksin,
Valla nõiad vaigistaksin.

Tule, tule, tuulekene.

V. I. 39.

- Tule, tule tuulekene,
Käi, hella hingekene,
Lõetsu, Looja leilekene!
Puhu, tuuli, põuejeni,
5 Käi, tuuli, käiksejeni,

Veere, vilu, varrukaie,
 Aja, tuuli, alla hõlma:
 Nüüd on pardilla palava,
 Nüüd on linnul liiga sooja,
 10 Higi eide tütterella!
 Tule, tule jälle, tuulekene,
 Käi, hella hingekene,
 Lõetsu, Looja leilekene,
 Vii pardilta palava,
 15 Vii minult liiga sooja,
 Higi eide tütterelta.
 Nüüd ma jookseksin jõgeje,
 Mari veereksin vedeje,
 Laseks lainete vahele,
 20 Kõla külma allikaie.

* * *

Tule, tule, tuulekene,
 Käi, hella hingekene,
 Lõetsu, Looja leilekene!
 Vii vetta vilja pealta.
 25 Käset kaera kõrre pealta,
 Roostet rohu ladva pealta:
 Härmatust hädala pealta:
 Vili vihmalla idaneb,
 Rohi märjalla mädaneb.

Lõpe, lõpe, põllukene.

V. K. II. 183. C.

Lõpe, lõpe, põllukene,
 Vähäne, välläkene,
 Saa otsa, saarekene,
 Kuule, kulla nurmekene!
 5 Kui ei lõpe, siia jätän;
 Siia jätän sirgu süüä,
 Sirgu süüä, virbe viia,
 Virbe viia, kärbe käia,
 Siia kure kummardada,
 10 Siia lõo lõõritada,
 Pääsukesel peale tulla,
 Mõtussel mune muneda,

Tedrele tehä pesädä.

Siin on kuu olnud kurge,
 15 Siin päevä olnud pääsu,
 Aasta hani maganud:
 Siia jäänud kure kuube,
 Kure kuube, tedre tekki,
 Haraka aluspalakas,
 20 Varesse halli vaipa.
 Kure kuube jutilene,
 Tedre tekki täpilene.

Ärä põimi pikä põllu.

V. K. I. 75.

Ärä põimi pikä põllu,
 Ärä laabe laja välä,
 Es jää põllule pödema,
 Ie pääle hingämä,
 5 Kuo pääle koolema.
 Jäänes osa hummenis,
 Tulevatses tõisipäiväs?
 Jäänes siijä tsirgu stüvvä,
 Musta tsirgu muna luvva,
 10 Haha tsirgu havvuskella?

Päeva lõõrib lõune'eie.

V. I. 38.

Päeva lõõrib lõune'eie,
 Keerub keske hommikuie,
 Meie lõuna lõõrimatta,
 Keske hommik keetematta,
 5 Katel külma küürimatta,
 Hõbe haljas hõerumatta,
 Vesi kaugelta vedada.
 Küll härjad vee veavad,
 Ruunad tõrred tõmba'avad,
 10 Mehed kõied kinnitavad.
 Naised naeravad tuassa,
 Tüttered lee eessa,
 Lapsed lee lõuka'alla:
 „Minu hella vennakene,
 15 „Viska maha manteliku,

- „Seljasta sinine küube,
 „Puusalta punane küube,
 „Mine lõhed lõhkumaie,
 „Kala katki raiumaie!
 20 „Lõhu lõhed lõune'eksa,
 „Kalad keske õhta'aksa!“

Kas läks tõtte, mis töotid ?

(Söömalaul).

V. K. II. 196.

- Peremies, peremehike,
 Perenaene, naesuke!
 Kas läks tõtte, mis töotid,
 Kas said kätte, mis sa kässid?
 5 Töotid tõrre õluta,
 Vaadi viinada vihada,
 Poole poolikut mõduda,
 Pulli põllu pulma ajas.
 Värsi vällä varu ajas,
 10 Ärä tappa selle härjä,
 Mis põle ilmas ikkes olnud,
 Kümnel aastal künnud maada,
 Sajal aastal sahka näenud:
 Kümnel mehel saab külge
 süüä,
 15 Sajal mehel saab sapsu süüä,
 Tuhandel saab turja süüä.
 Peremies, peremehike,
 Perenaene, naesuke!
 Kas on lusikad loetud
 20 Või on taldrekuud tahutud,
 Liuad liidetud lihada?
 Täna käisin tüki tiedä,
 Tüki tiedä, marga maada,
 Ei leidnud sedä peretä,
 25 Kus olli pinki peeli pestud,
 Kus olli lauda laasilene,
 Õllekannud kui nied kannid,
 Piimäpütid kui nied pildid,
 Lusikad lume sugused.
 30 Nüüd ma sain sinna talusse,

- Kus ollid hoolikad orja lapsed:
 Seäl olli pinki peeli pestud,
 Seäl olli lauda laasilene,
 Õllekannud kui nied kannid,
 35 Lusikad lume sugused.

Tänu lõune andjalle.

V. I. 43.

- Juba lõpin lõunat süia,
 Lõpin lõunata pidada;
 Nüüd on söödud sööma korrad,
 Nüüd on joodud jooma korrad.
 5 Veel on laulud laulemata,
 Hüva kokka kiitematta:
 Hüva kokka, kallis kokka,
 Hüva kokka keetnud leeme,
 Parajaste pannud soola,
 10 Tasa tanguda jaganud,
 Toonud rohud Rootsimaalta,
 Salatimed Saksamaalta,
 Pippared Venede maalta.

* * *

- Rohi rääkis Rootsi keeli,
 15 Salatimed Saksa keeli;
 Pippared Venede keeli,
 Kokka ise — Kura keeli!

Põlluharijat kiidetakse.

V. I. 41.

- Siin ma kiidan kündijada,
 Kündijada, külvajada,
 Auustan äästajada,
 Musta mulla põörajada,
 5 Seemende segutajada.
 Siin on künnud mu küike,
 Äästanud sula sõsara;
 Seie kasnud kaunis vilja,
 Hüva rukkike ülenenud;
 1

- 10 Seie pihul pillutetud,
Kamalulla kallatetud,
Matilla maha valatud.

Lõikuse õnnistamine.

V. II. 48.

- Arvam' see põldu ülesse :
Täide tunnid, täide tannid,
Täide laste laiad vatsad,
Tuhat punda tuulajalle,
5 Sada punda sarjajalle,
Kümme punda kündijalle,
Üheksa aastajalle,
Tükk tuppa tulijalle,
Vänsakas välja minijalle,
10 Kanikas kaudu käijalle!

Töölt tulles.

V. K. I. 79.

- Lääme siistä sedä tiedä,
Sedä tiedä ostetut,
Raha marga massetut!
Läbi mie lääme lahu laane,
5 Lahu laane, mörgi mõtsa.
Laas jääs perrä laulemahe,
Kund jääs perrä kuukumahe :
Läbi siist lännü laulu latse',
Läbi kuukuja' kanase'.
10 Milles nie' kunnu' kurvalise',
Laane veere' leinalise' ?
Tike võtku püssü sepä,
Tapku taba tegijä,
Keä lask laanest laulija',
15 Kunnust vasta-kuukija',
Selle no kunnu' kurvalise',
Laane veere' leinalise'.
Ilokas oll' mino imä,
Naljakas oll' naine tarka.
20 Ilo iske meeste poole,
Laulu laule laste poole.

Üle ta käve kärbilise,
Üle ropse rohilise,
Üle pille pistilise.

- 25 Läbi ta lätse kolme hulga,
Läbi meeste, läbi naiste,
Läbi tükke tütterekast,
Läbi poisasta poeldi,
Läbi lahke latsikesist,
30 Es tje hätä häelmülle,
Es tie vika visnapuule.

Kedrates.

V. K. I. 82.

- Linakene, linnukene,
Võinu sa innemb maale määda,
Innemb jäijä järve põhja,
Innemb luota lume all,
5 Kui sa kärmäst kätte sait
Sulasille silestellä,
Päivilisil pääle lüvvä,
Mino ola ojaskella,
Mino piha piinaskella,
10 Käe varre vaivaskella,
Talves vokki tallutella.
Tei ma rüüdü röövelille,
Siidi silmä kiskijälle,
Kalevut kaala lõikajalle,
15 Talo tüttele tasast langa,
Kinämbähe kitulist.
Kindso' sökkuh kibisese,
Vaese' reie' valutase.
Ega tenätä tegijä sõrmi,
20 Teotetas tegijä sõrmi,
Vannutase valaja näpo'.
Miä viga tegijät tihnelda,
Valajada vannuskella,
Sõimada sõgla kihässä,
25 Vana vaka uurdeis ?
Terämati' tennüvä,
Jahumati masnuva.

Käskivil.

V. K. II. 188.

Kivikene hallikene!
 Eks sa võind meres mürädä,
 Mere kaldaas kasuda:
 Meri oles sinda meelitänud,
⁵ Mere kallas kasvatanud.
 † Kivikene hallikene!
 Eks sa võind meres mürädä,
 Mere kaldaas kõrada,
 Ennem kui tuodi me tubaje,

¹⁰ Kanti meie kamberisse,
 Meie neidiste vedädä,
 Kaokeste kakestada.
 Kivikene hallikene!
 Nüüd sa rikud rinnaluida,
¹⁵ Katki murrad kaelaluida,
 Nüüd minu käed kuluvad.
 Kivi riimi rikub riinad,
 Kivi vitsa väänäb kaela,
 Käsi puu käed kulutab.

Karjaste laulud.

Kevadel.

N. II. 56. B.

- Juba lehib leinakaske,
Haljendab muretishaav
Suure soo keskeella,
Laia laandede vahela.
- ⁵ Neitsikesed noorekesed,
Lähme okse murdemaie,
Kasukesi katkumaie!
Murra oksi, neitsikene!
Murra oksi, kaṭku kasu!
- ¹⁰ Jäta ladvad murdemata,
Jäta ladvad linnu lenda,
Linnu lenda tui tulla,
Peasukestel peale käia,
Käol otsas kukutada.

Kuku, kuku, käokene.

V. K. II. 176.

- Kuku, kuku, käokene,
Helgi, hellä linnukene!
Egä kägu muele kuku:
Kägu kukub karjatselle,
- ⁵ Laalab lapsehoidijalle,
Helgib heenäniitejälle,
Paugub pajoraiujalle!

Kägu kukub kuuse otsas.

V. K. II. 175.

- Kari mull mängib kaasikussa,
Talled tantsvad tallermaale,
Isi mina mängin männä otsas,
Käo pojad põuessagi.
- ⁵ Kägu kukub kuuse otsas:
Kulla neiu, hellä neiu,
Anna mo pojad kädeje!
Ma tien sulle kolmed kingäd,
Ühed pused, teesed lused,
Kolmandad kivised kingäd.
- ¹⁰ Pused tien ma pulmes käia,
Lused ilma lusti lüüä,
Kivised kirikus käia.

Vihmale.

V. II. 35.

- Saja vihma, kasta saksa,
Kasta muida karjatseida,
Uhu muida hulgukseida,
Jäta minda kastematta,
- ⁵ Linnukest liutamatta,
Värvukest väristamatta.
Mull ep ole kodu kuivajada,
Alt ei vee väänajada,
Pealt et märja peastijada.
- ¹⁰ Kesse kuivab märja särgi,
Kesse valgema virutab,
Peseb piimakarvalise,

Paneb kuuske kuivamaie,
 Pädakaie pleekimaie,
¹⁵ Kadakaie kahkumaie,
 Tammeje taheemaie?
 Jumal kuivab märja särgi,
 Mari valgema virutab,
 Peseb piimakarvalise,
²⁰ Paneb kuuske kuivamaie,
 Tammeje taheemaie,
 Pädakaie pleekimaie,
 Kadakaie kahkumaie.

Virulaste kiitus.

V. II. 34.

Vii üle vihmahoogu,
 Kanna üle kastehoogut,
 Vii hoogu Vigula poole,
 Aja hoogu Harju poole,
⁵ Vigula veiste juua,
 Harju naiste käte pesta,
 Käte pesta, rätte pesta,
 Uniste peade pesta,
 Tahmaste tanude pesta,
¹⁰ Liivaste linade pesta!
 Harjumaal on mehed mustad,
 Tütterid ülitigedad.
 Poisid pooled mustelased.
 Meie maal on mehed mukid,
¹⁵ Mehed mukid, naised virgud,
 Tütterid üli-ilusad,
 Poisid pooled sakselased.

Veerä, veerä, päiväkene.

V. K. I. 85.

Veerä, veerä, päiväkene,
 Alanegi, aokene!
 Veerä sinnä, koh su vele',
 Sõvva sinnä, koh sõsare!
[•] Ega viisi päivä veerdä,

Viisi aigu alaneda.
 Päiväl olli paljo tüödä,
 Sulasilla suurta tüödä.
 Päiv suge sulaste päid,
¹⁰ Laape karjalaste päid,
 Kullane hari käehnä,
 Laapilauda hõbeene.
 Satte hari merde,
 Laapilauda lättehe.
¹⁵ Ai ta ulli otsimahe,
 Nõrga perrä nõudemahe,
 Saa-as ullil otsitus,
 Nõrgal perrä nõvvetus.
 Lätsi esi neiokene,
²⁰ Esi karksi kabokene,
 Tõie tuo harja merestä,
 Laapilaua lätteest.

Süö karja, sinetä karja !

V. K. II. A. 172.

Süö karja, sinetä karja,
 Juo karja, jumeta karja,
 Heedä karja hingämaie,
 Puhukeses puhkamaie,
⁵ Raasukeses ramastama!
 Süö siitä, kust ma söödän,
 Juo siitä, kust ma joodan,
 Süö siitä söödi rolhto,
 Pure siitä puegu juurta,
¹⁰ Näri siitä nälgäheinä,
 Senikui tõuseb tõrvalille,
 Ajab üles angerpüsti,
 Pistäb üles piibelehte.

Karjatse kaebtus.

V. K. II. 145.

Muud käisid kirikutiedä,
 Mina käisin karjatiedä ;
 Muud laulsid kirikulaulu,

Mina laulsin karjalaulu ;
 5 Muud kuulsid kirikukellä,
 Mina kuulsin karjakellä,
 Lepikussa lehmäkellä,
 Haavikus hoboste kellä.

Üleüldine karjalaul.

S. II. 5. 934.

Mõtsa, mõtsa, kar'akene,
 Keerä mõtsa, kiräkene!
 Kohe ma kar'a kallutelle,
 Kohe lehmä' liigutelle?
 5 Turu ala toomistuhe,
 Liina ala lepištuhe,
 Koh ei ole muud puud,
 Muud puud, muud lehte,
 Toome ossa, toome urya,
 10 Toome hellädse häielmü',
 Toome lilli liikmah.
 Sinnä lää sisse sinimõtsa,
 Vahamõtsa vaihhele.
 O iks minno näiokeist,
 15 Minno meelimar'akeist!
 Panti ma karja kasinast,
 Vitsa võtma väikost,
 Jõvva-a ma kabu karja kaitsa
 Jõvva-a vaene vasta lüvvä.
 20 Lõika ma siest sinivitsa,
 Lõika vaihhelt vahaladva,
 Sini iks vitsa kar'a kaidsi,
 Vahalatva vasta lei.
 Kar'usid iks vaesid,
 25 Kar'usid meelimar'akeisi!
 Kiä iks kuuld, tuo kur'ot,
 Kiä näk, tuo näägut:
 Kar'use' iks kur'ategijä',
 Vele vilä ravitseja'.
 30 Süö iks, süö, kar'akene,
 Maida', meelimar'akene!
 Süö iks kõttu, kui kõtra,
 Maida mago, kui marja.

Sus aja kodo kar'akese,
 35 Aja maija mar'akese,
 Kui iks um Sito söönü,
 Sito söönü, Juto joonu
 Sus iks kotost tõrelda-ai,
 Pirnaise pessä-äi.
 40 Pääväkene, tsõõrikene,
 Kuu kulla poolekene!
 Joose sa päivä Jumalihe,
 Maali päiv madalahe, —
 Sus saa aig kodo minnä,
 45 Kirjä kodo keerätellä,
 Kar'usil iks päiv pikk,
 Näädsikil nätäl pikk,
 Sulasil iks suvi pikk.
 O-ks meid or'aliisi!
 50 Tohi mie karja kodo aia,
 Tohi kirjä kodo keerdä,
 Vaest iks mie varra saa,
 Vaest astu inne aigü ;
 Kodo umma tuodu toome-
 vitsa',
 55 Haavaladva' havvutedu,
 Sus iks meid lüvväs lühkeisi,
 Sus meid pestäs peenikeisi.

Keväjäne karjalaul.

S. II. 3. 930.

Kohe aja uma kar'a,
 Vele kirä keerätelle?
 Aja aleva nurmile,
 Aja kerigo kesäle.
 5 Om iks meil allev aia all,
 Om kerik kesä pääl.
 Kulda saa risti kottalle,
 Haara Jumalat pallelda,
 Haara Marijat manida ;
 10 Naka-a sus kaoma Kares-leh-
 mä',
 Jää-ei maale mar'a-lehmä'.
 Aja sus hot sisse sinimõtsu,

Vahalatvo vaihhelle,
 Lõika siest sinivitsa,
 15 Lõika vaihhelt vahaladva,
 Sinivitsa iks kar'a kaidsi,
 Vahalatva vasta lei.
 Ärä iks ütle tõist värki,
 Kaabu katsilde kõnele :
 20 Sinivitsa' iks karja kaidsa-ai,
 Lüö-üi vasta vahaladva',
 Esi ma näio kar'a kaidsi,
 Vahalatva vasta lei.
 Anna iks teno Jumalalle,
 25 Au ala Marijalle,
 Ärä iks näi tuo päävä,
 Näi nuo' nädali',
 Karja naksi iks mõtsa kallu-
 tama,
 Kirjä mõtsa keerätämä.
 30 Illos sai iks ilma suvine,
 Kinä päivä keväjäne,
 Lätsi iks lumi lootsikilla,
 Viidi päivä vehmeril.
 Kavva mie olli umah kotoh,
 85 Kavva iste jese kotoh.

Ku oll iks tasa talvekene,
 Oll kidsu külmäkene,
 Suur oll iks lumi usseh,
 Padi lumi paja all,
 35 Tuotse mie uppu uarmille,
 Tuotse tappa talve külmä.
 Anna iks teno Jumalalle,
 Au ala Marijalle,
 Sai iks nõ illos ilmakene,
 40 Paha vallus pääväkene.
 Karja naksi mie mõtsa kallu-
 tama,
 Kirjä mõtsa keerätämä,
 Saa iks nu suur suvekene,
 Saa kinä keväjäkene,
 45 Haina nakkas mõtsah haletama,
 Lehte puuh libisemä.
 Süö iks, kulla kar'akene,
 Maida meelimar'akene !
 Süö iks kõttu kui kõtra,
 50 Maida mago kui mari,
 Süö iks haina taivast,
 Juo vesi vikahtkaarist.

Mardi, Kadri ja Vastla laulud.

Mardid.

V. K. II. 204.

- Mardid tulnud kaugeelta,
Üle suo suure ja libedä,
Kullasta kõrendat müödä,
Vaskista valemit müödä.
- Peretütär, neitsikene,
Talutü'är, tallekene :
Ava uksi, tõsta telgi !
Kui sa ei ava uksekesta
Egä tõsta tellekesta,
- 10 Uksed põõnusta pörutan,
Sagarista saputelen
Peretütär, neitsikene,
Talutütär, tallekene :
Puhu sie tuli tubaje,
- 15 Lõõtsu lõke põrmandulle !
Kui põle tulda teil tuassa,
Puhu tulda kuke suusta,
Lõõtsu lõo lõua luista,
Kõeruta kana ninästä.
- 20 Peretütär, neitsikene,
Talutütär, tallekene :
Võta pindu pingistagi !
Kui põle pindu pingissagi,
Võta pindu parrestagi ;
- 25 Kui põle pindu parressagi,
Võta laastu lõukaalta ;
Kui põle lõukal laastukesta,
Võta tohto tualaelta.

- Peretütär, neitsikene,
30 Talutütär, tallekene :
Falun sie tuli tubaje !
Mardid tulnud kaugeelta,
Märdi küüdsed külmetäväd,
Varvaad valu tegeväd,
35 Sõrmeotsad sõiteleväd.
- Peretütär, neitsikene,
Talutütär, tallekene :
Ava uksi, tõsta telgi !
Kui sa ei ava uksekesta
- 40 Egä tõsta tellekesta,
Uksed põõnusta pörutan,
Sagarista saputelen
Mull-on ju hulgas uksesepäd,
Sälgus mull sagarasepäd,
- 45 Mull on põues põõnassepäd :
Ma panen põõnad põdrasarvist,
Ma panen kiilud kitsesarvist,
Pulgad panen pukisarvist.

Kadrid.

V. K II 205.

- Kadri tulnud kaugeelta,
Üle suo, läbi libedä.
Kadri küüdsed külmetäväd,
Varvaad valu ajavad.
- 5 Peremies, peremehike,
Perenaene, naesuke :

- Laske sisse Kadri sandid !
 Peretütär, neitsikene,
 Puhu sa tuli tubaje,
 10 Löötsu löke põrmandalle !
 Kui põle pierguda peressa,
 Võta lõhnast lõmmukene;
 Kui põle lõhnas lõmmukesta,
 Võta pingist pinnukene;
 15 Kui põle pingis pinnukesta,
 Võta ruogu räastäästä.
 Peremies, peremehike,
 Perenaene, naesukene,
 Laske sisse Kadri sandid !
 20 Lasete sisse Kadri sandid :
 Önnistagu teie õued,
 Öued täisi õhvasida,
 Öued õhvade emäsid;
 Laadad täisi lammaida,
 25 Laadad lammaste emäsid;
 Põhud täisi põrsaida,
 Pahnad põrsaste emäsid !
 Kui ei lase sisse Kadri santa:
 Saagu, saagu, ma sajatan,
 30 Saagu tütar sammeldama,
 Seenä ääre seenetämä,
 Mehele meelepahasse,
 Taadi tahma lakkujasse,
 Öe öue pühkijasse,
 35 Vennäle vie vedäjäs !

Vastlapäeva laul.

V. II. 72.

- Vistel vastel poisikene,
 Ei vastel tuassa seisa,
 Vastel seisab vainijulla,
 Lume valgella väljala.
 5 Linad liuu laskijalle,
 Takud taga tõukajalle,
 Hebemed eestvedajalle,
 Tudrad tua-istujalle !

Liulaskmise laul.

V. I. 89.

- Liu lau laskijalle,
 Linad pikad liugujalle,
 Takud taha tõukajalle,
 Tutrad tua-istujalle.
 5 Kes ei tule liugumaie,
 Sell linad liguje jäävad,
 Seina ääre seenetavad,
 Aja ääre hallitavad,
 10 Koppelije kolletavad ;
 Nõnda pikad minu linad,
 Kui see liumäekene
 Nõnda valged minu linad,
 Kui see lumehangekene.

Nekruti laulud.

Kus meid viimaks viidänessa.

V. K. II. 288.

Tuul teäb sedä tubada,
Maru teäb sedä majada,
Kus meid viimaks viidänessa,
Ajal pikal annetasse.

⁵ Kuna helläd, kuna velläd,

Kuna meie sinna saame,
Kus ei kuule kuke heältä,
Egä linnu laulu heältä :

¹⁰ Kus on püsside pörina,
Suuretükikide surina,
Tinakuulide lõgina.

Seäl on helläd, seäl on vel-
läd,

Seäl on velläd vehkelemäs,
Taadipojad tappelemas.

¹⁵ Teene püüäb teese peädä,
Teene teese verd imedä.

Seäl on helläd, seäl on vel-
läd,

Seäl on vüöni meeste verda,
Pooli sääri poeste verda,

²⁰ Ratsu kapju kaasa verda,
Tühigi tüdreku verda.

Kui mind ärä annetasse.

V. K. II. 290.

Kui mind, kui mind, vennu-
kene,

Kui mind ärä annetasse,
Siitä maalta saadetasse,
Siitä maalta sinna maale,

⁵ Kus on püsside pörina,

Puusetükikide tüminä,
Raudamägede ragina,
Hõbekuulide lagina :

Seäl nied vennäd vehkeleväd,

¹⁰ Tädiipojad tappelevad.

Seäl põle, seäl põle, vennu-
kene,

Seäl põle sõjas naene armas,
Naene armas, kaasa kallis:

Armas aga on hallas mõeka,

¹⁵ Kallis kangepeä hobone.

See peästäb mehe sõjasta,

Mehe poja Pohlamaalta,

Emälapse lahingista,

Isäpojad pulmastagi,

²⁰ Minu verisest mängusta.

Kätkilaulud.

Kätkilaul.

V. II. 71.

Tudu, tudu, kasva, kasva,
Tudu, kasva, tõuse suureks,
Maga kaua, kasva pikaks,
Kasva eidele esiku,
⁵ Haudujalle askelikku,
Toojale tule puhuja,
Virvele vee vedaja,
Salme sauna küttijaksa!

* * *

Ehk saad eide itketaja,
¹⁰ Haudujalle haugutaja,
Vee silmasta vedaja!

Lapse uinutamise laul.

V II. 70.

Tule, tule, unekene,
Tule, uni, uksest sisse,
Astu, uni, aknast sisse,
Kuku lapse kulmu pääle,
⁵ Lange lapse lau pääle,

Sihi lapse silma pääle,
Asuta aseme pääle,
Vao lapse voodi pääle!
Mina vaene lapse vangi,
¹⁰ Käli kätkite alune,
Käed ei lõpe kätki päältä,
Sõrmed kätki sõudemilta,
Jalad kätki jalgudelta,
Muud naised uned magavad,
¹⁵ Käli käänab teise poole.
Mina laulan lastadana,
Suisutelen sulgedana
- Kui see parti poegadana.
Maga kaua, kasva suureks,
²⁰ Kasva suureks, karjas käija,
Karjas käija, marja tooja,
Orusta hobuse tooja,
Soost lehma lennataja!
See toob marja metsastagi,
²⁵ Sinikad soo siesta,
Jovikad jõe taganta
Murakad toob mulilta mailta,
Pohlad põllu rajadelta,
Maasikad toob mägedelta.

Mõistatused.

Mõistatused.

V. l. 84. I.

- Mõista, mõista, mu õeke :
„Mis sealt tõuseb soost sinine ?“
- Mina mõistan, miks ei mõista :
„Kuu tõuseb soost sinine.“
- 5 „Mõista, mõista, mu õeke :
„Mis sealt tõuseb maast punane ?“
- Mina mõistan, miks ei mõista :
„Päev tõuseb maast punane.“
- 10 „Mõista, mõista, mu õeke :
„Mis seal mugendab mäella ?“
- Mina mõistan, miks ei mõista :
„Ruki mugendab mäella.“
- Mõista, mõista, mu õeke :
„Mis sest rukkist muge'emba ?“
- 15 „Mina mõistan, miks ei mõista :
„Nisu rukkist muge'emba.“
- Mõista, mõista, mu õeke :
„Kesse ehiv riide'eie ?“
- Mina mõistan, miks ei mõista :
20 „Herne ehiv riide'eie.“
- Mõista, mõista, mu õeke :
„Kellel need ilusad õiled ?“
- Mina mõistan, miks ei mõista :
„Ual need ilusad õiled.“
- 25 „Mõista, mõista, mu õeke :
„Kes maani maksuline ?“

- Mina mõistan, miks ei mõista :
„Läätse maani maksuline.“
- 30 „Mõista, mõista, mu õeke :
„Kesse liputab sabada ?“
- Mina mõistan, miks ei mõista :
„Lina liputab sabada.“
- Mõista, mõista, mu õeke :
„Kellel kuldene kübara.“
- 35 „Mina mõistan, miks ei mõista :
„Kuusel kuldene kübara.“
- Mõista, mõista, mu õeke :
„Kellel ilus haisukene ?“
- 40 „Mina mõistan, miks ei mõista :
„Õunal ilus haisukene.“
- Mõista, mõista, mu õeke :
„Kellel valgee kasukas ?“
- Mina mõistan, miks ei mõista :
„Kasel valgee kasukas.“
- 45 „Mõista, mõista, mu õeke :
„Kellel see sinine kuube ?“
- Mina mõistan, miks ei mõista :
„Pajul see sinine kuube.“
- Mõista, mõista, mu õeke :
50 „Kellel need punased sääred ?“
- Mina mõistan, miks ei mõista :
„Lepal need punased sääred.“
- Mõista, mõista, mu õeke :
„Kellel see krobi kasukas.“
- 55 „Mina mõistan, miks ei mõista :
„Männil see krobi kasukas.“
- Mõista, mõista, mu õeke :

- „Kesse metsas musta kukke?“
 Mina mõistan, miks ei mõista:
 60 „Tudre metsas musta kukke.“
 Mõista, mõista, mu õeke:
 „Kes on kõrve karjapoissi?“
 Mina mõistan, miks ei mõista:
 „Karu kõrve karjapoissi.“
 65 Mõista, mõista, mu õeke:
 „Kes on laane lambuline?“
 Mina mõistan, miks ei mõista:
 „Hunt on laane lambuline.“

Mõistatud.

V. I 84. II.

- Mis seal kõnnib kõrta mööda,
 Astub aia äärta mööda,
 Ules tõuseb tõstematta,
 Maha laseb laskematta,
 5 Ilma piimata elakse?
 Mina mõistan, miks ei mõista:

- Mesilane linnukene,
 Herilane hellakene,
 See'p see kõnnib kõrta mööda,
 10 Astub aia äärta mööda,
 Üles tõuseb tõstematta,
 Maha laseb laskematta,
 Ilma piimata elakse.

Vikerkaar.

V. I. 85.

- Kesse joob meresta vetta,
 Haisub vetta allikasta,
 Katsub vetta kaivudesta,
 Mekib mitmesta jõesta?
 5 Vikerkaar, minu vennikene,
 See'p see joob meresta vetta,
 Haisub vetta allikasta,
 Katsub vetta kaivudesta,
 Mekib mitmesta jõesta.

Lood

Legendad.

Jeesuse sõlt.

S. I. 2a. 143.

- Jeesu sõite jõke pite,
Pühä Maarja perve pite.
Kiä täll vasta puttusigi,
Puttusigi, johtusigi?
5 Puttu täll hiiro, hää hopen,
Puttu ratsu, rataskaal
Jeesu haard hiiroga kõneldä,
Tere iks sa hiiro, hää hopen,
Tere ratsu, rataskaal!
10 Vii iks sa Jeesu üle vete,
Kanna Marija kanane,
Vii iks sa vällä vällä pääle,
Kosta vällä kuiva pääle
Hiiro iks keelilä kõneli:
15 Või iks ei viiä Jeesus poig,
Ole iks ma väegä väsünü,
Raaskese ramehunnu.
Eelä ma sõidi saja all,
Veeri ma vele all,
20 Selle ole ma väegä väsünü.
Jeesu iks tuo keelilä kõneli:
Kui sa iks hiiro hukatat,
Sulle tulgu valda varesit,
Küläkond kaarnit.
25 Kõik iks vierku su verele,
Kõik rüökku rõip-lle
Kui sa iks hiiro hukatat,

- Mille vii-is sa Jeesut üle vete,
Kanna-as Marija kanast.
30 Jeesu iks sõite jõke pite,
Pühä Maarja perve pite.
Kiä iks täll vasta puttusigi,
Puttusigi, johtusigi?
Puttu iks täll kerik kuldakupp,
35 Kuldakupp, hõpe rist.
Jeesus iks kerikuga kõneli:
Tere iks sa kerik. kuldakupp,
Kuldakupp, hõberist.
Vii sa Jeesu üle vete,
40 Kanna Marija kanane.
Või ei viiä, Jeesus poig,
Kanda-ai, Marija kanane.
Hummen tule mull päivä pühäne,
Kailus kallis aokene,
45 Siseh mull iks papi pallo lauli,
Siih kuugi koolipoisi',
Siih singe sinisärgi',
Kõnne kõlladse' kasuga'.
Jeesu iks keelilä kõneli:
50 Papi jäägu sull iks pallo
laulma,
Koolipoisi' kuukma,
Jäägu iks su sisse sinisärgi',
Kõnma kõlladse' kasuga',
Kui vii-is sa Jeesut üle vete,
55 Kanna-as Marija kanast.
Jeesu sõite jõke pite,

Pühä Maarja perve pite.
 Kiä täll vasta puttusigi,
 Puttusigi, johtusigi?
 60 Puttu iks täll härgä ugasarvi,
 Ugasarv, kõlguskõtt.
 Tere iks härg, ugasarv.
 Vii iks sa Jeesu üle vete,
 Kanna Marija kanane,
 65 Vii iks sa vällä välä pääle,
 Kosta vällä kuiva pääle.
 Härgä iks keelilä kõneli:
 Ma iks küll veesi, Jeesus poiga,
 Kannasi, Marija kanane,
 70 Om iks mull kukru kulehunnu,
 Omma sarve sammeldunnu.
 Jeesu lausi meelestani:
 Pane ma kulla kukruhe,
 Höpe sarvile salidse,
 75 Vii iks Jeesus üle vete.
 Pand iks ta kulla kukruhe,
 Höpe sarvile salidsi,
 Vei iks ta Jeesu üle vete,
 Kanni Marija kanase,
 80 Vei iks ta vällä väla pääle,
 Kost vällä kuiva pääle.
 Jeesu iks jäll keelilä kõneli:
 Oh iks sa härgä, ugasarv!
 Kui sa iks härg hukatat,
 85 Vaga veri vaivatat,
 Sulle iks olle utetase',
 Sulle viina' veetäse',
 Höim iks kokko kutsutas,
 Armu' ütte aetase,
 90 Sulle iks peo' peetäse,
 Kui härg tapetat.

Ilma parandamine.

S. I. 34.

Tulli üles hommogulla.
 Inne varra valgehet,
 Kaie usse läbi paja,

Aie pää akenast.
 5 Usseh iks iki ilma latse',
 Taiva tähe tänitelli.
 Mille nu iki' ilma latse',
 Taiva tähe' tänitelli?
 Tühi uose ilma tüitard,
 10 Nälgä ilma näiokeist.
 Säält ma tahtse taivahe,
 Tahtse iks taivaste takasta,
 Pässi iks pilvi vaiihelt,
 Säält lätsi iks Jesu lävele,
 15 Aste ma Maarja aknalle.
 Koputelli, raputelli,
 Kuldarõngast koputelli,
 Raudarõngast raputelli.
 Kiä iks säääl lävele lähesi,
 20 Kiä säääl aste aknalle!
 Jeesu säääl lävele lähesi,
 Maarja aste aknalle.
 Tere sa Jesu, mino jese,
 Pühä Maarja, mino maama!
 25 Tule sa maale kaema,
 Maale maada parandama,
 Usseh säääl iki ilma latse',
 Taiva tähe tänitelli.
 Tühi säääl uose ilma tüitard,
 30 Nälgä uose ilma näiot,
 Selle iki ilma latse,
 Taiva tähe' tänitelli.
 Jesu hõigas' iks kolme sulast:
 Sulane iks, sui hobene,
 35 Päiviline, otsi päitse',
 Or'alise', otske uh'a',
 Palgaline, pane ette,
 Jesu hoigas iks kolme tüitard:
 Anne sa armas, Katre kallis,
 40 Hedo, hellä latsekene!
 Tooge iks ruttu mu rõiva',
 Kärehe mu kängidse'.
 Lää iks ma maale kaemahe,
 Maale ma maada parandama.
 45 Lätsi ta maale kaemahe,
 Maale maada parandama,

Ärä ta lausi meelestäni,
 Lausi meele poolestani:
 Ärä tie ikku, ilma latse',
 50 Taiva inäp tie tähe' tänitelgu-ui!
 Kuu olgu tuo tütar kuningille,
 Ao tütar Aleville
 Päävä tütar päälilikille,
 Vaene iks võtku vaesid,
 55 Rikas võtku rikkid.

Tamme istutamine.

V. K. II. 296. A.

Läksin metsä kõndimaie,
 Uduselta hulkumaie,
 Varaselta vaatamaie.
 Mis mä leidsin metsästägi?
 5 Leidsin tamme taimekese.
 Viisin kodo kasvamaie,
 Öue-aida õitsemaie,
 Ukse-edise ehteksi.
 Istutin isä ilule:
 10 Jõua tamme, kasva tamme,
 Tõuse, tamme, tugevaksi,
 Kerki, tamme, kõrgeeksi!
 Tamm ei jõudnud, tamm ei
 kasnud,
 Tamm ei hiljuke edenend,
 15 Tamm ei tõusnud tugevaksi,
 Tamm ei kerkind kõrgeeksi.
 Istutin emä ilule:
 Jõua tamme, kasva tamme,
 Tõuse, tamme, tugevaksi,
 20 Kerki, tamme, kõrgeeksi!
 Tamm ei jõudnud, tamm ei
 kasnud,
 Tamm ei hiljuke edenend,
 Tamm ei tõusnud tugevaksi,
 Tamm ei kerkind kõrgeeksi.
 25 Istutin vennä ilule:
 Jõua tammé, kasva tamme,
 Tõuse, tamme, tugevaksi,

Kerki, tamme, kõrgeeksi!
 Tamm ei jõudnud, tamm ei
 kasnud,
 30 Tamm ei hiljuke edenend,
 Tamm ei tõusnud tugevaksi.
 Tamm ei kerkind kõrgeeksi.
 Istutin õe ilule:
 Jõua tamme, kasva tamme,
 35 Tõuse, tamme, tugevaksi,
 Kerki, tamme, kõrgeeksi!
 Tamm ei jõudnud, tamm ei
 kasnud,
 Tamm ei hiljuke edenend,
 Tamm ei tõusnud tugevaksi,
 40 Tamm ei kerkind kõrgeeksi.
 Istutin peiu ilule:
 Jõua tamme, kasva tamme,
 Tõuse, tamme, taevaasse,
 Oksad poolde pilveesse!
 45 Tamm siis jõudis, tamm siis
 kasvis,
 Tamm siis hiljuke edenes,
 Tamm siis kasvis taevaasse,
 Oksad pilveje pugesis,
 Tamm taht taevasta jagada,
 50 Oksad pilvet pillutada.
 Mina vennä palvielle:
 Vennäkene, hellä vellä,
 Ihu kirves, kiilu varsi,
 Tie taperi terä tasane,
 55 Tule tamme raiumaie!
 Tamm tahab taevasta jagada,
 Oksad pilvet pillutada.
 Vennäkene, hellä vellä!
 Alt saab aita, peält saab lauta,
 60 Tüvikust saab tünderida,
 Okstest saab hobeste talli,
 Keskeelt kenä kiriku,
 Ladvast laste lustilauda.
 Mis jääb üle laastukene:
 65 Sest saab mulle kirstukene,
 Kirstu peäle kaanekene.

Sinikirja linnukene.

V. I. 10.

Mina laulan, mitu tunnen,
 Mitu ilma tundematta,
 Kes ei tunne, see küsigu,
 Küll ütlen, koha juhatan,
 5 Koha arma annan teada.
 Vihulast olen viidud virve,
 Sagedast olen saanud Salme,
 Arukask olen Kandleelta.
 Üks on õunapuu mäella,
 10 Üks on oksa õunapuussa,
 Üks on õile oksa pealla,
 Üks on õuna õile pealla.
 See õuna mõnesugune:
 Kuu poolt kumedikene,
 15 Päeva poolt punasikene,
 Riia poolt on ristiline,
 Narva poolt on naastuline,
 Harju poolt on haukuline.
 Tuli üksi suuri tuuli,
 20 Sai üksi sadune ilma,
 Veeretas õuna vedeje,
 Ajas õuna allikaie.
 Mis sest õunast sündineks ?
 Sinikirja linnukene,
 25 Sinikirja, siibakirja.
 Loogelekse linnukene,
 Loogelekse, lendelekse,
 Lendas meie lepikuie,
 Kukkus meie koppelie,
 30 Arvas meie haavikuie.
 Määras meie männikuie.
 Meie koplis kolmi põesast ;
 Üks on sinine põesas,
 Teine on punane põesas,
 35 Kolmas kulla karvaline.
 Sinikirja linnukene,
 Ära pue sinise põesa,
 Ära pue punase põesa,
 Pue kulla karvatsisse.
 40 Sinisiiba linnukene

Võttis kuldase omaksi,
 Hõbedase armaaksi
 Hakkas siis pesa tegema,
 Tegi kuu, tegi kaksi,
 45 Poole kuuda kolmatagi,
 Nädalagi neljatagi ;
 Sai siis pesa valmieksi.
 Hakkas siis mune munema,
 Munes kuu, munes kaksi,
 50 Poole kuuda kolmatagi,
 Nädalagi neljatagi ;
 Said siis munad munetud.
 Hakkas poegi hauduma,
 Haudus kuu, haudus kaksi,
 55 Poole kuuda kolmatagi,
 Nädalagi neljatagi ;
 Said pojad verisulije.
 Hakkas poegi pillutama :
 Ühe pani kuuks kumamaie,
 60 Teise pani täieks taeavaie,
 Kolmas päevaks pääle ilma.

P. isi' lei tsõõri morola.

V. K. I. 18.

Poisi' lei tsõõri morola,
 Vaski-tsõõri vainiuulla,
 Kulda-tsõõri koppelih.
 Mina mari manna vahe,
 5 Virvi veerel veerätelli,
 Leivä põrmu põlle päälä,
 Sine siidiräti päälä,
 Udsu uvve kangä päälä.
 Lätsi kodo ikkeehna,
 10 Imä mulle vasta tulli,
 Küsütelli, nõvvatelli :
 Mis sa iket, tütär nuori ?
 Mis ma ike, imäkene ?
 Poisi' lei tsõõri morola,
 15 Vaski-tsõõri vainiuulla,
 Kulda-tsõõri koppelih.
 Mina mari manna vahe,
 Virvi veerel veerätelli,

- ²⁰ Leivä pörmu põlle päälä,
Sine siidiräti päälä,
Udsu uvve kängä päälä.
Ärä ikku, tütar nuori!
Meil juosk oja usse alt,
²⁵ Meil om läte läve al,
Meil om väinä värehte al.
Möse pörmu põlle päält,
Sine siidiräti päält,
Udsu uvve kängä päält.

Helmeste kahju.

V. K. I. 106.

- Lätsi mõtsa kõndimahe,
Arro pite ajamahe,
Näie kaara kasuvat,
Tõvvu vilä tõsevat.
⁵ Karksi kaara kitskemahe,
Heidi helme' kivi pääle,
Kaala raha' kannu pääle.
Tulli varas varikost,
Kuri mies kuusikost,
¹⁰ Haard helme' kivi päält,
Kaala raha' kannu päält.
Säält ma ikule isosi,
Säält ma nõssi nõrole,
Tulli ikkeh imä mano,
¹⁵ Nutteh noore vele mano.
Imä küündü kūsümähe,
Imä nõrku nõudemahe:
Mis sa iket, tütar hellä,
Mis sa kaibat, kabo kallis?
²⁰ Mis ma ike, imäkene,
Mis ma kaiba, kabokene?
Lätsi mõtsa kõndimahe,
Arro pite ajamahe,
Lõüse kaara kasuvat,
²⁵ Tõvvu vilä tõsevat.
Oll Juudas jutra külvnü,
Äi külvnü äijästüt
Karksi sisse kitskemahe,
Heidi helme' kivi pääle,

- ³⁰ Kaala raha' kannu pääle,
Tull iks varas varikost,
Kuri mies kuusikost,
Haard mu helme' kiviltä,
Kaala raha' kannu päält.
³⁵ Ärä ikku, tütar hellä!
Kui ma riedi liina lää,
Siis ma osta suure sõle,
Pääle heidä helme kõrra,
Pähä tuo Pärnä räti.

Hane karjane.

V. K. II. 304. A.

- Emäkene, memmekene!
Muile antsid muuda tüödä,
Sulaselle suurta tüödä,
Minijälle mitu tüödä,
⁵ Mulle tüödä hõlbukesta:
Hanid hoida, kanad kaitse,
Lestäsjalad lepitädä,
Varvasjalad vaigistada.
Ajasin hanid ojasse.
¹⁰ Keerutin kanad kesäle,
Varvasjalad varvikusse,
Lestäsjalad lepikusse,
Laglekesed laine peäle,
Isi istsin õmmelema,
¹⁵ Ajasin uduhameta,
Pilutasin peenet särki.
Pannin peä pajo nõjale,
Uinusin unde magama.
Tulli kulli kurja küüsi,
²⁰ Ajas mo hanid ojasta,
Keerutas kanad kesältä,
Laglekesed laine peältä,
Varvasjalad varvikusta,
Lestäsjalad lepikusta.
²⁵ Läksin kodo kurval meelel,
Ahju ette halval meelel.
Kes tulli kurva kūskelemä?
Oma hellä emäkene:
Miks sa nutad, tütar nuori?

- 70 Mina mõistsin, kohe kostsin :
Miks mina nutan, memmekene?
Muile antsid muuda töödä,
Sulaselle suurta töödä,
Minijälle mitu töödä,
35 Mulle töödä hõlbukesta :
Hanid hoida, kanad kaitse,
Lestäsjalad lepitädä,
Varvasjalad vaigistada.
Ajasin hanid ojasse,
40 Keerutin kanad kesäle,
Varvasjalad varvikusse,
Lestäsjalad lepikusse,
Isi istsin õmmelema,
Ajasin uduhameta,
45 Pilutasin peenet särki.
Tulli kulli kurja küüsi,
Ajas mo hanid ojasta,
Keerutas kanad kesältä,
Varvasjalad varvikusta,
50 Lestäsjalad lepikusta.
Emä mõistis, vasta kostis :
Ole vaita, tütar nuori!
Ma panen orjad otsimaie,
Levälapsed hana leidmä.
55 Mina siis mõistsin, jälle kostsin:
Emäkene, memmekene!
Ori otsib hooletusti,
Levälapsed laiska müödä.
Ma läen isi tillukene,
60 Müödä maada madalukene.
Läksin isi tillukene,
Müödä maada madalukene,
Läksin mina tüki tiedä,
Läksin mõisa vällä peäle,
65 Seäl olli kümme kündijädä,
Ühessä äestäjädä.
Küssin mina kündijältä,
Ei sie kündijä kõnelend,
Äestäjä teenud heältä.
70 Võtsin kündijä kübärä,
Äestäjä looga peältä,
Küll siis kündijä kõneles,

- Äestäjä hästi rääkis :
Neitsikene, noorekene!
75 Mine sa Meeri mõisaasse.
Sinnap so hanid aeti,
Sinnap so kanad keerati,
Sinnap so lagled lendänesid.
Läksin Meeri mõisaasse.
50 Alla tuodi kuldatuoli
Mo oma hani luesta,
Ette panti kuldalauda
Mo oma hani kondista.
Peäle panti kaks kannu.
85 Mõlemad mõduda täisi
Mo oma hani verestä.

Härgade kahju.

V. K. I. 104.

- Mull on veli veripini,
Aie külmäl kündemähe,
Kalel atra kandemahe,
Hallal maada harimahe.
5 Härä ette härmätetü,
Piitsk oll peijo külmänü.
Teie tule toomistuhe,
Sau läts saare veere ala.
Lätsi käsi peesütämä,
10 Jala kundse kostutama.
Tulli susi soomikost,
Lagja käppä laasikost,
Seie nie' härä' mõlemba',
Kats üte karvalist,
15 Kalli' kullasta mõlemba'.
Mina kodo joosteh joosi,
Joosteh joosi, jalol käve.
Kiä küündü küsümä,
Kiä nõssi nõudemä?
20 Imä küündü küsümä,
Imä nõssi nõudemä.
Mis sa iket, pojakene?
Mis ma ike, emäkene?
Mull on veli veripini,
25 Aie külmäl kündemähe,

- Kalel atra kandemahe,
Hallal maada harimahe.
Härä ette härmätetü,
Piitsk oll peijo külmanü.
30 Teie tule toomistuhe,
Sau läts saare veere ala.
Lätsi käsi peesütämä,
Jala kundse kostutama.
Tulli susi soomikost,
35 Lagja käppä laasikost,
Seie nie' härä' mõlemba',
Kats üte karvalist,
Kalli' kullasta mõlemba'.
Ära ikku, pojakene!
40 Kui Poolo poja tege,
Kares lehem kandma saa,
Sis saava härä' mõlemba',
Kats üte karvalist,
Kalli' kullasta mõlemba'.

Salme.

N. I. 3. A.

- Oli üksi noori naene ;
Läksi karja saatemaie,
Leidis kana vainiult,
Viis see kana kojuje.
5 Kanast kasvis inimene,
Sula Salme neitsikene !
Siis sel tulid kolmed kosjad:
Üks oli kuu, teine päeva,
Kolmas tähte poisikene.
10 Tuli kuu poisikene
Viiekümmenel hobusel,
Kuuekümnenel kutsarilla.
Salme hüüdis aidastana,
Kõneles kivi kojasta :
15 Ei mina kuule lähe !
Kuul on kolmi ametida ;
Korra tõuseb koidikul,
Vahel päeva veerangul,
Korra päeva tõusangul.
20 Tuli päeva poisikene
- Viiekümnenel hobusel,
Kuuekümnenel kutsarilla.
Salme hüüdis kaugelt vasta :
Ei mina päevale lähe !
25 Päeval palju viisisida :
Palavaste paistab päeva,
Heledaste heidab ilma ;
Kui on hele heina aega,
Siis ta vihmada vihistab ;
30 Kui on kallis kaera külvi,
Siis ta põudada põristab,
Kaera külvie kautab,
Odrad põllule põletab,
Linad liitis liivakuie,
35 Herned vao vahele,
Tatterad toa tahaje,
Läätsed käänas käändaaie.
Tuli tähte poisikene
Viiekümnenel hobusel,
40 Kuuekümnenel kutsarilla.
Salme hüüdis aidastana :
Talli viige tähe hobune,
Tähe lauku latterie.
Andke ette heinusida,
45 Kandke ette kaerusida,
Peitke peenie linuje,
Katke laia kangaalla,
Silmad siidie magama,
Kabjad kaeraje lebama.
50 Ise, tähte, istutage
Ette see ihutud lauda,
Taha see tahutud seinä,
Alla pinki pihlakane,
Ette need road rohised,
55 Peale pipparad paremad.
Toodi siis tähte tubaje :
„Söö, tähte, joo, tähte,
Ela, tähte, rõõmusaste!“
Tähte mõökada täristab,
60 Kulda helkuda helistab,
Kannus-kardada käristab :
„Ei taha süüa, ei taha juua!
Tooge mu oma tubaje,

Saatke Salme põrmandale !*
 65 Salme hüüdis aidastana,
 Üle õue hoonesta :
 Peukene, poisikene,
 Annid aega kasvadessa,
 Anna aega ehtidessa.
 70 Kaua ehib see isata,
 Kaua ehib see emata,
 Kaua vaene vöödeleksi.
 Ei ole eite ehtimassa,
 Vanemad valmistamassa,
 75 Küla eided ehitavad,
 Valla naesed valmistavad.
 Küla annab külma nõu,
 Rahvas raudase südame.

Lunastatav neiu.

S I. 39.

Vello võtt Vinne naase,
 Sõsar salle sõamiest,
 Saie istma sõatõlda,
 Vainulippu liikmahe,
 5 Sõa lõüsi tõlla tõrvatedu,
 Vainulipu liivatedu,
 Tahtse tõllast är paeda,
 Vainulipust linnada.
 Saa-as tõllasta paeda,
 10 Sinilipusta linnada.
 Lätsi siis vineh veerümä,
 Purjo pooli juuskema,
 Näio lausi meelestani,
 Lausi meele poolestani :
 15 Piä sa vineh, Vineläne,
 Piä sa purjo, Poolakene !
 Lase ma kae kodo poole,
 Heidä silmi hellä poole.
 Kiä näe ma kotoh käüvat,
 20 Eloliinah liikuvat ?
 Ese näi iks kotoh käüvat,
 Eloliinah liikvat.
 Esekene, helläkene,
 Tätäkene, tähekene !
 25 Võta sa tütar sõast,

Sõa leibä süömäst,
 Vainukandsu kastemast.
 Ese lausi meelestani,
 Lausi meele poolestani :
 30 Tütär, hellä linnukene !
 Mine iäst, elä kavva,
 Sõa iks leibä süömä,
 Vainukandsu kastema.
 Lätsi jäl' vineh veerümä,
 35 Purjo pooli juuskema,
 Näio jäl' lausi meelestani,
 Lausi meele poolestani :
 Piä sa vineh, Vineläne,
 Piä purjo, Poolakene !
 40 Lase ma kae kodo poole,
 Heidä silmi hellä poole.
 Kiä näe ma kotoh käüvat,
 Eloliinah liikuvat ?
 Ime näi ma kotoh käüvat,
 45 Eloliinah liikvat.
 Imekene, helläkene,
 Maamakene, mar'akene !
 Võta sa tütar sõast,
 Sõa leibä süömäst,
 50 Vainukandsu kastemast.
 Ime lausi meelestani,
 Lausi meele poolestani,
 Minga ma sinno võta ?
 Omikssull kotoh kolmi lehmä,
 55 Üts iks sa anna mino jaost,
 Tõne sa tõlgule tõoda,
 Kolmas sull kodo jäänes.
 Ime lausi meelestani :
 Mine sa iäst, elä kavva,
 60 Sõaleibä süömä,
 Vainukandsu kastema.
 Lätsi jäl' vineh keerümä,
 Purjo pooli juuskema,
 Näio lausi meelestani :
 65 Piä sa vineh, Vineläne,
 Piä purjo, Poolakene !
 Lase ma kae kodo poole,
 Heidä silmi hellä poole.

Kiä näe ma kotoh käuvat,
 70 Eloliinah liikvat.
 Velekene, noorekene!
 Võta sa sõsar sõasta,
 Vainukandsu kasteinast.
 Vello lausi meelestäni,
 75 Lausi meele poolestani:
 Minga ma sinno võta?
 Kolm on sull hobest kotoh,
 Üts sa anna mino jaost,
 Tõne tõlgue tõoda,
 80 Kolmas sull kodo jäänes.
 Vello lausi meelestäni,
 Lausi meele poolestani:
 Mine iks iäst, elä kavva,
 Sõaleibä süömä,
 85 Vainukandsu kastema.
 Lätsi jäl' vineh veerümä,
 Purjo pooli juuskema,
 Näio lausi meelestäni,
 Lausi meele poolestani:
 90 Piä sa vineh, Vineläne,
 Piä purjo, Poolakene!
 Lase ma kae kodo poole,
 Heidä silmi hellä poole.
 Kiä näe ma kotoh käuvat,
 95 Eloliinah liikvat?
 Sõsare näi ma kotoh käuvat,
 Eloliinah liikvat
 Sõsareni, armahani!
 Võta minno sõasta.
 100 Minga ma sinno võta?
 Kolm on sull sõrmust kotoh,
 Üts sa anna mino jaost,
 Tõne tõlgule tõoda,
 Kolmas sull kodo jäänes.
 105 Sõsar lausi meelestäni,
 Lausi meele poolestani:
 Mine iks iäst, elä kavva,
 Sõa iks sa leibä süömä,
 Vainukandsu kastema.
 110 Lätsi jäl' vineh veerümähe,
 Purjo pooli juuskema,

Näio lausi meelestäni,
 Lausi meele poolestani:
 Piä sa vineh, Vineläne,
 115 Piä purjo, Poolakene!
 Lase ma kae kodo poole,
 Heidä silmi hellä poole.
 Kiä näe ma kotoh käuvat,
 Kodo küläh liikvat?
 120 Külä veli iks hüä veli, —
 Näie kotoh käuvat,
 Eloliinah liikvat.
 Panni ta kolm kumarust,
 Esi ta lausi meelestäni:
 125 Külä veli, hüä veli!
 Võta sa näio sõasta.
 Külä veli, hüä veli.
 Ärä ks ta võtt sõasta,
 Uma võtt ta musta mõskjast,
 130 Kale kuiva kolkjast.

Kalmu neu.

S. I. 5.

Velekene, noorekene,
 Noorekene, nõrgakene,
 Raie sõõru, rooge sõõru,
 Künni sõõru, külvi kaara,
 5 Külvi kesvä kerigo teele,
 Kaara kalmu tie veerde.
 Esi lausi meelestäni,
 Uma meele poolestani:
 O kalmu, kasvata kaara,
 10 O kerik, kergitä kesvä!
 Mina kalmust naase naida,
 Liivast neitsi nimitse.
 Saie kaara kasunus,
 Kesvä pää päätinüs,
 15 Vello vei sis likku linnase,
 Vei oi ja olle terä
 Lätsi ta naista kosjovale,
 Ubasuuda ostemahe.
 Saie ta tolle talole,
 20 Essü tolle elämisele:

- Verjä oli ette esi kasunu,
Laiju ette Luoja luodu,
Hope etse aija vitsa,
Saaritse saiba paari.
- 25 Aie hobese morole,
Paadi perä-paja ala,
Esi läts ta tarre teretämä,
Teretämä, tehrütämä :
Tere tere, näio ime,
- 30 Näio ime, näio ese,
Näio viisi veljotani,
Näio kuusi kullasta sōsard !
Kas om näio kotohna,
Siidipõlle pōrmandul,
- 35 Kuldapärgä kambereh ?
Näio ime, helläkest,
Näio mama, mar'akest !
Ärä ta lausi mielestäni,
Uma miele puolestani:
- 40 Ole ei näiot kotohna,
Siidipõlle pōrmandul,
Kuldapärgä kambereh.
Vello lausi mielestäni,
Uma miele puolestani :
- 45 Mis sa petät, mis sa võlsit,
Etsa õigust kõnele.
Esi ma näie näiokese,
Kavatseli kabokese,
Näio näi ma aita astuvat,
- 50 Üle moro minevät,
Kudi kullasta kinnasta,
Heite langa hōbeest,
Kirivämbä kui tuo ähnä,
Mölusamba mõtsa tsirku.
- 55 Veljä tareh söödetie,
Söödetie, joodetie,
Veljä miel ravitie,
Vahaleemel vasta võeti.
Ega tal sööki süübü,
- 60 Ega tal jooki juobu.
Veljä tareh söödetie,
Söödetie, joodetie,
Näiot aidah ehitedi,
- Kambreh kenäst kabistedi.
- 65 Vello muõka tiristeli,
Kaalaraaha raputeli :
Anke aidast mu umane,
Mino kallis kamberest !
Vasta lausi näio ime,
- 70 Kosti kabo kasvataja :
Annit aiga kasvatella,
Kasvatella, kaunistella, —
Anna aiga ehitellä,
Kabokest kaunistella.
- 75 Veljä tareh söödetie,
Näiot aidah ehitedi,
Vello muõka tiristeli,
Kaalarauda raputeli :
Kas saa näio valmistetus
- 80 Kabokene kaunistetus ?
Sai sis näio valmistetus,
Kabokene kabistedus,
Vello ai hobese aidale,
Keerät keldre ussele.
- 85 Näio aidast astunes,
Kelderest keerānes,
Kirivämbä kui tuo ähnä,
Mölusamba mõtsa tsirku,
Saist saani veere pääle,
- 90 Pand jalga pardele,
Lõüse tõlla tõrvatedu,
Siidilipu liivatedu,
Tahtse tõllasta paeta,
Siidilipust lipata.
- 95 Esi lausi mielestäni,
Uma miele puolestani :
Saa elo ikuline,
Kasumine kaholine.
Tulli kodo tulemahe,
- 100 Vello kodo veerimāhe,
Sõidi kalmu kaalale,
Maanalziste maie pääle,
Jāie saani saisemahe,
Perālauda piätämä.
- 105 Tuleteli, mineteli,
Pāse'es saani saisemast,

Perälauda piätämäst.
 Vällä tuli toonilase,
 Ligi liiva lellänaase.
 110 Ära na lausi mielestäni,
 Uma miele puolestani :
 Pietre, peenü poisikene,
 Kosilane kõrgikene !
 Anna miessi, miä annat,
 115 Tõota poissi, miä tõotat.
 Pietre, peenü poisikene,
 Kosilane kõrgikene,
 Tõot ta lito linikit,
 Katte hulka kaputit.
 120 Tuleteli, mineteli,
 Pääse'es saani saistemast,
 Perälauda piätämäst.
 Väljä tuli toonilase,
 125 Ligi liiva lellänaase :
 Tõota poissi, miä tõotat,
 Anna miessi, miä annat.
 Tõoti ta vaka vanna rahha,
 Küllümütü kilingit.
 130 Tuleteli, mineteli,
 Päse'es saani saistemast,
 Perälauda piätämäst.
 Väljä tuli toonilase,
 Ligi liiva lellänaase :
 135 Anna miessi, miä annat,
 Tõota poissi, miä tõotat.
 Tõot ta talli hobesid,
 Viljä kuõ muu varaga.
 Tuleteli, mineteli,
 140 Päse'es saani saistemast,
 Perälauda piätämäst.
 Tulli väljä toonilase,
 Ligi liiva lellänaase,
 Taade Tooni tütterre :
 145 Massa miessi, miä massat,
 Tõota miessi, miä tõotat.
 Tõot ta sada sajamiest,
 Pääle kats kaasikot.
 Tuleteli, mineteli,
 150 Päse'es saani saistemast,

Perälauda piätämäst.
 Tulli jälj' väljä toonilase,
 Ligi liiva lellänaase,
 Taade Tooni tütteri,
 155 Ette Tooni unopoja:
 Massa miessi, miä massat,
 Tõota poissi, miä tõotat.
 Tõota nuori nuku alt,
 Kabokene kaali alt.
 160 Tõot sis noore nuku alt,
 Kabokese kaali alt.
 Tuleteli, mineteli,
 Pässe siis saani saistemast,
 Perälauda piätämäst.
 170 Tulli kodo tulemahe,
 Vello kodo veerimähe,
 Hiiro hirne, ratso turne,
 Vettä lasiva verevä.
 Tulli ta kodo kullakene,
 175 Maia mieli mar'akene.
 Ime oidu ust laskma,
 Vaiju värjid väänmä,
 Esi ta lausi mielestäni,
 Uma miele puolestani :
 180 Tuvvas mul meelikas minijä,
 Miele poolest pojanaane.
 Oidu ta umma ussaiida,
 Ese tsõõrile morole,
 Vaiju uma varo ala.
 185 Vello lausi mielestäni,
 Uma miele puolestani :
 Kae sa, ime, kaali ala,
 Nuhi, ime, nuku ala.
 Ime kaie kaali ala,
 190 Ime nuhke nuku ala,
 Lõüse koolja saani pääl,
 Ala kaali kalmulise.
 Leie ta käe kättä vasta,
 Tõise käe tõista vasta,
 200 Esi lausi mielestäni,
 Uma miele puolestani :
 Pojakene, poisikene,
 Mino mieli mar'akene !

- Mille sul koolja saani pääl,
²⁰⁵ Ala kaali kalmuline ?
 Imekene, helläkene,
 Kandjakene, kallikene !
 Se o teie hää hobese,
 Kalli kaarasüöjä.
- ²¹⁰ Tulli na mäkke mängäteh,
 Kallaspoolelt karateh !
 Ime lausi mielestäni,
 Uma miele puolestani :
 Pojakene, poisikene.
- ²¹⁵ Mino mieli mar'akene !
 Mis sa petät, mis sa võlsit,
 Et sa õigust kõnele,
 Ega sul es tie hää hobese,
 Kalli kaarasüöjä.
- ²²⁰ Umal teit sa ullila mielelä,
 Rumalilla mõtteilla.
 Sina kalmust naase naidit,
 Liivast neitsi nimitsit,
 Selle sul koolja saani pääl,
- ²²⁵ Ala kaali kalmuline.
 Pojakene, poisikene,
 Mino meeli mar'akene !
 Kohe mina sinno pane,
 Kohe meelika minijä ?
- ²³⁰ Imekene, helläkene,
 Mamakene mar'akene !
 Minnij pane merde sõmeras,
 Poiga tähes taivahe.
- Pojakene, poisikene,
²³⁵ Mino mieli mar'akene !
 Kelle kosta ma kulla sõna,
 Kelle anna armu sõna ?
 Imekene, helläkene,
 Kandjakene, kallikene !
- ²⁴⁰ Tulet üles hommongul,
 Varra enne valgeet,
 Paja sis peräni põrota,
 Usse otsani arota,
 Kae kuud korgehe,
- ²⁴⁵ Kae tähte taivahe,
 Kua tähte ilosamba,

- Ilosamba, valusamba,
 Tuo om sino poigavani,
 Sino kallis kanane.
- ²⁵⁰ Tolle kosta kulla sõna,
 Tolle anna armu sõna.
 Imekene, helläkene,
 Kandjakene, kallikene,
 Kui läät merde vie perrä,
- ²⁵⁵ Kae mere perä ala,
 Kua om sõnmer hõörusämb,
 Hõörusämb, veerüsämb,
 Tuo su meelikas minijä,
 Sino käpe käskijalg.
- ²⁶⁰ Tolle kosta kulla sõna,
 Tolle anna armu sõna.

Minijä lugu.

V. K. II. 99. A.

- Peretütär neitsikene,
 Talutütär tallekene !
 Kui sa tahad olla tarka,
 Kui sa viitsid olla virka,
- ⁵ Tahad sa minnä talule,
 Talule, talupojale,
 Perele, perepojale :
 Pereleib on piperane,
 Taluleib on taterane ;
- ¹⁰ Sie tahab sõrmil sõkkumista,
 Pöidelille peksemista,
 Rusikille rutjumista.
 Peretütär neitsikene,
 Talutütär tallekene !
- ¹⁵ Kui sa viitsid olla virka,
 Kui sa tahad olla tarka,
 Tahad sa minnä talule,
 Talule, talupojale,
 Perele, perepojale :
- ²⁰ Ole sina hoolik hommokulla
 Vara enne valgeeda
 Käi läbi karjalaadad,
 Otsi läbi hoboste tallid,
 Lase läbi lamma laadad.

- 25 Leiäd lammalt tallekese,
 Leiäd lehmältä vasika,
 Hoboselta varsukese.
 Mine siis äiä päitseesse,
 Mine siis ämmä päitseesse,
 30 Tõsta hiljut teki äärtä,
 Pajata palaka nurka :
 Äräne, äräne, äiä!
 Äräne, äräne, ämmä!
 Mis saab orjal hommokusse,
 35 Karjaselle kaste esse ?
 Ämmä siis mõistab, vasta kostab:
 Võta võtemed võrusta,
 Aeda tahtemed taresta,
 Tuo aedast haniliha
 40 Kelderist tuo sealiha;
 Sie saab orjal hommokusse,
 Karjalastel kasteesse.
 Peretütär neitsikene,
 Talutütär tallekene !
 45 Kui sa tahad olla tarka,
 Kui sa viitsid olla virka,
 Tahad sa minnä talule,
 Talule, talupojale,
 Perele, perepojale,
 50 Pere rehte peksemaie,
 Talu rehte tampimaie :
 Talu suuri, parred paksud.
 Sai ta sinna saanudesse,
 Jäi ta sinna jäänudesse,
 55 Talu olli suuri, parred paksud,
 Panti paksusti lademed,
 Põhu kõrgused lademed,
 Kästi Maie maani lüüä,
 Kaie põhjani põruta.
 60 Mai aga olli maani tarka,
 Kai olli kannuni kavala :
 Tõstis koodi kõrgeesse,
 Lõi õled kõlkaasse,
 Peäd pihupeenikeses,
 65 Õled lageje ladusid,
 Kõlkad käisid kõlgastikku,
 Teräd salveje sadasid.

- Tanu sai rehe tahmatsesse,
 Rätt sai rehe rähmatsesse,
 70 Põll sai rehe põrmudesse.
 Läks ta põlle peskemaie,
 Põlle rehe põrmustagi,
 Rätte rehe rähmästagi,
 Tanu rehe tahmastagi,
 75 Küssis küiltä künädä,
 Naolt kulda kurikada,
 Äiält hellä kattelida,
 Ämmält hellä tuoverida.
 Ei annud küdi künädä,
 80 Nadu kullasta kurikat,
 Äi ei hellä kattelida,
 Ämm ei hellä tuoverida :
 Ämmä tuover aedassagi,
 Äiäl katel kelderissa,
 85 Küdi viind künä külässe,
 Naol kurik naelassagi.
 Mini siis mõistis, kohe kostis:
 Lähen suondeje pesema,
 Lähen lompi lopotama
 90 Põlle viskan põrmandalle,
 Tanu ahjuje taandan.
 Siit on saadud, siia jätän,
 Lendän emä lepikusse,
 Kukun isä kuusikusse,
 95 Seäl tema hakas nuttemaie.
 Kes tulli juure jutulegi,
 Kes tulli vasta vaatamaie,
 Kes tulli kurvada küsimä ?
 Oma armas emäkene
 100 Tuli kurvada küsimä,
 Vaesta lasta vaatamaie :
 Miks sa nutad, tütar nuori ?
 Mini siis mõistis, kohe kostis :
 Oh mo hellä memmekene,
 105 Mesimagus memmekene !
 Panti rehte pek-emaie,
 Talu rehte tampimaie.
 Põll sai rehe põrmudesse,
 Rätt sai rehe rähmadesse.
 110 Läksin siis põlle peskemaie,

- Põlle rehe põrmustagi,
 Rätte rehe rähmstägi,
 Tanu rehe tahmastagi,
 Küsin külltä künädä,
 115 Naolt kulda kurikada,
 Ämmält hellä tuoverida,
 Äiält hellä kattelida.
 Ei annud küdi künädä,
 Nadu kullasta kurikat,
 120 Ämm ei hellä tuoverida,
 Äi ei hellä kattelida :
 Küdi viind künä külässe,
 Nao kurik naelassagi,
 Ämmä tuover aidassagi,
 125 Äiä katel kelderissa.
 Emä siis mõistis, kohe kostis :
 Tule ärä, tütar nuori!
 Küll meil isi künäsidä,
 Küll meil kullasid kurikid,
 130 Küll meil isi kattelida.
 Kes tuli taga otsimaie ?
 Äi tuli taga otsimaie,
 Äiä händä raiutie,
 Äiast sai hännätä harakas.
 135 Kes tuli taga otsimaie ?
 Ämm tuli taga otsimaie.
 Ämmä händä raiutie,
 Ämmäst sai hännatu harakas
 Kes tuli taga otsimaie !
 140 Küdi tuli taga otsimaie
 Küdi küüned lõigatie,
 Küist sai küürakas rebäne.
 Kes tuli taga otsimaie :
 Nadu tuli taga otsimaie.
 145 Tulli nadu narmas jalga.
 Nao ninä näpistie,
 Naost sai ninatu nirki.
 Kes tuli taga otsimaie ?
 Oma mies tuli otsimaie.
 150 Sedä hästi haugutati,
 Nurgas hästi noomitie,
 Söögilauas sõematie.

Abikaasa tapja Mai.

V. II. 80.

- Maie Tõrma neitsikene
 Tantsis Tarretu mäella,
 Sõlg oli suussa, pärg oli peassa,
 Amme-rätte hambuassa,
 5 Vaski-põlle varbaassa.
 Jürje sõitis teeda mööda,
 Kullad kajasid karbissa,
 Helmed helisid pandelassa,
 Pauad pauksid loogassa,
 10 Raha rõksus rätikussa.
 Mai läks Jürje juurejeni,
 Hüppas Jürje vankerille,
 Kargas Jürje kaarikuie,
 Kutsus Jürje võeresiie,
 15 Söötis Jürje, jootis Jürje,
 Viis Jürje vilu magama,
 Peitis piima kelderiie,
 Kandis külma kamberiie,
 Kus ei tule tuuli peale,
 20 Ei saja sadu sageda,
 Vihmahood veeretella,
 Rahe /rinnule ravista
 Mai läks vooded voodemaie,
 Säangi riidid seademaie,
 25 Voodis nuad voodeeje,
 Külmad rauad külle alla,
 Odad otseti linaje.
 Mai läks marjaga magama,
 Ilusaga hingamaie,
 30 Punasega puhkamaie.
 Jüri läks otseti odaje,
 Nuketi nua teraje !
 Ämm läks karja saatemaie.
 Küsisid külatsed naised,
 35 Oma otsa neitsikesed,
 Teise otsa tütarlapsed :
 Kus Maie, minijakene ?
 Ämma kuulis, ämma kostis :
 „Maie magab voodeessa,
 40 „Kalli kaasa kaindelassa.“
 Ämm tuli karja saatemasta :

- „Üles, üles, Maiekene,
 „Kallis kaasa kaendelasta!“
 Leidis voodeed verised,
 45 Linad lepakarvalised,
 Hurmatsed udupalakad,
 Peened padjad plekilised.
 „Oh Maie, minijakene!
 „Ehk sina tapid Jürje noore,
 50 „Hukkasid unise kaasa!“
 Maie kuulis, vasta kostis:
 „Ei mina tapnud Jürje noorta,
 „Hukanud unista kaasa;
 „Tuast tapin tubase talle,
 55 „Lava alta laugu talle,
 „Lakast laululinnukese,
 „Õrrelt musta kukekese,
 „Laudast valgepea vasika.“
 Ämma kargas katsumaie:
 60 „Veel tuas tubane talle,
 „Lava all on lauku talle,
 „Lakas laululinnukene,
 „Õrrel musta kukekene,
 „Laudas valgepea vasikas.“
 65 „Sea seared, Maiekene,
 „Sea seared, katsu kannad!“
 Mai sai seared sõudemaie,
 Mai lasi jalad jooksemaie,
 Labajalad laskemaie,
 70 Kannad maada katsumaie.
 Tüki jooksis marjamaada,
 Teise tüki karjamaada.
 Sai ta kesa mulgu juure,
 Andis jalale suuda,
 75 Suuda suure varbaalle:
 Sõutke jalad, jõutke jalad!
 Kinnivõttijad tulevad,
 Ohjad otsija käessa,
 Kõis on kinnivõttijalla,
 80 Näsiniined näpussa.
 „Sea seared, Maiekene,
 „Sea seared, katsu kannad!“
 Mai sai seared seademaie,
 Mai lasi jalad jooksemaie,
- 85 Labajalad laskemaie,
 Kannad maada katsumaie.
 Mis siis vastaje tulekse?
 Metsa vastaje tulekse.
 Mai läks kase palveelle:
 90 Oh kaske, avita Maie,
 Kallis kaske, kata Maie,
 Kase oksad, hoitke Maie!
 Kaske kuulis, vastu kostis:
 „Kuda ma sinu avitan?
 95 „Alt olen harva, pealt olen paksu,
 „Keskelt ma läbi näikse.
 „Tuleb homme uusi päeva,
 „Tunahomme teine päeva, —
 „Naised metsaje tulevad,
 100 „Teravilla nugadella;
 „Minust vihta viidanekse,
 „Sinda siita leietakse.“
 „Sea seared, Maiekene,
 „Sea seared, katsu kannad!“
 105 Mai sai seared sõudemaie,
 Mai lasi jalad jooksemaie,
 Labajalad laskemaie,
 Kannad maada katsumaie.
 Mai läks haava palveelle:
 110 „Oh haaba, avita Maie,
 „Kallis haaba, kata Maie!“
 Haaba kostis, vasta kostis:
 „Kuda ma sinu avitan?
 „Alt olen harva, pealt olen paksu,
 115 „Keskelt ma läbi näikse;
 „Tuleb homme uusi päeva,
 „Tunahomme teine päeva,
 „Mehed metsaje tulevad
 „Teravilla kirvestella;
 120 „Minda maha raiutakse,
 „Sinda siita leietakse.“
 Maie sai sajatamaie:
 „Saagu, saagu, ma sajatan:
 „Nõnda su lehed lõdigu,
 125 „Kui minu süda lõdiseb!“
 „Sea seared, Maiekene,
 „Sea seared, katsu kannad!“

Mai sai seared seademaie,
 Mai lasi jalad jooksemaie,
 130 Labajalad laskemaie,
 Kannad maada katsumaie.
 Mai läks kuuse palvele :
 „Oh kuuske, avita minda,
 „Kuuse oksad, hoitke minda !“
 135 Kuuske kuulis, vasta kostis :
 „Kuda ma sinu avitan ?
 „Alt olen harva, pealt olen paksu,
 „Keskelt ma läbi näikse.
 „Tuleb homme uusi pääva,
 140 Tunahomme teine pääva,
 „Mehed metsaje tulevad,
 „Teravilla kirvestella,
 „Minda maha raiulakse,
 „Tua palka tarvitakse,
 145 „Sinda siita leietakse.“
 „Sea seared, Maiekene,
 „Sea seared, katsu kannad !“
 Mai sai seared seademaie,
 Mai lasi jalad jooksemaie,
 150 Labajalad laskemaie,
 Kannad maada katsumaie.
 Mai läks lepa palvele :
 „Oh leppa, avita minda,
 „Lepa kandu, kata minda,
 155 „Lepa oksad, hoitke minda !“
 Leppa kuulis, vasta kostis :
 „Kuda ma sinu avitan ?
 „Alt olen harva, pealt olen paksu,
 „Keskelt ma läbi näikse.
 160 „Naised metsaje tulevad,
 „Minda ära kooritakse,
 „Sinda siita leietakse,
 „Minu süüsta süüistetakse ;
 „Nüüd on otsijad orussa.“
 165 „Sea seared, Maiekene,
 „Sea seared, katsu kannad !“
 Mai sai seared seademaie,
 Mai lasi jalad jooksemaie,
 Labajalad laskemaie,
 170 Kannad maada katsumaie.

Mai läks kaevu juurejeni.
 „Oh kaevu, avita minda,
 „Kaevu kooku, kata minda !“
 Kaevu kuulis, vasta kostis :
 175 „Kuda ma sinu avitan ?
 „Tulla vetta vinnamaie,
 „Sinu siita leietakse,
 „Minu süüsta süüistetakse.“
 „Sea seared, Maiekene,
 180 „Sea seared, katsu kannad !“
 Mai sai seared sõudemaie,
 Mai lasi jalad jooksemaie,
 Labajalad laskemaie,
 Kannad maada katsumaie.
 185 Mis siis vastaje tulekse ?
 Meri vastaje tulekse.
 Mai läks mere palvele :
 „Oh meri, avita Maie,
 „Kallis meri, kata Maie !“
 190 Meri kuulis, vasta kostis :
 „Kuda ma sinu avitan ?
 „Tuleb homme uusi pääva,
 „Tunahomme teine pääva,
 „Mehed merele tulevad,
 195 „Minu nurgad katsutakse,
 „Kala nurgad nuusitakse,
 „Sinda siita leietakse.“
 Mai läks angerjaks meresse. —

Venna sõjalugu.

V. K. I. L. 102. B.)

Olli meid viisi velitsit,
 Kuvvekese kurvitsit
 Kell olli kõrda sõtta sõita ?
 Vanembal kõrd kodo jääjä,
 5 Vanemb enämb vaiva nännü,
 Enämb majja ehitänü,
 Noorembal kõrd sõtta sõita.
 Veli valmist' vankerida,
 Esä ilost hirokeista,
 10 Imä ummel udsu-hammeht,
 Sõsar sõrmi-kindeid.

Velekene, noorekene !
 Kui sa sõidat sõa tiedä,
 Kui sa veerit vere tiedä,
 15 Ärä sa sõast ette mingu,
 Ette mingu, perrä jäägu !
 Ieh om luurte hoitemine,
 Peräh pinne kaitsemine.
 Ärä sa inne tarre mingu,
 20 Inne astku ahjo ette.
 Sääl omma lätte' läve alla,
 Sääl om pettüs pingi alla.
 Ärä sa inne süömä mingu,
 Sääl om siseh sivvu pää,
 25 Luitsah omma lutsu luu'.
 Velekene, noorekene !
 Kui sa valat vainu tiedä,
 Ärä sa üle mere mingu !
 Meri om täüs meeste päid,
 30 Narv om täüs naiste verd.
 Kui sa üle Kuiva lähät,
 Ärä Kuivast vettä joogu,
 Kuiv om täüs koolja luid.
 Sõida sa sõa keskela,
 35 Vala sa sõa vaihela.
 Sõsar veljä sõnaldama :
 Kunas sa kodo käümä tulet,
 Kunas veerüt velitsille ?
 Sõsareni, armahani !
 40 Kui ne luiga' mustas läävä',
 Kaarna kulla karvalises,
 Sis ma siijä käümä tule.
 Tulli veli käümähe,
 Aie esä akna ala,
 45 Raput' rauda-ohilikka,
 Helist' kulda-kannussida :
 Tere, mino esäkene !
 Tulli esä, es ta tunne :
 Venne mies, venne hobene,
 50 Venne luoka lodjapuine,
 Venne saani sarapuine.
 Naksi jälle sõitemahe,
 Naksi silmä' tsilkumahe,
 Kulmul kulda pilksumahe.

55 Aie imä akna ala,
 Tulli imä, küll ta tundse
 Umast udsuhammeest,
 Sõsar sõrmi-kindeista.
 Velekene, nõrgakene !
 60 Sõku mulle sõa juttu,
 Vaagu mulle vainu juttu.
 Kas om sõah naista armas,
 Naista armas, kaasa källis ?
 Sõah om armas hõpe mõõka,
 65 Sääl om kallis kaala rauda.
 Mis sull sõah süvvä anti ?
 Püsü pühkmit, mõõga mõskmit.

Naese hukkaja.

V. K. I. 110.

Kuule, kulla nuori miesi,
 Nuori miesi, nõrka poissi !
 Võtit naise üürikeses,
 Kauplit kates ajastajas.
 5 Sai ütsi nädalikene,
 Pääle kats päivakeist,
 Sünnü-üs ütte süömähe,
 Mahu-us ütte magamahe.
 Ots'e naise tappijat,
 10 Kaasa kaala ragojat.
 Kes täll vasta puttusie,
 Puttusie, johtusie ?
 Vasta puttu vana mies,
 Vana mies, hall habeni.
 15 Küsütelli, nõvvatelli :
 Mis sa otsit, nuori miesi,
 Nuori miesi, puhas poissi ?
 Mis ma otsi, vana miesi ?
 Otsi naise tappijat,
 20 Kaasa kaala ragojat.
 Kuule, kulla nuori miesi,
 Nuori miesi, nõrka poissi !
 Lupa illos hirre alt,
 Lupa paati parre alt,
 25 Liidä mulle linalakka,

- Sis ma tapa naise noore,
Kaoda kaasa madala.
Kuule, kulla nuori miesi !
Mine kodo, koole ärä.
30 Pane põhule pödema,
Pane olile ogima,
Pane hainal haigees.
Joogu-u sa taari taresta,
Mõtu musta kelderista.
35 Aja naine mahlale mäele,
Sisse tuo mõtsa sinidse,
Vierde tuo varigo verevä,
Ala tuo kõivo kõvera,
Kohn es omma kulda-kopa',
40 Kulda-kopa' kummutedu,
Vaski-vaadi' vitsutedu.
Naine läts mahlale mäele,
Sisse tuo mõtsa sinidse,
Vierde tuo varigo verevä,
45 Ala tuo kõivo kõvera.
Lätsi ta kambre lävele.
Kes säääl kambreh ollenessa ?
Esä kambreh ollenessa.
Kuule, kulla esäkene !
50 Hoitke tie mu latsi hummen,
Kanasida kannetuisi.
Ma lää mahlale mäele,
Sisse tuo mõtsa sinidse,
Vierde tuo varigo verevä,
55 Ala tuo kõivo kõvera,
Kohn es omma kulda-kopa',
Kulda-kopa' kummutedu,
Vaski-vaadi' vitsutedu.
Mine, mine, mu minijä,
60 Veerä, hellä pojanaine !
Küll su latse' hoietase,
Kanasegi kaidsetase.
Lätsi ta tare lävele.
Kes säääl tareh ollenessa ?
65 Imä tareh ollenessa.
Kuule, kulla imäkene !
Hoitke tie mu latsi hummen,
Kanasida kannetuisi.
- Ma lää mahlale mäele,
70 Sisse tuo mõtsa sinidse,
Vierde tuo varigo verevä,
Ala tuo kõivo kõvera,
Kohn es omma kulda-kopa',
Kulda-kopa' kummutedu,
75 Vaski-vaadi' vitsutedu.
Mine, mine, mu minijä,
Veerä, hellä pojanaine !
Küll su latse' hoietase,
Kanasegi kaidsetase.
80 Lätsi ta talli lävele.
Kes säääl tallih tallitanes ?
Veli tallih tallitanes.
Kuule, kulla velekene !
Hoitke mino latsi hummen,
85 Kaege mino kanasit.
Mina lää mahlale mäele,
Sisse tuo mõtsa sinidse,
Vierde tuo varigo verevä,
Ala tuo kõivo kõvera,
90 Kohn es omma kulda-kopa',
Kulda-kopa' kummutedu,
Vaski-vaadi' vitsutedu.
Mine, mine, mie minijä,
Veerä, hellä velenaine !
95 Küll su latse' hoietase,
Kanase' sull kaidsetase.
Lätsi ta aida lävele.
Kes säääl siseh ollenessa ?
Sõsar siseh ollenessa.
100 Mis täll sõsar siseh tegi ?
Ummel udsuhamehta,
Körte küü käüssit,
Narme nao linikit.
Kuule, kulla sõsareni !
115 Mina pane palveille,
Heidä hellile sõnole :
Hoitke iks mu latsi hummen,
Kaege mino kanasit.
Mina lää mahlale mäele,
120 Sisse tuo mõtsa sinidse,
Vierde tuo varigo verevä,

Ala tuo kõivo kõvera,
 Kohn es omma kulda-kopa',
 Kulda-kopa' kummutedu,
¹¹⁵ Vaski-vaadi' vitsutedu.
 Ära mingu, mu minijä,
 Vierku, hellä velenaine!
 Sull jääs kolmi tütärlasta,
 Kodo kolmi kanasta:
¹²⁰ Üts jääs armas Annekene,
 Tõine kallis Katrekene,
 Kolmas tillo Liisokene.
 Kuule, kulla sõsareni,
 Sõsareni, armaani:
¹²⁵ Küll ma tunne tuulestagi,
 Taipa taiva tähistägi.
 Kus su latse' hoietase,
 Kanasegi kaidsetase:
 Kuiva leivä koorikil,
¹³⁰ Vaiva vadsa veerikil,
 Luu andas iks liha jaos,
 Kala luu kala jaos
 Sis läts kirstu kiigutama,
 Vaka kaanta kaagutama.
¹³⁵ Lätsi aita ehtimahe,
 Päälikohe päätimähe,
 Lõüse ehte' ikkevat,
 Suure' puute' puhkuvat.
 Mis tie iket, ehtekese',
¹⁴⁰ Puhut, suure' puutekese' ?
 Mull jääs kolmi tütärlasta,
 Kodo kolmi kanasta,
 Keä teid es vööle panva,
 Vööle panva, sälgä säädvä.
¹⁴⁵ Lätsi aidast ehtimäst,
 Päälikosta päätimäst.
 Keä vasta johtusie ?
 Sõsar vasta johtusie.
 Ära mingu, mu minijä,
¹⁵⁰ Vierku hellä velenaine!
 Sinnä läts valda varesit,
 Katsi hulka kaarenit,
 Sinnä soe' sommoh lätsi,
 Sinna kahru' karjah lätsi,

¹⁵⁵ Kõik lätsi sino verele,
 Röökvä sino röipeelle.
 Ärä iks lätsi, es ta kuule,
 Mies ai mahlale mäele,
 Sisse tuo mõtsa sin dse,
¹⁶⁰ Vierde tuo varigo verevä,
 Ala tuo kõivo kõvera.
 Tulli vällä vana miesi,
 Vana miesi, hall hõbeni,
 Niite maaha rimesist,
¹⁶⁵ Põrot maaha põlvist saani.
 Sai kodo koolu sõnā:
 Tule üles, nuori miesi,
 Nuori miesi nõrka poissi!
 Anna illos hirre alt,
¹⁷⁰ Anna lauki lah'erista,
 Liidä mulle linalakka
 Mina tapi naise noore,
 Kaodi kaasa madala.
 Tule nüüd põhult põdemast,
¹⁷⁵ Tule olilt ogimast,
 Tule hainalt haigeest
 Tõssi üles tõbine,
 Kostu üles koolija
 Kui sai naine tapetus,
¹⁸⁰ Kaasa kallis kaotedus,
 Tulli üles summogult,
 Tõssi üles tõisel päivil,
 Eli üte nädäli,
 Pääle kats päiväkeist,
¹⁸⁵ Lõüse latse' lappeel,
 Tõise tõisela käelä,
 Kolmanda kurala olala.
 Lei käe kättä vasta,
 Tõise põlve põrodi:
¹⁹⁰ Miä tei mina vaene!
 Lasi tappa naise noore,
 Hauda aija imä armu.
 Miä tie mina vaene!

A.

a b i v a i m, -u — abitööline mõisa
teol
a g o, a o — koit
a e k e n e, -se — äärispael
a e l e m a — sõitma
a h u s, -se — reheparsile üles-
aetud ehk ahetud vili
a j a s t a i g, -ja — aasta
a i a k e n e, -se — vt. aekene
a i g, a o — aeg
a i n e, -e — ainus, ainuke
a n u m a — nuruma, paluma
a o k e n e — ajakene
a r u, -u — lage kõrgepäälne maa,
heinamaa ehk karjasmaa
a s j u l i n e, -se — kellel asja on;
kujukalt: kosilane
a s k e l i k, -u — askliajaja, asjaajaja

E.

e s i, -ee — lõigatav tükk vilja väljal
e s e — isa
e s i k, -u — kes ees käib, teise
eest midagi teeb.

H.

h a a n i k, -ku — virre, meski
h a k a t a m a — süütama
h a l a m a — halatsema, kaebama
h a m m e, -e — särk
h a r a, -a — relia, vrd. Soome harava
h a r j a k, -ku — väike otstanu
h a r j u s t i, -i — rangide rihm
H a r m i, -i — koera nimi, hall,
vrd. Soome harmaa = hall
(h) e i e r k a n e, -se — õispuine

h e l g a s, -ka — helkjas, hele
h e l k, -gu — metalline ehe, helisti
h e r i t s, -a — kelm
h i i r o, -o — hiire karva hall
h o b u n e
h o i — puine nõel võrgu kudu-
miseks; kangrupool
h o i k, -gu — nõrk, peenike,
vrdl. Soome hoikka
h o o g, h o o — vool meres
h o o g u t e l e m a — mitu korda
hoogama, hingama
h u b a s u u — hörnsuu
h u r m a n e, -se — verine, vere-
karvane
h u u g a s t a m a — äkki huugama
h ä e l m ü, -ü — õis, õilmes
h ä i e l m ü — õis
h ä i l, -i — katel
h ä i l i m a — hõljuma
h ä m m e, -e — niiske, märg
h ä r g ü t e l e m ä — ähvardelema
h õ õ r ü s, -sä — mis kergesti
hõõrib ehk veereb
h õ ü s t e l e m ä — võistlema
h õ i l a s t a m a, -s t e l e m a
— äkki (mitu korda) hõljuma,
liikumata
h õ r n a k e n e, — liik kalu, forell
h õ õ l a s, -la — rida, viirg
h ä l v ä m ä — halvama
h ä r t u — meelitussõna: kulla, pai
h ä ä l i m ä — häälitsema, meelitama
h ü p i t a m a — hüpata laskma,
näit. last

hüä — hää
 hüüpimä — nagu hüüp (bo-
 taurus stellaris) hüüdma.

I.

ikk, iku — nutt
 ikma — nutma
 ilo — vt. järgmine
 ilu — rõõm, lust
 ime — ema
 inne — enne
 isk(e)ma — kerima, kokku kerima
 itk, -u — nutt
 itketa ma — nutma panema.

J.

jese — isa
 johtuma — juhtuma
 jumeta ma — punetama
 Juto — looma nimi, jutiline veis
 jutra — tuder, umbrohi põllul
 järäma — närima.

K.

kaaluma — kalduma, minema
 kaasuksana — kaasas
 kabistama — ehtima
 kabl, -a — nõör
 kabo, kao — paralleelsõna
 neiule, naisele
 kadal, -a — vilets, armetu
 kahkuma — pisut külmama,
 valgeks minema
 kahutama — pisut külmetama
 kale — kalge, vali, kõva; kuiv
 kaljuma — karjuma
 kallutama — alla(poole)
 laskma; saatma, ajama
 kalmuline, -se — surnu
 kalits, -su — narts, jalanarts
 kanane, -se — kana poeg
 kangel, -gla — kaenal
 kaud, -u — känd

kannistu — koht, kus palju
 kandusid on
 kapukas — muistne kirjatud sukk
 Kares, -e — lehma nimi
 kargutama — ülejala ajama,
 kihutama hobust
 karutama — kaaretama
 kaskjalg, -la — vilets jändrik
 kask soos
 kassikäpaline, -se —
 kassikäpa kujuliseks kirjatud
 kaugees — kauaks
 keedukali, -lja — keedetud kali
 kesv, -ä — oder
 kierastelema — keeruli-
 seks tegeima
 keä — kes
 kidsukülm — kidisev külm
 kiilima — kiiluma, kiiludega
 kinni lööma
 kikk, -ku — tükk leiba, viilukas
 kiko — kukk
 kil(l)ing, -u — muistne Saksa raha
 kiilu — hiilgus
 kirm, -i — lapse kramp
 kiriv, -ä — kirjav, kirju
 kiuste lema — kiusu ajama
 kolk, -ga — nurk, mahajäetud
 nurk
 konnikamm, -i — konna kamm,
 kilpkonna luust tehtud kamm
 koolikaal, -i — surilina
 kopitama — hallitama minema
 kostma — välja viima
 kua — kes
 kudrus, -se — väikene helmeke
 kund, -nnu — võsa jõe orus,
 metsane org
 kunts, -ndsa — konts, kand
 kukur, -kru — kuppel; kukal
 kulehtuma — närtsima,
 kolletama; kuluma
 kure'mari, -rja — jõhvikas

k u r e s, -se — terariist
 k u u k m a — kukkuma
 k u u t, -di — uperkuut, ülekaela
 ajaminõ
 k u v v a s, kuuda — kirve vars
 k ä l i, -i — venna naine
 k ä n g i d s e' — jalatsed, jalanõud
 k ä n g i m a — jalgu kinni panema
 k ä r b i l i n e, — se kärpidest,
 hirttest tehtud aed
 k ä r p i m ä — ära lõikama
 k ä p e — käbe
 k ä v e — käsin, käis
 k õ i v, k õ i v) o — kask
 k õ i v i s t u, -u — kaasik
 k õ l l e — kõle, ilmatu suur
 k õ r b, -rve — põline suur mets
 k õ r e n d, -u — pikkpuu aidas,
 mille peale riideid riputatakse
 k õ r i k, -gu — seelik
 k õ t r, -dra — kaun
 k u õ — kõige
 k ü d i, küi — mehe vend
 k ü l l a l i n e, -se — kel palju vara
 k ü l l a k a s t — nii et küll on
 k ü n n a p u n e, -se — künna-
 puust (ulmus effusa) tehtud
 k ü s ü t e l e m ä — ühtelugu kü-
 sima, pärima.

L.

l a a g l e k e n e — laglekene, liik
 metshanesid (anser segetum)
 l a a p i m a — nobedasti riisuma,
 sugema
 l a a p i l a u d — sugemislau
 l a g j a, lag'a, laja — lai
 l a h u l a a n, -e — mädalaas?
 l a a s i k, -ku — laas, laan
 l a i a' — laided, mulk; mulgupuud
 l a i d, laiü — riide, kanga laius
 l a k a — vaata lagja

l a m m e r i k, -ku — lambur,
 lamõakarjus
 l a n g, -gu — sugulane abielu
 kaudu, naise õemes; mõrsja
 ja peigmehe sugulased
 l a p a t i, -i } puu, millega käsi-
 l a p a t s, -i } kivi ümber aetakse
 l e e l o, -lo kordushüüd rah-
 valaulus, sellest rahvalaulu
 enese nimi
 l e b a m a — puhkama, hingama
 l e l l, -e, -a — onu (isa poolt)
 l e m m e s e e r, -e — ausääris
 l i d o — kimp
 l i i t m a — ajama, toppima
 l i k a t i — lohakili
 l i n i k, -ge — valge linane riie,
 mida naised Setumaal ja Võru-
 maal pääs kannavad
 l i p e — libe, lehelis
 l i u d l i v v a — kauss
 l i u g a s t a m a, -stelema —
 äkki (mitu korda) libisema
 l i v v a k, -gu — kauss, vaagen
 l o o g e l e m a — looklema
 l o o g e l i n e — loogakirjadega?
 l ä m m i — soe
 l õ d u s, -a — mahe lahke
 l õ õ r i k, -ku — lobikapukas,
 patraja
 l õ õ r i l a u d, -laua — riist,
 pill, millega lõõrisid tehakse,
 lõõritatakse
 l ü h t, hi — tõrvak, latern
 l ü l i, -i — puu kõva, punakas
 vaigune pool.

M.

m a d a r, -ra — liik rohtu (galium),
 millest värviaineid saadakse
 m a k s a k a r v a l i n e, -se
 — maksa karva pruun

m a l t s a k a l l a s — kõrge
 pank kallas
 m a n (na) — juures
 M a n a l a i n e, -se — varju-
 riigist pärit olev
 m a n t — juurest
 m a n u — juure
 m a r a n, -a vt. madar
 m a t s u k a s, -ka — matsakas,
 tüse, raske
 m a u g u t a m a, — suud liigutama
 m e o k a s -ka — metstüvi
 m e s i m a r i, -rja — põldmari
 (rubeus arcticus)
 m i e l i m a r i, -rja — meelitussõna
 m i l l e — miks
 m i n e t a m a — kaotama, heitma;
 minema saatma, sundima
 m e e s t — midagi
 m o r o — muru
 m u g e — ruuge
 m u g e n d a m a — ruuge paistma
 m u i s a t e l e m a — suuga ise-
 sugust häält tegema, mitu
 korda, näit. last tõstes; see
 arvati terviseks olevat
 m u k k, -ki — nägus, tore
 m u t i k a s, -ka — putukas
 m õ l u s a m b — mõnusam
 m õ r k, -gi — pime. tume
 m õ s k m a — pesema
 m ü s k e t, -i — vanaaegne ränk
 pikk püss.

N.

n a a s t u l i n e, -se — nastlik,
 triibuline, jutuline
 n a b r, -a — viljakuhi
 n a d o, nao — venna naine
 n a i t m a — kosina
 n a k m a — hakkama
 n i k a r d a m a — nikastama?

n i m i t s e m a — nimetama,
 valitsema
 n i n n, -i — lill
 n o o l e m a — voolima, voole-
 tama
 n u k k, -u — isesugune rätt, riie?
 n ä n n, -a --- rind, nisa; ema
 nimetus, laste keeles
 n ä h m e n d a m a — kolletama?
 n ä s i n i i n, -e — nasipuu;
 küüvits
 n ä s s a k, -ku — märs, hooletu-
 malt tehtud kotitaoline
 n ä ü d s i k, -ku — tüdruk, ümardaja
 n õ g u m a a — madal, lohus olev
 maa
 n õ g u s e l g, -lja — kel selg sisse-
 poole vajunud
 n õ v v a t e l e m a — mitu
 korda nõudma.

O

o d a v, -va — odamus, vana vanker
 o h i k k u — ?
 o i d u m a — kalduma; minema
 o i t -du — väike loik
 o j a s k e l e m a — mitu korda
 hoigama
 o m m a — on (3 is. pl.)
 o p (p a) m a — õpetama
 o r m, -a — pastla pael, auk,
 kust pael läbi käib
 o s a, -a — liha.

P.

p a a t, -di — he'epruun hobune
 p a d i, -dja — paks
 p a e d a — põgeneda
 p a g e n e m a — põgenema
 p a i g a s, -ka — naiste päähe,
 mitu küünart pikk kokkukeer-
 tud lina
 p a l a k, -ku — paljak

palakas, -ka — voodilina
 palapoolik, -ku } linane
 pallapool } undruk
 panemed, -te — ehted, paela-
 kesed
 pau, -a — iseliik elteid
 pedakas, -ka — mänd
 peeli — peegli sarnaselt
 peesütämä — soendama
 peil, -i — peegel
 pelastama — ehmata, ma,
 kohutama
 panning, -i — vana Saksa raha
 peperdama — puperdama,
 komistades käima
 perapaja — tagumine aknaluu
 pergel, -gli — kurat
 piestelema — peesitama,
 soendama
 piesümä — soenema
 piholiho — peoleo, vihmakass
 pilges — pilgatav, veider,
 kentsakas
 piidlema — piiluma, luurama
 piirama — lühikeseks löi-
 kama, juukseid
 piird, -ra — pird, kangasuga
 piiripää — kel juuksed lühi-
 keseks lõigatud
 piker, -kri — peeker
 pini — peni, koer
 pistiline, -se — pistaed
 piso — kibe, pisar, säde
 poogelene, -se — külge-
 ömmeldud äärispaelaga
 pool, -e — kant, nurk
 poorikene — poordikene,
 aekene, äärispaelake
 port, -du — hoor
 puolpüha — laupäev
 purjopooli — poom, purje
 alumine ehk üleline puu
 puude, -te — vööke, vööpael

päraline, -se — järeletulija?
 päratü — mahajäetud; õudne
 pääde, -te — tutt
 pääderoog — liik rohtusid
 päätimä — ehtina, pääle kas-
 vama
 põigas, -ka — põnk, kink?

R.

raag, -raa — toores parklmata
 rakk, -e — väike koer, sabarakk
 redupakk, -ku — varjul olev
 pakk
 riim, -i — selle puu ehk raua ots,
 millega käsikivi ümber aetakse
 riit, -da — virn, pinu, viirg
 rohiline, -se — rõhtaed
 rubima — kangesti kiskuma,
 lööma
 ruuge, -e — kuulakarva punane,
 punakaskollane
 rõivas, -a — riie
 rübelema — ette tungima
 rügä, rüä — rukis
 rügäne, -se — rukkine.

S.

sagar, -ra — puu hing, väraval
 ehk uktsel
 saja — pulm
 saisma — seisma
 saivas, -ba — teivas
 salitama — päälekute ajama,
 panema
 sallendama — saledamaks
 tegema?
 sallik, -ku — ?
 sard, -rra — teling, mille pääle
 midagi kuivama pannakse
 sarn, -na — põsenukk
 sau, -av — savu, suits
 serbamä — rüüpama
 seo — see

s i g u r i k, -ku — sigur, seakarjus
 s i i b (o), -va — tiib, siiba kirja
 s i l l e r d a m a — sädistama
 s i n i h e l i n e, -se — sinise helgine
 s i s a s k, -i — ööpik
 s i t i k, -a — sitikmari, must sõstar
 S i t o — veise nimi, must härg
 s o k k, -ka — jõhvhein
 s o o m i k, -u — soovik, raba
 s u l g, -lu — aid laudas sigade
 ehk vasikate jaoks
 s u l g a — sulane?
 s u o r i t e l e m a — õigeks,
 sirgeks tegema
 s u o t a — soota asjata
 s u r n u k a s, -ka — kanga pool
 s u b e m e d, -ete — hebemed?
 s u r m a m a — survama, tampima
 s u s i, sue — hunt
 s u u r u s, -se — oode, linnupete
 s ä l i t e s, -tese, -tse — vilja mõõt
 s ä r j e s a p i l i n e, -se — kulla-
 karvane
 s õ b a, -a — tekk, kate
 s õ r e s i l m, -a — hõrasilm, silm,
 millel kae pääl
 s õ ò r d, ru — maharaiutud mets,
 kütismaaks
 s ü i s t a m a — süüdistama
 s ü ü b ü m ä — sööbuma, isu
 täide saama.

T.

t a a l d e r, -dri — vana Saksa raha
 t a b a t e g i j a — püüse, linnu
 paela tegija
 t a i l i h a — taigliha, taruliha,
 —mitte rasvane liha
 t a i d m a — mõistma, oskama;
 võima
 t a n n, -nni — lai puuriist
 t a o s e d, -ste — rangid
 t a p i t s, -tsa ahjuhark

t e h r ü t ä m ä — tervitama
 t e r i s t a m a — täristama, ko-
 listama
 t i b i n e, -se — tibuke
 t i h n e l e m a — teotama
 t i k e, -ke — tige
 t i p u l i n e, -se — sakiline, punk-
 teeritud
 t o i m i k, -ku — toimne riie
 t o o m i s t u, -u — toomingamets
 T o o n i, -i — surnute jumal
 t o o n i l a n e — surnu; vari
 T o o n e l a, -a — surnute asupaik
 t r e s s i k e n e, -se — kardpae-
 lake, äärepaelake
 t s i b i n e, -se — vt. tibine
 t s i r k, -rgu — sirk, väike lind
 t s õ ò r, -i — ratas, ketas
 t s õ ò r i k, -ku — ümmargune
 t u h k u r, -kru — tuhkhall
 t u i s k u m a, -sun — vihastama
 t u k a p e a, -pea — kel pikad
 juuksed, tukk õõ
 t u k a t, -ti — vana Saksa raha
 t u k k, -ka — pikad juuksed
 t u r d, -rra — poolkuivanud, pool-
 toores

t u r n m a — norskama
 t u u r i k, -ku — ?
 t u u s i m a — sõnama, sõne-
 lema; tõrelema
 t ä ä m b ä — täna
 t õ l v, -va — nui, kurikas
 t õ r a n e, -se — millest palju
 tõra, tüli
 t õ r v a s j a l g, -jala — tõrvaskand?

U.

u a r m — hang
 u b a s u u — vt. hubasuu
 u g a s a r v, -e — odasarv
 u h a, — ohjad
 u i b o, -bo — õunpuu
 u l l, -i — rumaluke

u m a — oma
 u m m e h t — ometi
 u m m i s k i n g — king, mis
     päält lahti ei käi
 u n o — onu
 u p i n, u b i n a — õun
 u s s a i d, -i a — talu õu
 u t m a — uhtuma.

V.

v a a l i m a — rullima
 v a a l m a — maha rõhuma,
     maha vajutama raskusega
 v a e l i k — aganane leib
 v a h a l a t v, -d v a — kollaste
     kui vaha juustega; iseliik oksi
 v a h e l i k, -k u — aganane leib
 v a j a g a — vaja, puudu
 v a l a t a m a — vaatama
 v a l i l t a — valjult, kangesti
 v a l u s, -s a — valge; hele, valvakas
 v a r b, -r v a — vits, kepp, pist
 v a r i k, -k u — vt. varvik
 v a r t, -d a — riist, millega reht
     peksetakse
 v a r v i k, -k u — vitsik, võsa, kus
     kepijamedusi puid kasvab
 v a s t a n e, -s e — vastne, hil-
     jutine, uus
 v e e r, -e — äär
 v e e r i n g, -u — muistne Saksa
     raha
 v e e r ü s, -ä — kergesti veerev
 v e e s i — viiksin
 v e i — viis
 v e i t ü — veidi, vähe
 v e s t, -u — aianuga
 v e s t m a — lõikama, voolima
 v i h a v, -v a — kibe, mõru

v i i s a m a — vaadata piiluma
 v i i s i k — kuhi, kus viis vihku
 v i i t i, -t i e — viidas
 v i p e — vibav, nõtke, vihust
 v i p e r d u m a — vääratama,
     kohalt ära minema
 v i p s i p u u — keripuu
 v i r b i, -r v e — väike võsuke,
     meelitussõna
 v i r v e — vt. virbi
 v i r u t a m a — loputama
 v i t s i k, -u — karp, vitsad pääl
 v ä i t s, -d s ä — nuga
 v ä r j ä' — värvavad
 v ä r v i m a — võtma sõjaväkke
 v ä v i väi; vrdl Soom. vävy
 v ä ä s k, z ä — kimp
 v ö i k, -g u — kahvatu kollane.

Ä.

ä h n, -ä — rähn
 ä i g a m a — äkki tõmbama
     millegi üle
 Ä i o — vana paha
 ä i j ä s t ü — äina seeme (gi-
     thago segetum).

Õ.

õ l l e t a m a — ära ajama, laulu
     ja sõnelemisega (pulmas)
 õ l p e m e d — õlgpuud, kaelkoo-
     gud, kõrendad, loogused
 õ t a k, -g u — õhtu.

Ü.

ü l e k a m m e l i k — vastik?
 ü l g, ü l ä — mees
 ü s k, ü s ä — süli.

